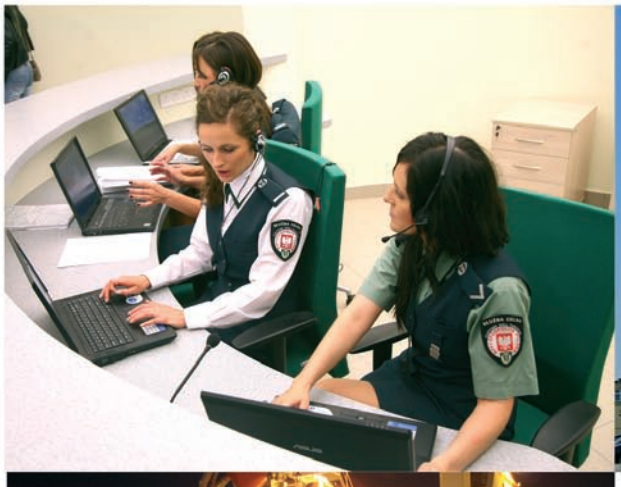
WIADOMOŚCI CELNE
Nr 8/9/2011

MINISTERSTWO FINANSÓW – SŁUŻBA CELNA • WARSZAWA 2011 • ISSN 1230-9087

MODERNIZACJA SŁUŻBY CELNEJ

Służba Celna

WIADOMOŚCI
CELNE

REDAKCJA
Redaktor naczelny: Witold Lisicki
Sekretarz redakcji: Beata Zuba
Marcin Woźniczko

PROJEKT GRAFICZNY
Aleksandra Laska

Wykonawca:
Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi,
Laski, ul. Brzozowa 75, 05-080 Izabelin

WYDAWCA
Ministerstwo Finansów – Służba Celna
Warszawa, ul.Świętokrzyska 12
www.clo.gov.pl
beata.zuba@mofnet.gov.pl
marcin.wozniczko@mofnet.gov.pl
tel.: (022) 694 46 30
tel./fax: (022) 694 35 02
nakład: 1800 egz.

3 Modernizacja Służby Celnej

Szanowni Czytelnicy!

Wizja Służby Celnej zawarta w Strategii działania Służby Celnej na lata 2010 – 2015 określa, że Nasza Formacja ma być: otwartą na nowe wyzwania i współpracę, przestrzegającą zasad etyki zawodowej i stosującą nowoczesne metody działania, formacją która troszczy się o finanse publiczne, ułatwia prowadzenie legalnej działalności gospodarczej oraz zapewnia bezpieczeństwo, doskonali metody pracy i kompetencje ludzi, stosuje coraz nowocześniejsze narzędzia kierując się oczekiwaniami społeczeństwa, przedsiębiorców, budżetu i instytucji partnerskich.

Drogą do wypełnienia tak sprecyzowanej wizji jest niewątpliwie szeroko rozumiana modernizacja Służby Celnej, rozumiana nie tylko jako rządowy program modernizacji na lata 2009-2011, ale jako wszelkie działania, które wpływają na poprawę sprawności Jej funkcjonowania.

Obchodzony we wrześniu Dzień Służby Celnej to dobry moment na podsumowanie dotychczasowego dorobku w tym obszarze, analizę zdobytych doświadczeń, a także ocenę już zrealizowanych przedsięwzięć. Jesteśmy przekonani, że to wszystko stanie się impulsem do dalszych decyzji i działań.

Właśnie modernizacji Służby Celnej poświęcamy drugie, uzupełnione wydanie tego numeru Wiadomości Celnych.

redakcja

Mamy prawo do satysfakcji z modernizacji

Modernizacja to synonim słowa unowocześnianie, ale modernizacja to także zwiększanie wartości. Tego było potrzeba Służbie Celnej w 2008 roku. Po latach zapaści finansowej, kiedy nie było pieniędzy na: paliwo do samochodów, których naprawy roczne kosztowały więcej niż ich wartość; na remonty jednostek Służby Celnej, na niezbędne inwestycje w nową infrastrukturę; na sprzęt do kontroli, którego brakowało wszędzie. I po zapaści organizacyjnej: masowych zatrzymaniach celników pod zarzutami korupcji, które odbijały się szerokim echem w mediach; dużej fluktuacji kadr – odejściach ludzi zniechęconych zapaścią służby; częstych zmianach na stanowiskach kierowniczych, które wprowadzały tymczasowość i niepewność; niestabilności wynikającej z planu wprowadzenia Krajowej Administracji Skarbowej. W końcu po zapaści płacowej, kiedy to funkcjonariusze celni byli najgorzej zarabiającą grupą zawodową spośród służb mundurowych oraz w porównaniu do urzędników i pracowników służby cywilnej zatrudnionych w resorcie finansów; gdzie awanse były rzadkim przywilejem, a wiele osób, które na nie zasługiwały nie mogły ich dostać, bo brakowało pieniędzy; na stanowiskach, gdzie wykonywało się zadania w trudnych warunkach, celnicy otrzymywali takie same wynagrodzenie co za biurkiem, więc nikt nie chciał podejmować się trudnej pracy, przeniesienia tam odbierano jako karę oraz posyłano tam nowoprzyjętych jeszcze nieprzygotowanych ludzi. Pamiętam czas, kiedy samochodem służbowym w Izbie Celnej we Wrocławiu był Fiat 126p, a w wielu innych starały się jeździć wysłużone Polonezy; jak izby przejmowały z Ministerstwa Finansów rozsypujące się Lancie, żeby było czym jeździć na kontrole; jak 12-letnie Fordy Transity przerabiano na radiowozy-busy do realizacji kontroli mobilnych na drogach. Przypominam sobie warunki pełnienia służby w Oddziale Celnym w Tomaszowie Lubelskim, OC Łasztownia w Szczecinie, OC w Toruniu, OC w Białej Podlaskiej czy Izbie Celnej w Katowicach, gdzie ściany ostatni pędzel z farbą widziały w latach 90-tych, przez zamknięte okna wiało, a o dziury w wykładzinie przedsiębiorcy mogli się przewrócić. Niezapomniane jest wspomnienie starego przejścia pieszego w Medyce: krzyki, awantury, zastraszanie celników, wyłamania drzwi, ucieczki kontrolowanych.

A to wszystko działo się w okresie lat 2004–2007, kiedy polska gospodarka znakomicie się rozwijała, budżet państwa nie był w kłopotach finansowych, finanse publiczne miały się dobrze, służby mundurowe realizowały swój program modernizacji, a służba cywilna otrzymywała środki na wzrost wynagrodzeń i dodatki motywacyjne.

W końcu, po przekroczeniu granicy wytrzymałości funkcjonariuszy celnych, sięgnięciu dna, problemy służby zostały dostrzeżone. W wyniku decyzji Premiera Donalda Tuska powstał projekt zmodernizowania Służby Celnej. Postawiono nam cel i dano możliwość naprawy naszej instytucji. Otrzymaliśmy szansę na unowocześnienie i podniesienie wartości służby, a tak naprawdę na nadrobienie zaległości powstałych w wyniku straconego czasu, abyśmy zadania na nas nałożone mogli realizować sprawnie, skutecznie i efektywnie. Modernizację określały dwa podstawowe dokumenty: Uchwała o ustanowieniu Programu Modernizacji Służby Celnej na lata 2008–2011 oraz nowa Ustawa o Służbie Celnej. Pierwszy z tych dokumentów – Uchwała określała wysokość środków finansowych na zakup: nowoczesnego sprzętu do kontroli, szczególnie urządzeń Rtg; samochodów do realizacji kontroli doraźnych i dla grup mobilnych; remontu infrastruktury i budowy nowych obiektów SC, szczególnie przy granicy zewnętrznej UE i w największych ośrodkach obrotu towarowego; a także w głównej mierze na wzrost uposażeń poprzez stworzenie systemu motywacyjnego. Ustawa o Służbie Celnej zbliżyła jej organizację do służby mundurowej poprzez stworzenie hierarchii stopni i korpusów, system szkolenia zarządczego i rezerwę kadrową z korpusu oficerskiego. Akty prawne wydane na podstawie ustawy określiły system dodatków motywacyjnych przyznawanych ze względu na trudne warunki pełnienia służby, hierarchię wartości zadań wykonywanych w Służbie Celnej ze względu na ich złożoność, dodatki funkcyjne na stanowiskach kierowniczych, zasady otwartego wewnętrznego naboru na wolne stanowiska. Modernizacja organizacji wewnętrznej uzupełniona została poprzez Strategię Służby Celnej, Program Antykorupcyjny, Plan zwalczania przemytu papierosów, System kontroli zarządczej, Procedurę zarządzania zmianą.

Dzisiaj pod koniec realizacji programu unowocześniania i podnoszenia wartości Służby Celnej każde drogowe przejście graniczne jest wyposażone w sprzęt Rtg do prześwietlania samochodów ciężarowych, a na najważniejszych przejściach kolejowych kończymy inwestycje w urządzenia Rtg do prześwietlania wagonów. Grupy kontroli doraźnych i kontroli przedsiębiorców z urzędów celnych mają samochody do realizacji zadań, a grupy wydziałów zwalczania przestępczości mają do dyspozycji nowoczesne radiowozy i mobilny sprzęt Rtg. Oddano lub kończą się inwestycje w 19 obiektach Służby Celnej. System dodatków motywacyjnych za trudne warunki pełnienia służby w powiązaniu z hierarchią wartości zadań motywuje finansowo do pełnienia służby w oddziałach granicznych, wydziałach zwalczania przestępczości, w komórkach dochodzeniowo-śledczych, analizy ryzyka, kontroli, postępowania. Otwarte wewnętrzne nabory na wolne stanowiska umożliwiają z jednej strony funkcjonariuszom dokonanie wyboru ścieżki kariery zawodowej, a z drugiej obiektywizują wybór najlepszego kandydata na wolne stanowisko. Wzrost uposażeń i system motywacyjny, kształtowanie postaw etycznych i praworządnych wśród funkcjonariuszy, system losowań na stanowiska, zasada wielu oczu, brak akceptacji dla korupcji powodują, że w Służbie Celnej jest mniejsza podatność na korupcję. Pojawiło się nowe zjawisko – zgłaszania przełożonym prób korupcyjnych i zatrzymywania tych, którzy chcieli skorumpować celników. Zwiększenie wartości Służby Celnej osiągamy również oceniając na bieżąco wskaźniki skuteczności i efektywności oddziałów celnych, wydziałów zwalczania przestępczości, komórek kontroli, postępowania i porównując je z zaangażowaniem oraz kosztami działania. Wykorzystujemy rezerwy i potencjał

Służby Celnej do decentralizacji zadań i koncentracji ich w tych miejscach, gdzie możemy ludzi zaangażować. W ten sposób zdecentralizowaliśmy zadania analityczne poprzez tworzenie krajowych grup zadaniowych w zakresie papierosów, alkoholu, paliw, hazardu i e-kontroli; przenieśliśmy zadanie pomocy administracyjnej w sprawach celnych do Wrocławia, a punkt kontaktowy w sprawach akcyzowych ELO do Rzepina; skoncentrowaliśmy zadania Intrastatu w Szczecinie; stworzyliśmy profesjonalne wsparcie informacyjne o przepisach – Informację Służby Celnej w Cieszynie; finalizujemy realizację centralnego magazynu mundurowego w Rzepinie. Stworzyliśmy także system służby dyżurnej w IC wsparty jednym ogólnokrajowym telefonem interwencyjnym Służby Celnej.

Na pewno realizacja modernizacji Służby Celnej zaowocowała stworzeniem służby dobrze wyposażonej, dobrze zorganizowanej, dobrze zmotywowanej oraz, tak jak to jest wypisane na naszych sztandarach, godnej i praworządnej. To wszystko przynosi owoce w postaci skutecznych działań służby ukierunkowanej na zwalczanie nieprawidłowości, sprawną obsługę przedsiębiorców i podróżnych, którzy przekraczając granicę korzystają ze stworzonych zielonych korytarzy na przejściach granicznych.

Utrzymanie standardów i umacnianie kultury organizacji nastawionej na unowocześnianie, poszukującej rozwiązań, wykorzystującej szanse jest zobowiązaniem na kolejne lata. Nie możemy zapominać, że przed nami jeszcze szansa realizacji programu e-cło oraz możliwość sięgania po środki unijne. Ale niezmiernie istotne jest i będzie poszukiwanie rezerw wewnątrz Służby Celnej oraz możliwości efektywniejszej i sprawniejszej realizacji zadań. W otaczającej nas rzeczywistości, świata, który nieustannie się zmienia i rozwija, nie można narzekać na ciągłe zmiany. Już dawno socjologowie, obserwatorzy naszego życia doszli do wniosku, że jedynym stałym zjawiskiem nas otaczającym jest zmiana. Ta organizacja, ta instytucja, która się nie zmienia, nie dostosowuje, nie rozwija - zostaje w tyle, nie spełnia wymagań, nie nadąża za otoczeniem.

Dalszy rozwój Służby Celnej i podnoszenie jej wartości bez takiego programu modernizacji, jaki mieliśmy będą wymagały codziennych wysiłków i mozolnej pracy, szczególnie na stanowiskach kierowniczych. Dziś możemy mieć satysfakcję z owoców modernizacji Służby Celnej, ale nie możemy spoczywać na laurach, bo wymagania otoczenia stale rosną.

Jacek Kapica
Szef Służby Celnej
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów

Modernizacja dla przedsiębiorców – CŁA

Modernizacja, jaką zaczęła przechodzić Służba Celna wraz z wprowadzeniem w życie postanowień Uchwały o ustanowieniu Programu Modernizacji Służby Celnej na lata 2008-2011 oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o Służbie Celnej* (Dz. U. Nr 168, poz.1323 z późn. zm.), z założenia miała dotyczyć również przedsiębiorców dokonujących międzynarodowego obrotu towarowego. Cele modernizacji Służby Celnej związane były nie tylko z wprowadzeniem zmian organizacyjnych w samej Służbie ale również z wprowadzeniem rozwiązań prawnych i organizacyjnych służących ułatwieniu legalnej działalności gospodarczej i wspieraniu konkurencyjności gospodarki oraz ochronie rynku Unii Europejskiej przed nieuczciwym i nielegalnym handlem.

Wśród ułatwień dla przedsiębiorców, jakie wprowadzono w ciągu tych lat, należy przede wszystkim wymienić rozwój narzędzi informatycznych służących przedsiębiorcom. Co do zasady do zgłoszenia elektronicznego nie dołącza się załączników. Dlatego wprowadzenie tej usługi jest znaczącym krokiem na drodze odformalizowania procedur celnych.

Od lipca 2009 r. wyłączną formą dokonywania zgłoszeń wywozowych jest forma elektroniczna w systemie ECS. Dla eksporterów oznacza to szybszą obsługę wywozowych zgłoszeń celnych oraz szybsze otrzymywanie potwierdzenia wywozu poprzez komunikat elektroniczny wysyłany do zgłaszającego bezpośrednio po tym jak towary opuściły obszar celny Unii Europejskiej zamiast potwierdzanej uprzednio przez organy celne karty 3 dokumentu SAD. System ECS obsługuje zarówno zgłoszenia standardowe jak i uproszczone.

W lipcu 2010 r. w systemie CELINA udostępniona została usługa polegająca na „bezpapierowej" obsłudze zgłoszenia celnego przywozowego. Zgłoszenie celne składane jest w formie elektronicznego komunikatu podpisanego kluczem do bezpiecznej transmisji danych. Przedsiębiorcy przesyłający do Systemu CELINA elektroniczne zgłoszenie celne nie przedkładają organom celnym zgłoszenia w formie papierowej a co za tym idzie także większości towarzyszących takiemu zgłoszeniu dokumentów. W pierwszym kwartale 2011 r. zaimplementowano rozwiązania techniczne, które w znacznym stopniu poprawiły działanie aplikacji w zakresie odsyłania komunikatów zwrotnych. Dane z lipca 2011 r. wskazują że 42,7% zgłoszeń przywozowych w systemie CELINA obsługiwanych jest wyłącznie w formie elektronicznej.

Od dnia 6 listopada 2010 r., z inicjatywy krajowej, wdrożono możliwość elektronicznego sprostowania zgłoszenia tranzytowego w Nowym Skomputeryzowanym Systemie Tranzytowym NCTS. Funkcjonalność ta umożliwia przedsiębiorcy dokonanie elektronicznie sprostowania zgłoszenia tranzytowego.

1 lipca 2011 roku weszła w życie ustawa z dnia 25 marca 2011 r. *o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców* (Dz. U. Nr 106, poz. 622), która do ustawy Prawo

celne wprowadziła m.in. zmianę polegającą na wyeliminowaniu obowiązku dołączania do powiadomienia o rozpoczęciu działalności gospodarczej w wolnym obszarze celnym lub składzie wolnocłowym dodatkowych dokumentów (dokumentu potwierdzającego prowadzenie przez wnioskodawcę działalności gospodarczej, zaświadczenia o nadaniu wnioskodawcy numeru identyfikacyjnego REGON, zaświadczenie o nadaniu numeru NIP, decyzji o nadaniu wnioskodawcy numeru identyfikacji podatkowej). Podmiot jest identyfikowany na podstawie numeru EORI. Numer ten jest jedną z części składowych tworzonego w Unii Europejskiej środowiska elektronicznego cła powstającego w ramach programu e-Customs – tj. „bez-papierowego" środowiska dla administracji celnych i handlu w UE (Wspólnotowy System Rejestracji i Identyfikacji Podmiotów Gospodarczych (ang. Economic Operators' Registration and Identification – EORI).

W czasie modernizacji Służby Celnej, wprowadzono szereg kolejnych ułatwień zmierzających do ograniczenia liczby dokumentów wymaganych przez organy celne.

Wejście w życie przepisów ustawy z dnia 7 listopada 2008 r. *o zmianie ustawy - Prawo celne oraz ustawy - Kodeks karny skarbowy* (Dz. U. Nr 215, poz. 1355) pozwoliło na przeniesienie uprawnień do wydawania pozwoleń na prowadzenie składu celnego ze szczebla dyrektora izby celnej do kompetencji naczelnika urzędu celnego, co pozwoliło na uproszczenie procedury związanej z ubieganiem się o pozwolenie, przyczyniło się do ograniczenia wymaganych dokumentów dołączanych do wniosku a w konsekwencji skróciło czas oczekiwania na wydanie pozwolenia.

W wyniku nowelizacji art. 52 ustawy Prawo celne z dniem 1 stycznia 2009 r. zmienione zostały zasady wpisu osób oraz forma prowadzenia wykazu gwarantów uprawnionych do udzielania gwarancji składanych jako zabezpieczenie pokrycia kwot wynikających z długów celnych. W wyniku zmiany ww. przepisu wykaz gwarantów nie jest już ustalany w drodze aktu normatywnego lecz prowadzony jest przez Ministra Finansów, który na wniosek osoby zainteresowanej dokonuje w nim odpowiednich wpisów. Komunikat o dokonaniu wpisu do wykazu gwarantów ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Ministra Finansów, a aktualny wykaz gwarantów zamieszczony jest na stronie internetowej Ministerstwa Finansów. Wprowadzona zmiana przede wszystkim skraca procedurę wpisu osoby na listę gwarantów oraz umożliwia szybsze reagowanie na zmiany związane z działalnością gwarantów (fuzje podmiotów, powstanie nowych podmiotów, likwidacja, zaprzestanie działalności itp.).

Wspomniana wyżej ustawa z dnia 25 marca 2011r. *o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców* wprowadziła dwie kolejne ważne zmiany *w* ustawie Prawo celne:

- w przypadku gdy składającym wniosek o utworzenie, zmianę powierzchni lub zniesienie wolnego obszaru celnego lub składu wolnocłowego jest osoba prowadząca działalność gospodarczą, we wniosku podaje dodatkowo numer w rejestrze przedsiębiorców albo w ewidencji działalności gospodarczej (nie jest wymagane potwierdzanie tych danych dokumentami).
- uregulowanie na poziomie ustawy sposobu powiadamiania organu celnego o rozpoczęciu lub zakończeniu działalności w wolnym obszarze celnym lub składzie wolnocłowym (uregulowanie tych zagadnień w ustawie a nie w rozporządzeniu zwiększy pewność prawa dla podatnika).

Wymieniając regulacje wprowadzające ułatwienia dla przedsiębiorców nie można pominąć rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 lipca 2011 r. *w sprawie wzorów formularzy stosowanych w sprawach celnych* (Dz. U. Nr 166, poz. 995). Celem wprowadzenia tej regulacji jest uproszczenie formalności związanych z czynnościami wykonywanymi przez podmioty, m.in. w związku z ubieganiem się o uzyskanie pozwoleń udzielanych przez organy celne. W tym zakresie w szczególności ograniczono zakres informacji, które wnioskodawca obowiązany jest podawać w treści składanego wniosku, a także ograniczono katalog załączników dołączanych do wniosków. Szczególny nacisk położono na odstąpienie od wymogu przedkładania załączników w sytuacji, gdy wynikające z nich informacje mogą być pozyskane z innych źródeł dostępnych dla organów celnych.

W ramach programu modernizacji Służby Celnej, poprzez znowelizowane przepisy ustawy o Służbie Celnej, wprowadzono szereg zmian mających na celu ujednolicenie i uproszczenie przepisów dotyczących kontroli wykonywanych przez organy Służby Celnej, które nie tylko przyczyniły się do ułatwienia działalności podmiotów podlegających kontroli ale służą również ochronie rynku wspólnotowego przed nieuczciwym i nielegalnym handlem. Cele te miały być osiągnięte poprzez stworzenie jednolitego trybu kontroli wykonywanych przez Służbę Celną, oparcie całości działań kontrolnych na analizie ryzyka oraz wdrożenie jednolitego trybu postępowania przy wydawaniu pozwoleń na stosowanie ułatwień i uproszczeń, takich jak świadectwo AEO, pozwolenie na stosowanie procedury uproszczonej czy Pojedyncze Pozwolenie na stosowanie Procedury Uproszczonej (ang. Single Authorisation for Simplifield Procedures – SASP).

W uchylonej ustawie z dnia 24 lipca 1999 r. rozdziały 1a *Szczególny nadzór podatkowy* i 1b *Kontrola celna* dotyczyły odrębnych trybów kontrolnych prowadzonych przez Służbę Celną. Ujednoliceniu trybów kontroli w znowelizowanej ustawie służyło zastosowanie spójnych i jednorodnych rozwiązań prawnych dotyczących zamknięć urzędowych, upoważnień do kontroli, dokumentowania kontroli oraz urzędowego sprawdzenia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej zlikwidowała instytucję szczególnego nadzoru podatkowego oraz kontroli celnej zastępując je jednolitym trybem kontroli wykonywanej przez Służbę Celną. Przepisy nowej ustawy o Służbie Celnej nie przewidują kontroli w trybie szczególnego nadzoru podatkowego czy kontroli celnej, lecz posługują się trybem kontroli wykonywanej przez Służbę Celną, który został określony w rozdziale 3 ww. ustawy. W ogólnym zarysie obejmuje on kontrolę przestrzegania przepisów prawa celnego, przepisów prawa podatkowego w zakresie podatku akcyzowego oraz przepisów regulujących urządzanie i prowadzenie gier hazardowych.

Ujednoliceniu procedury kontrolnej towarzyszy zastąpienie pokrewnych instytucji dotychczas występujących w różnych trybach kontroli, wspólnymi rozwiązaniami. Do takich rozwiązań należy zaliczyć zastąpienie instytucji zabezpieczeń urzędowych istniejących w szczególnym nadzorze podatkowym, zamknię-

ciami urzędowymi, które dotychczas funkcjonowały w kontroli celnej jako zamknięcia celne.

Ujednolicono i usprawniono system stosowania upoważnień do kontroli oraz sposób dokumentowania kontroli, wprowadzając m.in. zasadę sporządzania protokołu z czynności kontrolnych wykonywanych np. na drogach publicznych lub drogach wewnętrznych, na targowiskach tylko w wypadku stwierdzenia nieprawidłowości lub na żądanie kontrolowanego, co przyczyniło się do znacznego skrócenia i usprawnienia kontroli wykonywanych przez organy Służby Celnej.

Rozszerzono także instytucję urzędowego sprawdzenia, stosowaną dotychczas w szczególnym nadzorze podatkowym, poprzez objęcie tym obowiązkiem szerokiej gamy podmiotów podlegających kontroli. Także i w tym przypadku powinno przyczynić się do znacznego skrócenia i usprawnienia kontroli wykonywanych przez organy Służby Celnej.

Przepisy art. 53 i 54 ustawy o Służbie Celnej ujednolicają procedurę przeprowadzania kontroli w siedzibie przedsiębiorców. Celowi temu ma służyć stosowanie kontroli celnych po zwolnieniu towarów, kontroli stosowania receptur, kontroli działalności zakładów produkcyjnych i przetwórczych, kontroli prawidłowości wypłaty refundacji wywozowych dokonywanych w siedzibie lub miejscu zamieszkania podmiotu, trybu kontroli określonego w Ordynacji podatkowej, z tym, że w pierwszej kolejności mają zastosowanie przepisy ustawy dotyczące właściwości do kontroli, uprawnień kontrolujących, obowiązków kontrolowanych, kosztów związanych z realizacją obowiązków, upoważnień oraz przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 49 ww. ustawy, regulujące kontrole obowiązków wynikających z prawa celnego.

Jednocześnie, art. 3 ustawy o Służbie Celnej wprowadza ogólną zasadę, zgodnie z którą kontrole realizowane są na podstawie analizy ryzyka. Niezależnie od generalnej zasady wykonywania kontroli poprzedzonych analizą ryzyka, mogą być przeprowadzane również kontrole mające charakter losowy, to znaczy wykonywane niezależnie od wyników przeprowadzonej analizy ryzyka oraz kontrole, których obowiązek przeprowadzania wynika z przepisów prawa.

Biorąc powyższe pod uwagę, w systemie kontroli przepisów prawa celnego nie występują już kontrole obligatoryjne (obowiązujące rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 stycznia 2011 r. *w sprawie wykonywania kontroli przestrzegania przepisów prawa celnego oraz innych przepisów związanych z przywozem i wywozem towarów* - Dz. U. Nr 23 poz. 121 - nie zawiera zapisów dotyczących kontroli obligatoryjnych). Plan kontroli koncentruje się na kontrolach wynikających z analizy ryzyka, uzupełnianych kontrolami losowymi.

Należy jeszcze wskazać na rozwiązanie wprowadzone art. 5 ustawy o Służbie Celnej, tj. obowiązek dostarczenia, w ustalonych terminach, dokumentów i informacji jak również udzielenia pomocy na uzasadnione żądanie organu Służby Celnej (obowiązek ten w znacznej części jest odpowiednikiem art. 6i uchylonej ustawy). Uprawnienie to zostało rozszerzone na pozostałe obszary kontroli wykonywanej przez Służbę Celną, w tym kontrolę wyrobów akcyzowych. Przyjęte rozwiązanie łączy pozornie przeciwstawne cele, jakimi są zapewnienie sprawnego przepływu towarów oraz realne zapewnienie kontroli obrotu tymi wyrobami. W tym celu kontrole te zostały oparte w znacznej mierze na analizie ryzyka, która pozwala na podstawie ww. informacji typować do kontroli tylko niektóre obszary. W rezultacie szeroki dostęp do informacji przekłada się na mniejszą liczbę kontroli i *de facto* mniejszą uciążliwość dla przedsiębiorców. Uprawnienie to przyczyni się również do weryfikacji wiarygodności podmiotów podlegających kontroli, co dodatkowo spowoduje skoncentrowanie posiadanych przez organy Służby Celnej zasobów kadrowych i technicznych na podmiotach działających z naruszeniem prawa. W konsekwencji ww. zmian następuje stałe i systematyczne odchodzenie od obligatoryjnego charakteru kontroli w przypadku wyrobów akcyzowych. W obecnym stanie prawnym związany jest on wyłącznie z kontrolą obrotu alkoholem etylowym.

Jednolity tryb postępowania przy wydawaniu pozwoleń na stosowanie ułatwień i uproszczeń łączący elementy postępowania w sprawach celnych i kontroli celnej wprowadzono poprzez dodanie w ustawie o Służbie Celnej nowego Rozdziału „*Postępowanie audytowe*". Dotyczy postępowania prowadzonego w odniesieniu do Upoważnionych Przedsiębiorców (AEO), posiadaczy pozwoleń na stosowanie procedur uproszczonych oraz posiadaczy Pojedynczego Pozwolenia na stosowanie Procedury Uproszczonej (*ang. Single Authorisation for Simplifield Procedures* - SASP). W Dzienniku Ustaw Nr 52 z 2010 r. opublikowane zostały przepisy wykonawcze dotyczące zasad prowadzenia i dokumentowania czynności w postępowaniu audytowym, prowadzonym przez organy Służby Celnej:

- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 marca 2010 r. *w sprawie zakresu, rodzaju i sposobu przeprowadzania czynności audytowych* (poz. 309),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 marca 2010 r. *w sprawie sposobu dokumentowania czynności audytowych oraz wzorów dokumentów stosowanych w postępowaniu audytowym* (poz. 310). Obecnie kończą się prace nad nowelizacją tego rozporządzenia.

Niniejszy artykuł dotyczy zmian wprowadzonych w okresie modernizacji Służby Celnej tylko w zakresie zagadnień celnych. Zmiany przepisów podatkowych (związane choćby tylko z rozliczaniem podatku VAT w imporcie) czy zmiany w funkcjonowaniu systemu INTRASTAT, które wprowadzono od czasu wejścia w życie programu Modernizacji Służby Celnej stanowiłyby materiał do kolejnego artykułu.

Program Modernizacji Służby Celnej z założenia miał trwać do 2011 r. Czy z punktu widzenia przedsiębiorców Służba Celna osiągnęła założone cele związane z modernizacją? Na pewno rośnie zaufanie przedsiębiorców do Służby Celnej. Coraz więcej podmiotów stara się o uzyskanie statusu Upoważnionego Przedsiębiorcy (AEO), stając się dla Służby Celnej zaufanym partnerem.

Departament Polityki Celnej
przy współpracy z Departamentem Kontroli
Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier
Ministerstwo Finansów

Modernizacja w podatku akcyzowym w latach 2008–2011

Polska przystępując do Unii Europejskiej została zobowiązana do dostosowania krajowego systemu prawnego do porządku prawnego określonego na poziomie Wspólnoty, m.in. w zakresie systemu podatku akcyzowego. System ten następnie z biegiem lat ewaluował. Najważniejsza zmiana przepisów o podatku akcyzowym dokonała się w 2009 r., kiedy z dniem 1 marca weszła w życie ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2009 r. Nr 3, poz. 11) wraz z pakietem aktów wykonawczych do tejże ustawy. Konieczność wydania przedmiotowej ustawy podyktowana była z jednej strony potrzebą implementacji dyrektywy Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej, tzw. dyrektywa energetyczna, z drugiej doświadczeniami związanymi ze stosowaniem dotychczas obowiązujących przepisów w zakresie opodatkowania wyrobów akcyzowych, w tym także postulatami środowisk gospodarczych.

Do najważniejszych zmian wprowadzonych ustawą z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym należy: określenie stawek podatku akcyzowego co do zasady na poziomie ustawy; ustalenie nowych zasad opodatkowania akcyzą energii elektrycznej; odstąpienie od opodatkowania akcyzą wyrobów akcyzowych niezharmonizowanych, z wyjątkiem samochodów osobowych; odejście od stosowania klasyfikacji PKWiU w obrocie krajowym na rzecz klasyfikacji CN; wyraźnie rozdzielenie funkcjonowania procedury zawieszenia poboru akcyzy od systemu zwolnień akcyzowych oraz rozstrzygnięcie sprawy, kto jest podatnikiem, w przypadku wyprowadzenia wyrobów akcyzowych ze składu podatkowego poza procedurą zawieszenia, gdy wyroby te nie są własnością prowadzącego skład podatkowy.

Ww. zmiany oraz wiele innych, które weszły w życie z dniem 1 marca 2009 r., nie tylko uprościły obrót wyrobami akcyzowymi, m.in. poprzez wprowadzenie dla wyrobów akcyzowych jednolitej klasyfikacji towarowej, czy też ujednolicenie warunków zwolnień podatkowych, ale również spowodowały, np. poprzez określenie stawek podatku akcyzowego w ustawie, że system podatku akcyzowego stał się dużo bardziej stabilny w porównaniu do poprzedniego stanu, kiedy Minister Finansów miał prawo określać rozporządzeniem wykonawczym niższe stawki podatku od tych maksymalnych, ustalonych w ustawie.

Kolejną kluczową zmianą, mającą wpływ na kształt obecnego systemu podatku akcyzowego, była ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 151, poz. 1013). Ustawa wraz z pakietem rozporządzeniem, stanowiących jej uzupełnienie, weszła w życie 1 września 2010 r. Również w przypadku tej zmiany przepisów główną przesłanką działań legislacyjnych była potrzeba dostosowania krajowych regulacji do przepisów wspólnotowych, tj. dyrektywy Rady 2008/118/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących podatku akcyzowego, uchylającej dyrektywę 92/12/EWG, zwanej również nową dyrektywą horyzontalną. Do najistotniejszych zmian wprowadzonych ustawą z dnia 22 lipca 2010 r. zalicza się uregulowanie zasad przemieszczania wyrobów akcyzowych z zastosowaniem procedury zawieszenia poboru akcyzy z wykorzystaniem Systemu Przemieszczania oraz Nadzoru Wyrobów Akcyzowych (System EMCS); unormowanie spraw związanych z elektroniczną obsługą zabezpieczeń akcyzowych; wprowadzenie instytucji zarejestrowanego wysyłającego oraz zastąpienie instytucji zarejestrowanego handlowca i niezarejestrowanego handlowca nowym podmiotem, tj. zarejestrowanym odbiorcą.

Wskazać należy, że zmiany te z jednej strony uprościły kolejny raz obrót wyrobami akcyzowymi. Sztandarowymi przykładami tych ułatwień są: elektroniczny administracyjny dokument, który wraz z raportem odbioru zastąpił stosowany do tej pory administracyjny dokument towarzyszący w wersji papierowej oraz saldowanie elektroniczne zabezpieczeń akcyzowych, pozwalające na szybsze zwolnienie zabezpieczenia akcyzowego. Z drugiej strony, nowa instytucja zarejestrowanego wysyłającego, upowszechniła możliwość stosowania procedury zawieszenia poboru akcyzy w stosunku do importowanych wyrobów akcyzowych.

Niezależnie od ww. działań legislacyjnych Departament Podatku Akcyzowego i Ekologicznego, realizując Strategię działania Służby Celnej na lata 2010 – 2015, podjął szereg działań mających na celu opracowanie propozycji nowych przepisów podatkowych, ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu wyrobami akcyzowymi.

W ramach inicjatywy strategicznej „modernizacja systemu poboru podatku akcyzowego" dokonano w 2010 r. analizy obowiązujących regulacji pod kątem możliwych do zastosowania w praktyce uproszczeń w obszarze podatku akcyzowego i jego kontroli. Analizy tej dokonano przy udziale ekspertów akcyzowych z urzędów oraz izb celnych. Podczas dwóch spotkań zorganizowanych przez Departament przedstawiciele Ministerstwa Finansów oraz lokalnej administracji celnej omówili problemy, z którymi najczęściej się spotykają podatnicy, dokonujący obrotu wyrobami akcyzowymi.

Ww. analizie służyło również wysłuchanie uwag zgłoszonych przez przedstawicieli organizacji zrzeszających podatników akcyzowych w pismach kierowanych do Ministerstwa.

Zebrany materiał w ramach ww. działań stanowić będzie podstawę prac nad projektem założeń do ustawy o podatku akcyzowego. Należy jednak zauważyć, że już obecnie w uzgodnieniach międzyresortowych znajduje się projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku akcyzowym, kluczowy z punktu widzenia opodatkowania akcyzą węgla oraz koksu. Przedmiotowa zmiana przepisów, wprowadzająca maksymalnie szerokie zwolnienia węgla oraz koksu od podatku akcyzowego, zgodnie z projektem ustawy nowelizującej przepisy o podatku akcyzowym powinna wejść w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Jednocześnie należy wskazać, że równoległe prace legislacyjne w tym samym zakresie, tj. opodatkowania akcyzą węgla oraz koksu, toczą się w Sejmie.

Departament Podatku Akcyzowego i Ekologicznego
Ministerstwo Finansów

Z legislacją za Pan Brat

Dość powszechne jest w społeczeństwie narzekanie na poziom polskiego prawa. Na jego długi lub wręcz bardzo długi czas stanowienia i nie najwyższy – w społecznej ocenie – poziom merytoryczny. Tymczasem mało kto zdaje sobie sprawę, iż przeprowadzenie pełnej ścieżki legislacyjnej jednej tylko ustawy może trwać kilka, a nawet kilkanaście miesięcy, wymagać nieskończonej ilości poważnych lub zupełnie drobnych zabiegów organizacyjnych oraz absorbować równocześnie kilkanaście osób – nie licząc pracowników organów ustawodawczych.

Tak było z nową ustawą o Służbie Celnej. Decyzja o opracowaniu i uchwaleniu zupełnie nowej ustawy mającej uregulować sposób działania i organizację Służby Celnej zapadła wraz z decyzją o gruntownej modernizacji Służby. Z tych powodów pierwsza wersja ustawy – z marca 2008 r. – była procesowana wraz z dwoma innymi aktami tworząc tzw. pakiet modernizacyjny. Ustawą modernizacyjną na lata 2008 – 2011 (ostatecznie nadano jej status uchwały Rady Ministrów) oraz ustawą o grach i zakładach wzajemnych. Od razu tj. od kwietnia 2008 r. rozpoczęto intensywne konsultacje projektu najpierw wewnątrz resortowe a następnie międzyresortowe. Projekt zgłoszony ostatecznie jako projekt rządowy – musiał zawierać rozwiązania nowe stwarzające w codziennej pracy funkcjonariuszy Służby Celnej nową jakość wymagał zatem, np. spotkań i uzgodnień ze stroną społeczną której naturalną cechą jest dość podejrzliwe podejście do nowych rozwiązań.

Pierwotna wersja obecnie obowiązującej ustawy o Służbie Celnej wpłynęła do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 grudnia 2008 roku jako projekt Rządowy. Kancelaria Sejmu nadając mu, jako drukowi sejmowemu numer 1492, w rubryce opis projektu wpisała, iż „ …ustawa określa zadania, organizację i kompetencje Służby Celnej".

Jeszcze w grudniu 2008 roku projekt został skierowany do pierwszego czytania, co w języku stanowienia prawa oznacza ni mniej, ni więcej tylko początek prawdziwych kłopotów. Bo prace sejmowe to jest czas ścierania się różnych wizji funkcjonowania tej samej organizacji, nie tylko w ujęciu politycznym, ale także zaspakajania ambicji poszczególnych grup politycznych, organizacji społecznych wreszcie, rywalizacji – szczególnie widocznej w służbach mundurowych – o kompetencje i posiadane przywileje etc.

Pierwsze czytanie projektu ustawy odbyło się 9 stycznia 2009 roku. W jego wyniku projekt został skierowany do prac przed komisjami: Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Finansów Publicznych. Powołano też podkomisję, na przewodniczącego której wybrano posła Leszka Cieślika. W trakcie prac podkomisji rodziło się wiele wątpliwości co do przepisów projektu oraz zgłaszanych na poszczególnych etapach prac sejmowych poprawek do projektu. Biuro Analiz Sejmowych na przestrzeni od lutego do maja 2009 r. wydało na wniosek przewodniczącego podkomisji posła L. Cieślika sześć opinii dotyczących zapisów oraz wnioskowanych poprawek do projektu w tym m.in. w tak istotnych z punktu widzenia funkcjonowania Służby Celnej sprawach jak emerytura celna, czy prowadzenie przez funkcjonariuszy celnych czynności operacyjno-rozpoznawczych. Między innymi w ten sposób w sprawozdaniu z prac połączonych komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Finansów Publicznych znalazł się wniosek o uzupełnienie projektu o Rozdział 10c regulujący kwestię przyznawania funkcjonariuszom emerytur celnych. Po niezliczonych posiedzeniach komisji, spotkaniach z ekspertami przedstawicielami strony społecznej w tym związkami zawodowymi uczestniczącymi we wszystkich etapach prac komisji sejmowej, projekt ustawy o Służbie Celnej został skierowany do drugiego czytania które odbyło się w dniu 14 lipca 2009 roku.

W wyniku zgłoszonych w tym trybie poprawek projekt ponownie trafił do połączonych komisji w celu ich rozpatrzenia. Obrady komisji pozwoliły na przyjęcie części zgłoszonych poprawek i opatrzony odpowiednim sprawozdaniem, projekt ponownie wrócił pod obrady Sejmu w 16 lipca 2009 roku. Tymczasem na dzień 17 lipca zaplanowano trzecie czytanie projektu. W tym przypadku trzecie czytanie okazało się czytaniem ostatnim, w wyniku czego w dniu 17 lipca 2009 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o Służbie Celnej przyjmując ją 241 głosami przeciw 150 głosom i 39 wstrzymujących się od głosu.

Przekazana do wyższej izby parlamentu ustawa została przez nią rozpatrzona w dniu 31 lipca 2009 roku. Senat Rzeczypospolitej Polskiej zgłosił jednak do wersji projektu uchwalonej przez Sejm ustawy ponad 40 poprawek. W tych okolicznościach w dniu 27 sierpnia 2009 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczął rozpoznawanie stanowiska Senatu wobec projektu. Decyzją większości posłów przyjęto część poprawek zgłoszonych przez Senat i odrzucając pozostałe, ustawa o Służbie Celnej mogła zostać przekazana w dniu 28 sierpnia 2009 roku Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej do podpisu.

W dniu 18 września 2009 roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej podpisał ustawę i mogła zostać ona skierowana do publikacji stając się obowiązującym prawem.

Kolejnym wyzwaniem było stworzenie i uzgodnienie aktów wykonawczych do ustawy. Wprawdzie prace nad rozporządzeniami – zgodnie z zasadami sztuki – zostały rozpoczęte jeszcze w trakcie procedowania przez Sejm RP ustawy, jednak konieczna do wykonania praca była nie lada wyzwaniem. Opracowanie i uzgodnienie – na wszystkich wymaganych przepisami szczeblach – około 50 rozporządzeń z zakresu pragmatyki służbowej i około 60 projektów aktów wykonawczych z zakresu kontroli sprawowanej przez Służbę Celną – w niektórych przypadkach „w porozumieniu" z innymi ministrami, znacznie wydłuża i komplikuje procedurę. Ogrom wykonanej tu pracy doceni ten, kto na co dzień uczestniczył realizacji takiego wyzwania. A trzeba pamiętać, iż w międzyczasie rodził się kolejny filar nowej Służby Celnej – ustawa o grach hazardowych. Także wymagająca ciężkiej pracy przy jej tworzeniu i opracowania wielu aktów wykonawczych.

Departament Służby Celnej
Ministerstwo Finansów

Zintegrowane zarządzanie granicą lądową

Polska Służba Celna przyjmując Strategię działania na lata 2010-2015 wyznaczyła kierunki rozwoju strategicznego administracji celnej. Dokument „Służba Celna 2015+" określa cele strategiczne, cele pośrednie oraz działania mające zapewnić realizację tychże celów. Działania służące realizacji celów strategicznych zaplanowane zostały w formie inicjatyw strategicznych, które zostały opracowane na podstawie analizy strategicznej organizacji i zdefiniowanych kierunków rozwoju strategicznego Służby Celnej. Obejmują one kluczowe z punktu widzenia realizacji strategii obszary wymagające interwencji.

Jedną z inicjatyw strategicznych Służby Celnej jest inicjatywa *Zintegrowanego Zarządzania Granicą – Integrated Border Management (IBM)*. Do głównych etapów realizacji tej inicjatywy należą:

- opracowanie procedur związanych z tworzeniem i prawidłowym funkcjonowaniem przejść granicznych;
- wdrożenie *Zintegrowanego Systemu Bezpieczeństwa dla Obiektów Granicznych Administracji Celnej – CAIFS 2*;
- opracowanie modelu obsługi ruchu osobowego i towarowego na przejściach drogowych.

W ramach realizacji poszczególnych etapów inicjatywy w grudniu 2010 roku wdrożono, zgodnie z założonym harmonogramem, projekt *Zintegrowanego Systemu Bezpieczeństwa dla Obiektów Granicznych Administracji Celnej – CAIFS 2*.

Natomiast od lutego 2011 roku obowiązuje w Służbie Celnej dokument *„Procedury w zakresie budowy/rozbudowy i sprawnego funkcjonowania przejścia granicznego"* zawierający kompletny zbiór procedur dotyczących budowy lub rozbudowy przejścia granicznego. Na jego bazie przygotowany został materiał porównawczy poszczególnych przejść granicznych.

Kolejnym ważnym etapem realizacji inicjatywy *Zintegrowanego Zarządzania Granicą – IBM* jest opracowanie procedur związanych z kontrolą ruchu osobowego i towarowego na przejściach drogowych. Zgodnie z harmonogramem *Strategii działania Służby Celnej na lata 2010–2015*, termin wdrożenia wypracowanego modelu obsługi ruchu osobowego i towarowego został wyznaczony na grudzień 2013 roku. Opracowanie i wprowadzenie w życie optymalnego modelu obsługi ruchu na przejściu drogowym wymaga współudziału administracji celnych państw sąsiadujących.

Koncepcja współpracy z państwami sąsiadującymi oraz innymi państwami członkami Partnerstwa Wschodniego ma zasadnicze znaczenie dla Polski i została włączona jako inicjatywa strategiczna Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, jak i do strategii polskiej Służby Celnej na najbliższe lata. Partnerstwo Wschodnie ma za zadanie przyczynić się do zbliżenia i integracji państw członkowskich z Unią Europejską. Współpraca z państwami partnerskimi odbywa się w postaci czterech platform tematycznych. Kwestie celne występują w obszarze Platformy I – ds. demokracji, dobrego zarządzania i stabilności oraz Platformy II – ds. integracji gospodarczej i konwergencji z politykami UE.

Inicjatywa *„Zintegrowane Zarządzanie Granicami – IBM"* przypisana została do Platformy I, mając na celu wypracowanie zintegrowanego zarządzania granicami w krajach Partnerstwa Wschodniego. Z punktu widzenia zarządzania polskimi drogowymi przejściami granicznymi podstawowe znaczenie ma efektywna współpraca ze służbami celnymi członków Partnerstwa Wschodniego sąsiadujących z Polską, czyli Białorusi i Ukrainy oraz administracją celną Rosji.

Realizując harmonogram inicjatywy polskiej Służby Celnej *„Współpraca z państwami objętymi Partnerstwem Wschodnim, w szczególności z państwami sąsiednimi"* w czerwcu 2010 roku podpisano polsko-ukraińskie *„Porozumienie o wprowadzeniu kompatybilnych systemów wczesnego ostrzegania o zaistnieniu sytuacji nadzwyczajnej na granicy polsko-ukraińskiej"*. W relacjach z Białorusią od lutego 2011 roku obowiązuje natomiast porozumienie *„System wczesnego ostrzegania na polsko-białoruskiej granicy lądowej w celu utrzymania płynności jej przekraczania"*.

Zakres uregulowań występujących w obu porozumieniach jest podobny i odnosi się do zagrożenia płynności ruchu granicznego spowodowanego wystąpieniem sytuacji nadzwyczajnej. Sytuacja nadzwyczajna została zdefiniowana jako zespół okoliczności zewnętrznych lub wewnętrznych, występujący nagle lub narastających w sposób niekontrolowany, powodujący zakłócenia w organizacji ruchu granicznego lub porządku publicznego oraz mających wpływ na przepustowość przejścia granicznego. Okoliczności powstania sytuacji nadzwyczajnej są zróżnicowane np. blokada przejścia granicznego, klęska żywiołowa czy awaria systemu informatycznego. Istotne jest, że uruchomienie systemu wczesnego ostrzegania następuje również w przypadku wystąpienia kolejki, gdy ilość odprawionych środków transportu spada poniżej optymalnej ilości pojazdów określonej dla danego przejścia, a czas oczekiwania w kolejce przekracza w ruchu osobowym dwie godziny, a ruchu towarowym sześć godzin.

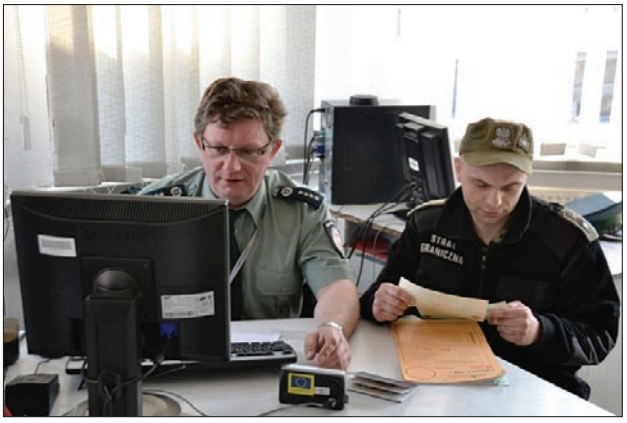
Sposób komunikacji przy wystąpieniu sytuacji nadzwyczajnej jest ściśle określony i podzielony na odpowiednie poziomy organizacyjne Służby Celnej. Pierwszy poziom komunikacji

występuje na szczeblu oddziału celnego granicznego i jego odpowiednika z sąsiedniego państwa. W przypadku braku pozytywnych skutków działań interwencyjnych kierownik oddziału celnego informuje naczelnika urzędu celnego. Naczelnik urzędu informację o zaistniałej sytuacji przekazuje do dyrektora izby celnej, który kontaktuje się z kierownikiem właściwego regionalnego urzędu celnego państwa sąsiedniego. Przy braku poprawy dyrektor izby powiadamia Pełnomocnika Szefa Służby Celnej do spraw koordynacji działań w izbach celnych granicznych, który informuje swojego odpowiednika po drugiej stronie granicy o zaistniałej sytuacji nadzwyczajnej, skutkującej ograniczeniem przepustowości przejścia. Przy braku poprawy sytuacji Pełnomocnik przekazuje informację o podjętych działaniach i ich wynikach Szefowi Służby Celnej.

Wprowadzenie ujednoliconych systemów wczesnego ostrzegania o zagrożeniu płynności ruchu na przejściach granicznych jest jednym z elementów sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego. Z uwagi na potrzebę określenia działań na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej w kwietniu 2010 roku został opracowany Plan Reagowania Kryzysowego Służby Celnej, zaś w granicznych izbach celnych Lokalne Plany Reagowania Kryzysowego.

Służba Celna, wykonując zadania o istotnym znaczeniu dla dochodów państwa oraz chroniąc obszar celny Unii Europejskiej przed nielegalnym obrotem towarowym i związanymi z tym procederem zagrożeniami bezpieczeństwa i porządku publicznego, ma obowiązek zabezpieczyć sprawne funkcjonowanie przejść granicznych.

Jedną z form zapewnienia płynności ruchu jest wsparcie obsady kadrowej przejścia granicznego przez wyznaczonych funkcjonariuszy celnych z grup zarządzania kryzysowego i grup mobilnych. Kolejnym etapem wdrożenia systemu reagowania kryzysowego są szkolenia z zakresu technologii odpraw celnych przeprowadzone dla funkcjonariuszy spoza granicznych oddziałów celnych. Zgodnie z założeniem, że sprawne funkcjonowanie przejścia granicznego w sytuacji kryzysowej musi odbywać się przy współudziale Straży Granicznej, szkolenia z tej tematyki skierowane były również do funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Ćwiczenia ze Strażą Graniczną

Koncepcja przeprowadzenia, wspólnych ze Strażą Graniczną, praktycznych ćwiczeń z zakresu postępowania na wypadek wystąpienia zakłóceń płynności ruchu towarowego i osobowego na drogowym przejściu granicznym znalazła swój wyraz w *„Harmonogramie działalności Pełnomocnika SSC do spraw koordynacji działań Izb Celnych w Olsztynie, Białymstoku, Białej Podlaskiej i Przemyślu na rok 2011”*. Biorąc pod uwagę skalę ruchu osobowego i towarowego, do przeprowadzenia ćwiczeń, wybrano cztery drogowe oddziały celne: w Grzechotkach, Bobrownikach, Hrebennem i Medyce. Przeprowadzenie w kwietniu bieżącego roku, praktycznych ćwiczeń z zakresu postępowania na wypadek wystąpienia zakłóceń płynności ruchu towarowego i osobowego w drogowym przejściu granicznym pozwoliło na zgromadzenie doświadczeń oraz dokonanie analizy działań niezbędnych do zapewnienia właściwego reagowania kryzysowego opartego na współdziałaniu funkcjonariuszy Służby Celnej i Staży Granicznej.

Wypracowanie ze Strażą Graniczną wspólnych procedur umożliwiło pilotażowe wprowadzenie na granicy lądowej systemu „one stop”. Rozwiązanie to polega na tym, że czynności służbowe związane z przekroczeniem granicy wykonywane są jednocześnie przez funkcjonariuszy celnych i funkcjonariuszy Straży Granicznej. Założeniem koncepcji jest wprowadzenie odprawy granicznej i kontroli celnej przy jednym zatrzymaniu podróżnego. Pilotaż wykazał, że projekt „one stop” ma wpływ na zwiększenie przepustowości przejść granicznych. Dla wdrożenia tego systemu niezbędna jest współpraca dwóch służb oraz właściwa infrastruktura przejść granicznych.

Podpisanie Deklaracji o Wzmocnieniu Wzjamnej Współpracy Służb Celnych Polski, Białorusi i Ukrainy

Kolejnym elementem mającym wpływ na efektywne zarządzanie drogowym przejściem granicznym jest koncepcja wdrożenia „zielonych korytarzy”, opartych

na instytucji prawnej pasa „nic do oclenia". Idea „zielonego korytarza" opiera się na takiej organizacji ruchu, w której podróżny wybiera „zielony korytarz" w chwili wjazdu na przejście graniczne po stronie państwa sąsiedniego, a następnie tym pasem przemieszcza się do chwili zakończenia kontroli celnej po stronie polskiej, bez możliwości jego zmiany na terenie przejścia, jak i na linii granicznej. Celem takiego rozwiązania jest ułatwianie przekraczania granicy podróżnym nieposiadającym towarów podlegających należnościom celnym lub innym ograniczeniom.

Wybór przez podróżnego „zielonego korytarza", z punktu widzenia działań kontrolnych Służby Celnej, związany jest z konsekwencjami prawnymi adekwatnymi do stosowanych przy innej formie zgłoszenia celnego. Odprawy na takim pasie dokonywane są w sposób uproszczony, z wykorzystaniem narzędzi analizy ryzyka.

Projekt „zielonych korytarzy" jest bardzo ważnym rozwiązaniem w celu udrożnienia przejścia granicznego w ruchu pojazdów osobowych. Jego realizacja związana jest z infrastrukturą techniczną poszczególnych przejść granicznych.

Wdrożenie koncepcji „zielonych korytarzy" na drogowych przejściach granicznych skutkować będzie zwiększeniem tempa odpraw pojazdów i przepustowości przejść, a w rezultacie w znaczny sposób podwyższy komfort przeprowadzania kontroli celnych i przekraczania granicy.

Ważnym czynnikiem służącym usprawnieniu zarządzania drogowym przejściem granicznym jest instalacja aparatury pomiarowej, pozwalającej dokładnie określić czas przejazdu od momentu wjazdu na przejście graniczne po stronie państwa sąsiedniego do momentu zakończenia czynności kontrolnych po stronie polskiej. Pomiar czasu przekroczenia granicy pozwoli skrócić czas realizacji procedur celnych oraz usprawni sprawowanie efektywnej kontroli procesu przemieszczania towarów przez granicę.

Projekt *„Zintegrowanego zarządzania granicą – IBM"* wymagający do pełnej realizacji efektywnej współpracy ze służbami celnymi państw sąsiadujących, jest ważną inicjatywą strategiczną polskiej administracji celnej, zbieżną z Misją i Wizją Służby Celnej zawartą w *Strategii działania Służby Celnej na lata 2010–2015*.

Mirosław Sienkiewicz
Dyrektor Izby Celnej w Białymstoku

Zmiany w kontroli wykonywanej przez Służbę Celną

Ustawa o Służbie Celnej z dnia 27 sierpnia 2009 r., która weszła w życie z dniem 31 października 2009 r., zakresem zmian w stosunku do poprzednich regulacji objęła również problematykę kontroli. Zmiany te dotyczyły zarówno kwestii proceduralnych, jak i organizacyjnych.

Na przestrzeni lat Służba Celna stopniowo przejmowała do kontroli różne obszary działalności podmiotów funkcjonujących na rynku (ostatnie zmiany zmodyfikowały organizację kontroli obszaru gier hazardowych poprzez objęcie nadzorem Służby Celnej całości tego rynku). Wszystkie te zmiany skutkowały koniecznością ujednolicenia w ustawie procedur kontroli, co zarówno pod względem legislacyjnym jak i realizacji, było zadaniem skomplikowanym. Realizacja kontroli na zmienionych zasadach, podobnie jak realizacja innych czynności, zwykle w początkowym okresie zmian, wymagała zwiększenia nakładu pracy na skutek wdrożenia nowych zasad. W okresie mijających dwóch lat od wejścia w życie nowych zasad kontroli ukształtowała się praktyka realizacji kontroli i w chwili obecnej nie ma zasadniczych trudności w stosowaniu nowych procedur.

Niektóre zmiany stanowią całkiem nowe rozwiązania, a inne oparte są na dotychczasowych doświadczeniach, wszystkie jednak mają na celu uproszczenie kontroli oraz zwiększenie jej efektywności. Należą do nich m.in. ujednolicenie procedury kontroli i wprowadzenie wspólnych trybów dla części kontroli, przejęcie kontroli całego rynku gier hazardowych przez jedną administrację oraz częściowe odejście od kontroli stałych i kontroli obligatoryjnych.

I tak, ustawą o Służbie Celnej wprowadzono jedną procedurę kontroli, którą stosują poszczególne komórki organizacyjne zgodnie ze swoją właściwością. Już na początku ustawa wyłącza kontrolę podatkową (oraz dopłat i opłaty paliwowej) spod swoich uregulowań całkowicie poddając ją pod regulacje ustawy Ordynacja podatkowa. Pewne odmienności odnoszą się również do procedur kontroli gier oraz kontroli w trybie art. 78 ust. 2 WKC. W pozostałym zakresie co do zasady do kontroli realizowanej przez Służbę Celną zastosowanie mają przepisy rozdziału 3 ustawy.

Procedura określona w tym rozdziale odnosi się do wszystkich kontroli wymienionych w art. 30 ust. 2 i 3 ustawy, a zatem dotyczących głównie ceł, akcyzy i gier. Poprzednio obowiązująca ustawa o Służbie Celnej regulowała głównie kwestie kontroli celnej oraz szczególnego nadzoru podatkowego – obecnie zakres ten jest o wiele szerszy i dostosowany do rzeczywistych zadań Służby. Procedura utworzona na bazie poprzednio obowiązujących przepisów dotyczących kontroli celnej zawiera zatem elementy wspólne dla wszystkich kontrolowanych dziedzin, ale też obejmuje elementy dla nich specyficzne. Nie wszystkie więc narzędzia przewidziane w rozdziale 3 mają zastosowanie w danej kontroli.

Wśród przepisów wspólnych dla każdego kontrolowanego obszaru znajdują się uregulowania dotyczące uprawnień kontrolujących, obowiązków podmiotów podlegających kontroli, trybu wszczęcia i prowadzenia kontroli, protokołów z czynności kontrolnych, zamknięć urzędowych.

W tym miejscu trzeba zwrócić szczególną wagę na wprowadzenie dwóch jednolitych wzorów upoważnień do kontroli w miejsce wcześniejszych kilku rodzajów (poprzednio obowiązywały upoważnienia dla pracowników szczególnego nadzoru podatkowego, upoważnienia dla kontrolujących w imieniu Ministra Finansów i Dyrektorów Izb Skabrowych, upoważnienia do prowadzenia czynności kontroli celnej). Obecnie kontrola może być wykonywana w oparciu o upoważnienie „jednorazowe" doręczane kontrolowanemu lub upoważnienie imienne („stałe") okazywane kontrolowanemu – odnosi się to do wszystkich kontroli wykonywanych w trybie rozdziału 3 ustawy. Kontrola w trybie art. 78 ust. 2 WKC wykonywana jest także w oparciu o wyżej wspomniane upoważnienie „jednorazowe".

Obok przepisów wspólnych są też przepisy, które są wyraźnie ukierunkowane na dany obszar podlegający kontroli, np. art. 34 ust. 1 pkt 1 odnoszący się do dodatkowych obowiązków podmiotów w zakresie przepisów akcyzowych i art. 34 ust. 1 pkt 2 odnoszący się do dodatkowych obowiązków podmiotów w zakresie gier hazardowych, albo też art. 43 i 44 dotyczące odpowiednio konwoju i strzeżenia towarów, które to instytucje nie występują przy kontroli w zakresie gier hazardowych.

W ustawie znajdują się również regulacje zawierające odesłania do przepisów Ordynacji podatkowej zawarte w art. 52 – 54. Taka konstrukcja prawna odpowiada potrzebom procedur kontroli – stanowiąc uzupełnienie zasad procedowania poprzez zastosowanie przepisów Ordynacji podatkowej w sprawach nieuregulowanych w ustawie o Służbie Celnej, a także w procedurach kontroli przewidzianych dla obszarów wskazanych w tych przepisach. Odnoszą się one do kontroli, o której mowa w art. 78 ust. 2 WKC oraz do kontroli gier hazardowych.

Drugim zasadniczym aspektem zmian w kontroli jest odejście od kontroli stałych. Prawo do wykonywania kontroli w sposób ciągły nadal jednak pozostało w przepisach ustawy (art. 30 ust. 6), jednakże ze względu na regulacje dotyczące trybu kontroli zawarte w rozporządzeniach do ustawy kontrola taka nie może być wykonywana bez wyraźnego wskazania takiego uprawnienia w rozporządzeniach. O ile zajdzie jednak taka potrzeba właściwy akt wykonawczy może zostać odpowiednio zmieniony w niezbędnym zakresie w celu dokonania zmian w trybach kontroli. Obecnie kontrola stała może być wykonywana jedynie w nielicznych przypadkach, tj. jako obligatoryjna w podmiotach wytwarzających, oczyszczających i odwadniających alkohol etylowy oraz produkujących napoje spirytusowe, oraz jako fakultatywna w podmiotach produkujących, przyjmujących lub wydających wyroby energetyczne objęte procedurą zawieszenia poboru podatku akcyzowego, tj. oleje ropy naftowej i oleje otrzymywane z minerałów bitumicznych, inne niż surowe i w podmiotach produkujących, przyjmujących, wydających lub dokonujących przeładunku wyrobów energetycznych, tj. gaz ziemny (mokry) i pozostałe węglowodory gazowe. Przede wszystkim więc kontroli w tej formie nie wykonuje się już w kasynach gry i w znacznej części w stosunku do wyrobów energetycznych.

Zmiany w kontroli objęły także obszar gier hazardowych i to w dwóch aspektach: szeroko rozumianej organizacji kontroli oraz trybu kontroli.

Organizacyjne zmiany kontroli gier hazardowych polegały na objęciu kontrolą realizowaną przez Służbę Celną całego obszaru gier hazardowych. Wcześniej kontrola tej działalności wykonywana była co do zasady przez Ministra Finansów, Dyrektorów Izb Skarbowych i Służbę Celną przy czym kompetencje kontrolne tych organów częściowo się pokrywały. Od 2003 r. Służba Celna realizowała kontrole gier hazardowych jedynie w kilku obszarach, a mianowicie: gier na automatach o niskich wygranych, gier na automatach w salonach oraz gier w kasynach gry. Wówczas, aż do 2009 r., kontrola ta wykonywana była w trybie szczególnego nadzoru podatkowego, który ustawą o Służbie Celnej z dnia 27 sierpnia 2009 r., został zastąpiony trybem wprowadzonym rozdziałem 3 ustawy. Rozwiązania sprawdzone w szczególnym nadzorze podatkowym zostały wykorzystane przy tworzeniu trybu kontroli przewidzianego w tym rozdziale. Wejście w życie ustawy o Służbie Celnej z 2009 r., zmieniającej obowiązującą wówczas ustawę o grach i zakładach wzajemnych, spowodowało objęcie kontrolą Służby Celnej pozostałe gry tj. m.in. gry liczbowe, loterie pieniężne, promocyjne, audioteksowe, fantowe, gry bingo pieniężne oraz zakłady wzajemne. Te ostatnie mogą być urządzane również w sieci Internet.

Zasadnicze zmiany dotyczyły także trybu kontroli gier hazardowych, który z trybu dość skomplikowanego ukształtowanego przez system zmian w prawie (opartego na kilku ustawach), został jednolicie ukształtowany ustawą z 2009 r. o Służbie Celnej. W chwili obecnej można jedynie przypomnieć, że kontrola gier odbywała się dwutorowo, przez różne administracje (celną i skarbową): na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej oraz na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych. O ile poprzednia ustawa o Służbie Celnej stanowiła w pewnym zakresie jednorodną grupę przepisów proceduralnych, to ustawa o grach i zakładach wzajemnych komplikowała procedurę kontroli odsyłając w pierwszej kolejności do przepisów o kontroli skarbowej, które z kolei odsyłały do stosowania Ordynacji podatkowej, a cały proces kontroli należało zakończyć stosując ponownie ustawę o grach i zakładach wzajemnych. Konieczne jednak przy tym było zakończenie samej kontroli wynikiem kontroli, a samego procesu decyzją dostosowawczą. Ten podział trybów kontroli różnych administracji został ostatecznie zastąpiony wspomnianymi wyżej zmianami oraz jednym trybem kontroli wszystkich gier hazardowych, ukształtowanym ustawą z 2009 r. o Służbie Celnej.

Realizując więc kontrolę gier hazardowych na nowych zasadach należy stosować przepisy art. 52 i 54 ustawy o Służbie Celnej z 2009 r. Istotne znaczenie ma tu stosowanie w każdym przypadku kontroli gier hazardowych protokołu kontroli. Niezależnie więc od tego, czy kontrola jest prowadzona w podmiotach, w których przeprowadzono urzędowe sprawdzenie, czy w siedzibie podmiotu urządzającego gry, kończy się ją protokołem kontroli doręczanym kontrolowanemu. Nie przewiduje się już kończenia całej procedury kontrolnej decyzją dostosowawczą, która jako decyzja administracyjna podlegała procesowi odwoławczemu, włącznie z kontrolą sądowoadministracyjną. Ostatecznym etapem stanowiącym konsekwencję procedury kontroli była decyzja cofająca zezwolenie. Obecnie protokół kontroli jest aktem, który może stanowić podstawę do rozpoczęcia procedury cofnięcia zezwolenia. Tu przewiduje się dwie możliwości procedowania w zależności od wagi uchybień stwierdzonych podczas kontroli: pierwsza, zgodnie z którą wzywa się podmiot do usunięcia uchybień, a w przypadku ich niesunięcia cofnięcie zezwolenia (koncesji), oraz druga pozwalająca na cofnięcie zezwolenia (koncesji) bezpośrednio po zakończeniu kontroli, bez wzywania podmiotu, w przypadku stwierdzenia rażącego naruszenia prawa przez podmiot.

Kolejną zmianą odnoszącą się do trybów postępowania jest odejście od kontroli obligatoryjnych. Zmiana ta wynika z rozporządzenia z dnia 21 stycznia 2011 r. w sprawie w sprawie wykonywania kontroli przestrzegania przepisów prawa celnego oraz innych przepisów związanych z przywozem i wywozem towarów, które weszło w życie w dniu 2 lutego 2011 r. Przed zmianami w tym zakresie kontrole były wykonywane obligatoryjnie co najmniej raz na 3 lata na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 listopada 2004 r. w sprawie warunków wykonywania kontroli celnej, które zostało uchylone. Kontrole, które dotychczas wykonywane były obowiązkowo, obecnie wykonywane są na zasadach ogólnych wyrażonych w art. 3 ustawy o Służbie Celnej, czyli na podstawie analizy ryzyka prawdopodobieństwa wystąpienia naruszenia przepisów prawa.

Do zmian organizacyjnych należy zaliczyć zmiany polegające na przeniesieniu zadań z zakresu kontroli prawidłowości i terminowości podatku akcyzowego i podatku od gier oraz kontroli obrachunkowych do komórek kontroli przedsiębiorców, w których realizuje się zadania z zakresu kontroli podatkowej. Przeniesienie tych form kontroli do komórek kontroli przedsiębiorców stwarza możliwość efektywnego wykorzystania ustawowego trybu kontroli oraz właściwego jej ukierunkowania.

Powyżej wskazane zmiany w trybie i organizacji kontroli mają na celu uproszczenie procedury i uczynienie jej bardziej efektywną. Niemniej jednak należy przypuszczać, że z biegiem czasu i wraz z powierzaniem nowych obowiązków Służbie Celnej oraz pojawianiem się nowych wyzwań procedura będzie ulegała dalszym modyfikacjom wychodząc naprzeciw bieżącym potrzebom.

Ewa Lambrecht
Departament Kontroli Celno-Akcyzowej
i Kontroli Gier
Ministerstwo Finansów

Strategia 2015+

Strategia, plan działania, harmonogram to pojęcia które – jeśli nie wszystkie to poszczególne z nich - ogółowi społeczeństwa są znane, ale niestety często traktowane z tzw. przymróżeniem oka. Czy zasługują na takie traktowanie, czy nie należy dostrzec w nich źródła uporządkowania działań bądź zarządzania w organizacji? W niniejszym artykule postaram się przybliżyć czytelnikowi Wiadomości Celnych Strategię działania Służby Celnej i zachęcam do wspólnej odpowiedzi na pytanie – Czy celowym jest tworzenie w Służbie Celnej dokumentów programowych o charakterze strategicznym i ich realizowanie? Czy też należy zdać się na kreatywność poszczególnych osób, bądź grup osób i na tym budować przyszłość organizacji.

Praktycznie każdy człowiek w życiu prywatnym stawia sobie zadania do realizacji w perspektywie dnia, tygodnia bądź miesiąca. Planujemy realizację obowiązków domowych, spotkania ze znajomymi, czy wreszcie raz na jakiś czas snujemy plany urlopowe. To nic innego jak planowanie. Planując malowanie mieszkania zastanawiamy się jak ten proces przeprowadzić, aby przebiegł sprawnie, bo np. musimy wyrobić się w ciągu kilku dni. Układamy tym samym harmonogram działań. Wreszcie planujemy kupno mieszkania, budowę domu, przenosimy się z miasta do miasta – podejmujemy decyzje strategiczne w swoim życiu. Podobnie jest w życiu zawodowym. Skoro każdy człowiek wykorzystuje takie narzędzia jak harmonogram, plan czy reszcie tworzy swoją strategię w życiu prywatnym bądź zawodowym, to winny również takimi narzędziami posługiwać się organizacje skupiające tysiące osób.

Potrzeby w tym zakresie w ramach Służby celnej były dostrzegane od szeregu lat. Pierwsze strategie nawiązywały do

wymagań sformułowanych w *Customs Blueprints* – wytycznych Komisji Europejskiej dla administracji celnych państw kandydujących do Unii Europejskiej. Kolejne strategie były formułowane i realizowane ze szczególnym uwzględnieniem ważnych wyzwań zewnętrznych, takich jak akcesja, a następnie umocnienie pozycji Polski w Unii Europejskiej, zmiany zasad działania aparatu finansowego państwa oraz rosnące oczekiwania podmiotów gospodarczych. Trzeba przyznać rację tym, którzy stawiają tezę, że Służba Celna była jedną z pierwszych formacji mundurowych i jednym z pierwszych segmentów administracji w Polsce, która wypracowała dokument strategii. Słabością tych dokumentów był ich niski poziom implementacji w organizacji. Potwierdzają to m.in. raporty NIK.

Aktualnie Strategia działania Służby Celnej – Służba Celna 2015+ została zakotwiczona w ustawie o Służbie Celnej (art. 11 ustawy o Służbie Celnej)[1] i odwołuje się m.in. do dokumentów strategicznych: „Wieloletniego planu strategicznego dla elektronicznej administracji celnej" (*Multi-Annual Strategic Plan – MASP*), Strategii Przyszłości Cła (Future Customs Initiative) oraz programu e-Cło. Dla Strategii działania Służby Celnej 2010–2015 podstawowym punktem odniesienia stały się standardy najnowocześniejszych administracji celnych. Tworzona była w okresie w którym mocniej, niż w minionych latach, formułowane były oczekiwania wewnętrzne w samej Służbie Celnej oraz oczekiwania podmiotów gospodarczych. Nowe zadania fiskalne, oczekiwania stawiane przez władze państwowe oraz przygotowania do zmiany podstawowego prawodawstwa i sposobu działania Unii Europejskiej (w ramach unii celnej) postawiły przed Służbą Celną nowe wyzwania.

Dokument Służba Celna 2015+ został ściśle skorelowany z oczekiwaniami społeczeństwa i środowiska gospodarczego, zadaniami ustawowymi i oczekiwaniami władz publicznych. Ponadto uwzględnia fakt członkostwa Polski w Unii Europejskiej, wewnętrzne potrzeby Służby Celnej oraz dynamikę zewnętrznych zmian. Dokument formułuje:

- misję Służby Celnej
- wizję Służby Celnej
- kierunki rozwoju strategicznego
- cele strategiczne
- cele pośrednie
- inicjatywy strategiczne, czyli nowe działania służące realizacji celów strategicznych i celów pośrednich.

W dokumencie określono metodykę wdrażania i monitorowania realizacji strategii, wskazano zagrożenia jej realizacji oraz opisano zasady modyfikacji oraz źródła jej finansowania.

[1] Art. 11 – w celu realizacji zadań Służby Celnej, minister właściwy do spraw finansów publicznych określi w drodze zarządzenia, strategię działania Służby Celnej oraz sposób jej realizacji, mając na uwadze efektywność wykonywanych działań

Misja Służby Celnej

Służba Celna
przyjazna dla obywateli i przedsiębiorców, stosując skuteczny system kontroli, w oparciu o wysoko wykwalifikowaną kadrę, efektywne metody zarządzania i nowoczesne technologie:

- zabezpiecza interesy finansowe Polski i Unii Europejskiej,
- wspiera i ułatwia legalną działalność gospodarczą,
- zabezpiecza i chroni społeczeństwo oraz środowisko przed zagrożeniami.

Wizja Służby Celnej

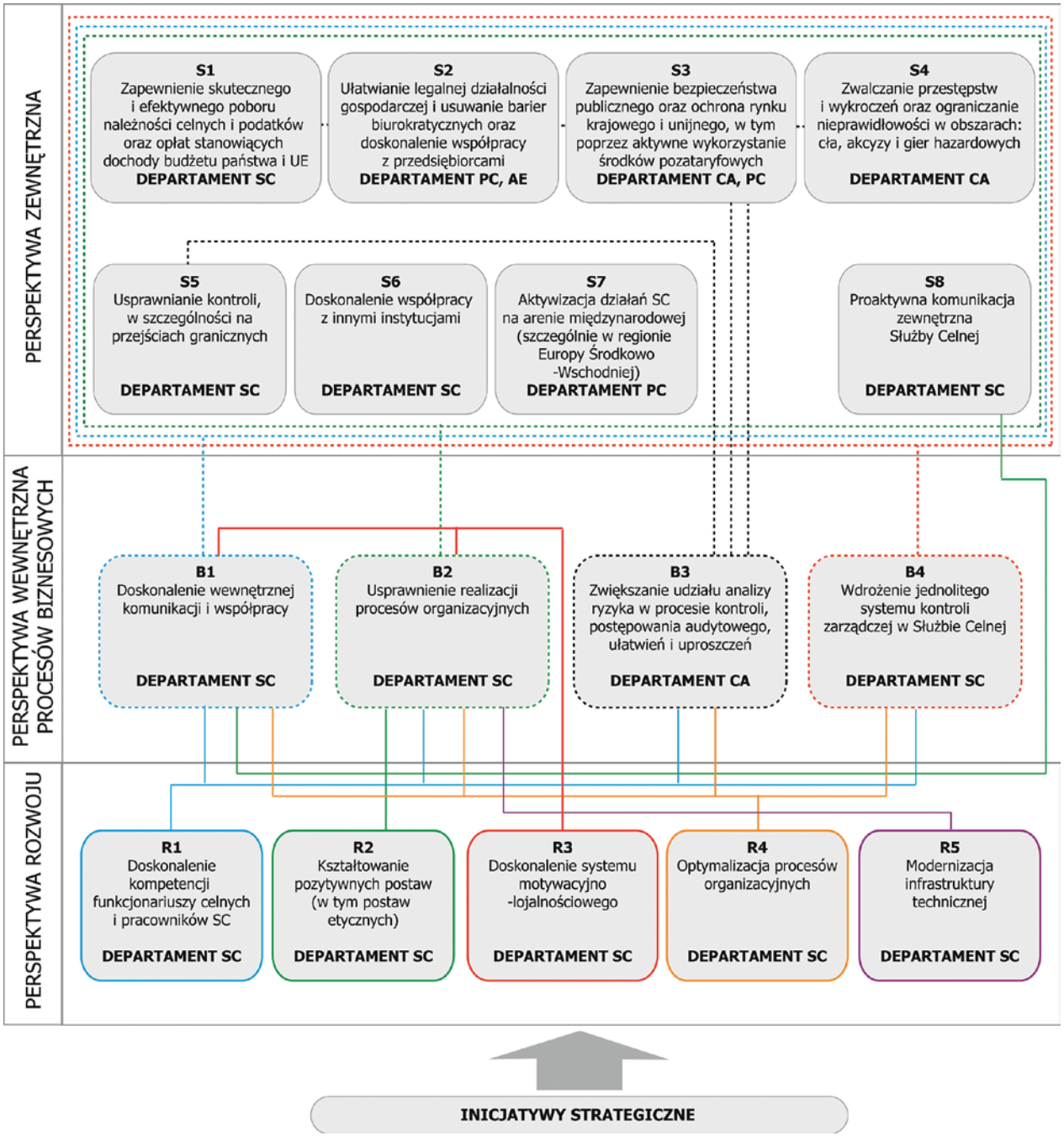
Służba Celna
otwarta na nowe wyzwania i współpracę, przestrzegająca zasad etyki zawodowej i stosująca nowoczesne metody działania,

- troszcząc się o finanse publiczne, ułatwiając prowadzenie legalnej działalności gospodarczej oraz zapewniając bezpieczeństwo
- doskonali metody pracy i kompetencje ludzi, stosuje coraz nowocześniejsze narzędzia
- kierując się oczekiwaniami społeczeństwa, przedsiębiorców, budżetu i instytucji partnerskich.

Podstawą przyjętych kierunków działania była szczegółowa analiza strategiczna umożliwiająca określenie pozycji strategicznej Służby Celnej na podstawie analizy związków pomiędzy zidentyfikowanymi szansami i zagrożeniami w otoczeniu instytucji, a jej silnymi i słabymi stronami. Cele strategiczne, cele pośrednie, inicjatywy strategiczne oraz wskaźniki (mierniki) realizacji celów zostały wypracowane z wykorzystaniem metodyki *Balanced Scorecard*.

Z punktu widzenia planowania działań Służby Celnej w oparciu o strategię istotne znaczenia mają wskaźniki oraz zakreślone w strategii inicjatywy. Wskaźniki (mierniki) realizacji strategii, zgodnie z metodyką BSC, zdefiniowano w sposób umożliwiający ich bieżące monitorowanie w trakcie wdrażania Strategii. Odpowiedzialnymi za monitorowanie i raportowanie wypełniania celów strategicznych są koordynatorzy celów (departamenty Ministerstwa Finansów: Podatku Akcyzowego i Ekologicznego, Polityki Celnej, Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier, Służby Celnej). Odpowiedzialność za realizację celów strategicznych i pożądany poziom wskaźników (mierników) ich realizacji spoczywa na osobach zajmujących wyższe stanowiska kierownicze w jednostkach organizacyjnych Służby Celnej.

Inicjatywy strategiczne to działania służące realizacji celów strategicznych. Zostały one zaplanowane w formie inicjatyw strategicznych, czyli nowych przedsięwzięć zarządzanych zgodnie z przyjętą w Służbie Celnej metodyką zarządzania programami, projektami oraz zespołami zadaniowymi. Przedsięwzięcia te wymagają współdziałania jednostek organizacyjnych Służby

Celnej oraz niekiedy podmiotów zewnętrznych i obejmujących swoim wpływem całość organizacji. Wskaźnikami realizacji inicjatyw strategicznych są: zgodność ich przebiegu z przyjętymi harmonogramami i planami budżetowymi. Odpowiedzialność za realizację inicjatyw strategicznych ponoszą nie tylko wskazani w dokumencie właściciele tych inicjatyw (dyrektorzy departamentów pionu Służby Celnej MF). Wszystkie jednostki organizacyjne Służby Celnej są zobowiązane do zaangażowania we współpracę w realizacji inicjatyw. Szczegółowe harmonogramy realizacyjne określa załącznik nr 2 do Strategii.

Inicjatywy strategiczne wypracowane zostały na podstawie analizy strategicznej organizacji i zdefiniowanych kierunków rozwoju strategicznego Służby Celnej. Obejmują one kluczowe dla realizacji strategii obszary wymagające interwencji. Realizacja inicjatyw strategicznych ma bezpośredni wpływ na wdrażanie zmian w Służbie Celnej i wpływa na realizację celów strategicznych, co znajduje odzwierciedlenie we wskaźnikach realizacji strategii.

W wyniku realizacji inicjatyw strategicznych Służba Celna powinna uzyskać:

- wyższe wyniki i lepsze zaspokojenie potrzeb klientów zewnętrznych (perspektywa zewnętrzna),
- wyższą skuteczność i efektywność swoich działań (perspektywa wewnętrznych procesów biznesowych),

- większą zdolność do realizacji celów strategicznych (perspektywa rozwoju).

Wyodrębnienie inicjatyw a także precyzyjne określenie mierników oraz ich wartości bazowych i oczekiwanych w kolejnych latach, jest nowym elementem w stosunku do poprzednich dokumentów strategicznych. Brak tych rozwiązań w poprzednich strategiach budował wrażenie, że strategia jest dokumentem dla ścisłego kierownictwa Służby Celnej o odpowiedzialność za realizację celów strategicznych spoczywa na osobach zajmujących wyższe stanowiska kierownicze w Służbie Celnej (Szefie Służby Celnej, Zastępcy Szefa Służby Celnej, Dyrektorach Departamentów w MF). Element wskaźników i inicjatyw strategicznych doprowadza do stanu zainteresowania strategią i planowania działań w oparciu o strategię na poziomie izby celnej, urzędu celnego, oddziału celnego i Ministerstwa Finansów w równym stopniu. Osiągnięcie poniższych założonych mierników nie jest możliwe bez udziału całej Służby Celnej, a trzeba zauważyć, iż poniżej przedstawiono kilka z mierników nakreślonych w strategii.

powyżej nie należy odnosić do ogólnych kwot wydatków, którymi winna dysponować Służba Celna, aby sprawnie realizować swoje zadania.

Tworzenie w Służbie Celnej dokumentów programowych o charakterze strategicznym jest celowe wówczas, gdy właściwy nacisk położy się na wątek kompletności dokumentu (w historii Służby Celnej były przypadki określania mianem strategii wycinkowego planu działania) oraz monitorowanie realizacji.

Wdrożenie strategii wymagało jasnego określenia mapy strategii oraz wymagało i ciągle wymaga komunikacji tej mapy członkom organizacji.

Nie można zaniechać pomiaru strategii (wskaźniki w obszarze celów i inicjatyw). Niezbędnym jest zarządzanie inicjatywami i komunikowanie ich stopnia realizacji zarówno w ramach organizacji (np. intranet) jak i do jej otoczenia (np. internet).

System wynagradzania kadry kierowniczej winien być w maksymalnym stopniu (chociażby w obszarze nagród) powiązany z miarami realizacji strategii.

Lp.	Cele	Mierniki						
		Nazwa miernika	Wartość					
			Bazowa	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	**(S1) Zapewnienie skutecznego i efektywnego poboru należności celnych i podatków oraz opłat stanowiących dochody budżetu państwa i Unii Europejskiej.**	Udział wpłat należności w stosunku do zadeklarowanych należności oraz obliczonych przez organ celny w drodze decyzji.	91,15%	92,00%	92,50%	93,00%	93,50%	94,00%	94,50%
2.	**(S2) Ułatwianie legalnej działalności gospodarczej i usuwanie barier biurokratycznych oraz doskonalenie współpracy z przedsiębiorcami**	Udział zgłoszeń celnych w procedurze uproszczonej w stosunku do ogólnej liczby przyjętych zgłoszeń celnych.	22,00%	23,00%	24,00%	26,00%	29,00%	33,00%	38,00%
3.	**(S3) Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego oraz ochrona rynku krajowego i unijnego, w tym poprzez aktywne wykorzystanie środków pozataryfowych.**	Udział kontroli, w których ujawniono naruszenie prawa w stosunku do wszystkich przeprowadzonych kontroli.	24,00%	25,00%	26,00%	27,00%	28,00%	29,00%	30,00%
4.	**(S4) Zwalczanie przestępstw i wykroczeń oraz ograniczanie nieprawidłowości w obszarach: cła, akcyzy i gier hazardowych.**	Udział stwierdzonych nieprawidłowości w obszarze gier hazardowych w stosunku do ogólnej liczby przeprowadzonych kontroli w tym obszarze.	8,08%	8,00%	8,00%	9,00%	10,00%	11,00%	12,00%

Środki na finansowanie Strategii pochodzą głównie z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz budżetu państwa, w tym z programu „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009 – 2011". Działania objęte Strategią są również finansowane z Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Budżet Strategii, obejmujący koszty wdrożenia poszczególnych inicjatyw wynosi 221 722 tys zł. W tej kwocie 151 772 tys. zł stanowią środki pomocowe, 69 950 tys zł. środki budżetowe (w tym 26 815 tys. zł. współfinansowanie projektów pomocowych). Kwot wskazanych

Przygotowywanie dokumentu celem odłożenia go na półkę nie ma sensu. Strategia wina być traktowana jako dokument, dzięki któremu uda się Służbie Celnej z sukcesem przełożyć marzenia, aspiracje, dalekosiężne wizje na działania organizacji, zapewniające osiągnięcie oczekiwanych wyników.

Grzegorz Smogorzewski
Dyrektor Departamentu Służby Celnej
p.o. Z-cy Szefa Służby Celnej
Ministerstwo Finansów

Program antykorupcyjny ma już rok

W lipcu bieżącego roku minęła pierwsza rocznica od podpisania przez Pana Jacka Kapicę Podsekretarza Stanu, Szefa Służby Celnej - *Programu antykorupcyjnego polskiej Służby Celnej 2010- 2013*+. Ten czas szybko minął, ale może tak się tylko wydaje ze względu na znaczną liczbę realizowanych zadań, które jak kostki domina układały się kolejno w ciąg logicznie powiązanych elementów – tworzących podstawy systemowych rozwiązań tak ważnych dla naszej służby. Nawiązując do genezy opracowania *Programu* trzeba przypomnieć o pozytywnej presji wywieranej przez funkcjonariuszy celnych, która w różnych formach docierała do świadomości kadry kierowniczej wszystkich jednostek organizacyjnych Służby Celnej.

W konsekwencji oczekiwania te znalazły swoje odzwierciedlenie w przyjętej strategii działania Służby Celnej na lata 2010–2015. Ujawniana potrzeba stworzenia programu, poparta zaangażowaniem coraz większej liczby zainteresowanych funkcjonariuszy celnych, doprowadziła do opracowania dokumentu, w którym przejrzyście określono cele zmierzające w optymalny sposób zabezpieczyć naszą służbę przed zagrożeniami korupcyjnymi. Należy przypomnieć, że projekt *Programu* był przedmiotem dyskusji zarówno z przedstawicielami izb celnych, jak i innych instytucji, w tym m.in. Pełnomocnikiem Rządu ds. Opracowania Programu Zapobiegania Nieprawidłowościom w Instytucjach Publicznych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Centralnym Biurem Antykorupcyjnym oraz Fundacją im. Stefana Batorego. *Program* został oceniony bardzo pozytywnie, a wniesione uwagi i opinie przedstawicieli wymienionych instytucji przyczyniły się do zwiększenia jego merytorycznej wartości.

Program, jako jeden z pierwszych w naszym kraju, ma na celu wprowadzenie całościowej strategii antykorupcyjnej w instytucji państwowej. Odzwierciedla podejście systemowe, kładzie nacisk na walkę z przyczynami, a nie skutkami korupcji i zapewnia koordynację podejmowanych działań. Był on także przedmiotem analizy przygotowanej przez Antykorupcyjną Koalicję Organizacji Pozarządowych, która oceniła, że został on przygotowany profesjonalnie i zawiera szereg cennych inicjatyw mających ograniczyć korupcję w Służbie Celnej. Podsumowując, należy stwierdzić, że *Program* posiada wartość metodologiczną, której największą siłę napędową stanowi dobrze ukierunkowana możliwość wykorzystania energii wspólnych działań twórczych przedstawicieli naszego środowiska. Zaprojektowane w *Programie* działania mają charakter nowatorski i nie opierają się o gotowe wzorce możliwe do adaptowania, co powoduje, iż etap przygotowania do realizacji jest odpowiednio rozbudowany i dostosowany do możliwości realizacyjnych. Należy wskazać, że znaczące dla jego przeprowadzenia jest dysponowanie odpowiednimi zasobami kadrowymi oraz ich gotowością do współpracy, którą udało się z powodzeniem uzyskać od początku wykonywania zadań związanych z realizacją *Programu*. W toku realizacji podejmowanych przedsięwzięć kierujemy się zasadą respektowania opinii koleżanek i kolegów ze wszystkich komórek organizacyjnych, a także korzystania z opracowań izb celnych z udziałem ekspertów pracujących w trzech zespołach powołanych przez Szefa Służby Celnej.

Uwzględniając przedstawione uwarunkowania, proces przygotowania *Programu* do realizacji podzielono na następujące elementy: opracowanie metodyki wdrażania *Programu*, przyjęcie harmonogramu realizacji działań, przygotowanie kadr do opracowania procedur z uwzględnieniem centralnych i lokalnych potrzeb.

Warto przypomnieć, że po zatwierdzeniu *Programu antykorupcyjnego polskiej Służby Celnej 2010–2013*+, znaczącym krokiem było opracowanie we wrześniu 2010 r. Projektu struktury wdrożeniowo-koordynującej i realizacyjnej *Programu,* z przyporządkowaniem zadań i określeniem roli poszczególnych uczestników, a także wskazaniem relacji i zależności pomiędzy poszczególnymi podmiotami systemu. W dniach 8-9 listopada 2010 r. na spotkaniu konsultacyjno-szkoleniowym, z wyznaczonymi do współpracy przedstawicielami izb celnych zaprezentowano projekt struktury, terminarz oraz decyzję SSC w sprawie powołania Zespołu Wdrożeniowo-Koordynującego *Program antykorupcyjny polskiej Służby Celnej 2010-2013*+. Wspólnie wypracowano też Harmonogram Realizacji Zadań przez Eksperckie Zespoły Wykonawcze, przydzielając izbom celnym do opracowania poszczególne działania. Dyrektorzy izb celnych objęli te prace osobistym patronatem, co powinno dodatkowo pozytywnie wpłynąć na końcowe efekty poszczególnych działań objętych *Programem*.

Równolegle z realizacją prac programowych miały miejsce przedsięwzięcia organizacyjne. Na mocy Zarządzenia Nr 56 Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 2010 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie nadania statutów izbom i urzędom celnym, rozszerzeniu uległ zakres zadań realizowanych przez komórki kontroli wewnętrznej o zadania z zakresu przeciwdziałania korupcji oraz zmieniono nazwy tych komórek organizacyjnych. Od 1 stycznia 2011 r. powołano Wydziały Kontroli Wewnętrznej i Przeciwdziałania Korupcji. W ten sposób funkcjonariuszom kontroli wewnętrznej rozszerzono zadania o zakres prewencji antykorupcyjnej. Wiodąca rola tych komórek w realizacji zadań powinna koncentrować się na systematycznym opracowywaniu rozwiązań organizacyjnych zapobiegających występowaniu zjawisk niepożądanych w Służbie Celnej, w szczególności korupcji. Podstawą takich opracowań będą analizy przyczyn i skali zagrożenia przestępczością, które posłużą do budowy i aktualizacji map korupcji w izbach celnych. Trzeba także podkreślić znaczenie podejmowania dzia-

łań wyjaśniających w przypadku powzięcia informacji o możliwości wystąpienia zachowań korupcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dokonywania analizy każdego przypadku w celu dokładnego zidentyfikowania okoliczności i przyczyn tych zdarzeń.

W dniu 9 lutego 2011 roku przyjęto Koncepcję Funkcjonowania Inspekcji Wewnętrznej w Służbie Celnej. Przedmiotowa Koncepcja jest na etapie wdrażania. Pełna realizacja przyjętych założeń jest uzależniona od rozszerzenia uprawnień ustawowych. Obecnie Wydziały Kontroli Wewnętrznej i Przeciwdziałania Korupcji koncentrują się na współdziałaniu z właściwymi służbami posiadającymi uprawnienia do rozpoznawania i ścigania sprawców przestępstw korupcyjnych w zakresie ujawniania w Służbie Celnej tych przestępstw.

W dniach 9-25 maja 2011 roku w Warszawie odbyło się szkolenie w zakresie „Przygotowania kadr Służby Celnej do realizacji *Programu antykorupcyjnego polskiej Służby Celnej 2010-2013+,* współfinansowane przez Komisję Europejską (OLAF) w ramach programu Herkules II na lata 2007–2013 – program na rzecz wspierania działalności w dziedzinie ochrony interesów finansowych Wspólnoty Europejskiej. W szkoleniu uczestniczyło 237 funkcjonariuszy i pracowników izb i urzędów celnych. Do izb celnych przesłano materiały ze szkolenia, stanowiące podstawę do dalszych opracowań przez powołane decyzją Szefa Służby Celnej 3 zespoły ekspercko-wdrożeniowe oraz wykorzystania w prowadzonych w trybie kaskadowym dla funkcjonariuszy izb i urzędów celnych szkoleniach. Łącznie przekazano15 merytorycznych prezentacji multimedialnych o następującej tematyce:

- wypracowanie metod wykrywania korupcji, rozpoznawanie korupcjogennych procedur i regulacji prawnych,
- tworzenie systemów prewencyjnych, proponowanie narzędzi i rozwiązań strukturalno – procesowych,
- wskazówki dla kadry kierowniczej wspomagające zarządzanie ukierunkowane na zwalczanie korupcji,
- zasady oraz tryb postępowania w sytuacjach korupcyjnych,
- psychologiczne aspekty działań antykorupcyjnych.

Ponadto materiały opracowane przez uczestników w trakcie 9 sesji warsztatowych, tj.:

- zidentyfikowanie i diagnoza procesów realizowanych w jednostkach organizacyjnych Służby Celnej w najwyższym stopniu zagrożonych ryzykiem występowania korupcji i funkcjonujących zabezpieczeń,
- zidentyfikowanie i diagnoza stanowisk pracy pod kątem najwyższego stopnia zagrożenia ryzykiem występowania korupcji i funkcjonujących zabezpieczeń,
- koncepcja funkcjonowania osób pierwszego kontaktu w sprawach korupcji w jednostkach organizacyjnych Służby Celnej,
- katalog rekomendacji minimalizujących ryzyko występowania zachowań korupcyjnych na wyodrębnionych stanowiskach pracy,
- metody reagowania i niwelowania zagrożeń korupcją ze strony środowiska zewnętrznego, w tym zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony prawnej funkcjonariuszy celnych i pracowników,
- zasady oraz tryb postępowania w sytuacjach korupcyjnych i działań w zakresie prewencji antykorupcyjnej oraz monitorowanie jej stosowania,
- katalog wskazówek dla kadry kierowniczej, wspomagających zarządzanie ukierunkowane na zwalczanie korupcji,
- katalog rekomendacji uodparniających wyodrębnione procesy na korupcję,
- tryb postępowania w sytuacjach niezręcznych dla urzędnika lub w sytuacjach manipulacji, które mogą prowadzić do korupcji.

Zrealizowanie szkolenia w zakresie Przygotowania Kadr Służby Celnej do realizacji *Programu antykorupcyjnego polskiej Służby Celnej 2010-2013+,* przyczyniło się do pogłębienia wiedzy z zakresu zapobiegania i zwalczania korupcji. Z powodzeniem zrealizowano cel szkolenia, tj. przygotowania 237 funkcjonariuszy do realizacji wyznaczonych *Programem* zadań, wyłaniając jednocześnie funkcjonariuszy najbardziej zdeterminowanych do realizacji zadań. Bardzo cenna dla przeprowadzenia prac warsztatowych okazała się możliwość wykorzystania doświadczeń uczestników do opracowania zaplanowanej tematyki i ukierunkowania ich dalszych działań oraz wymiana informacji między członkami powołanych zespołów. Dużą wartość merytoryczną stanowił materiał wypracowanych rozwiązań alternatywnych ujętych w *Programie* działań. Warto w tym miejscu podziękować koleżankom i kolegom, którzy wykazali się determinacją i zaangażowaniem w zespołowej pracy warsztatowej i tym samym przyczynili się do opracowania wartościowych materiałów.

Departament Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier w Ministerstwie Finansów na bieżąco otrzymuje relacje izb celnych z działań prawno-organizacyjnych. Dyrektorzy wszystkich izb celnych wydali decyzje w sprawie powołania zespołów wdrożeniowych w celu opracowania lokalnych programów antykorupcyjnych. Przysłano harmonogramy i relacje z już przeprowadzonych działań. Z satysfakcją można odnotować, że terminowo są opracowywane działania wskazane w Harmonogramie Realizacji Zadań, a izby celne wiodące w przydzielonych tematach poinformowały o stopniu zaawansowania prowadzonych prac.

Wojciech Kucza
Departament Kontroli Celno-Akcyzowej
i Kontroli Gier
Ministerstwo Finansów

Realizacja Strategii działania Służby Celnej w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi

Służba Celna realizuje swoje zadania w obszarze zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi w dwóch aspektach:

1. **zdrowotnym** – zwalczając nielegalny obrót wyrobami tytoniowymi pochodzącymi z nielegalnych źródeł, które przeważnie są bardzo niskiej jakości, co może powodować dodatkowe zagrożenie dla zdrowia lub w skrajnych przypadkach życia,
2. **fiskalnym** – zwalczając nielegalny obrót wyrobami tytoniowymi bez polskich znaków akcyzy i nielegalną produkcję papierosów na terenie RP. Nielegalny obrót tymi wyrobami przynosi znaczne straty we wpływach do budżetu państwa z tytułu niezapłaconego podatku akcyzowego i podatku VAT.

W 2008 r., mając na uwadze obserwowane zjawiska na rynku wyrobów tytoniowych, Służba Celna dokonała analizy, a następnie oceny nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi w Polsce. Jako podstawa dla analiz posłużyły badania Interpolu i OLAF, z których wynikało, że już od lat '90 dochody uzyskiwane z nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi są porównywalne z tymi osiąganymi z handlu narkotykami[1], co powodowało znaczne straty we wpływach do budżetów państw dotkniętych działalnością przestępczą w tym obszarze.

Oprócz braku wpływów do Budżetu państwa, obrót wyrobami tytoniowymi pochodzącymi z nielegalnych źródeł (przede wszystkim z przemytu) powodował inne niepożądane skutki:

- powstawanie i koncentracja grup przestępczych,
- spadek respektu dla przepisów prawa,
- wzrost liczby osób czerpiących zyski z nielegalnego procederu,
- tworzenie się międzynarodowych grup przestępczych, których działalność wykraczała poza Unię Europejską.

W związku z tym, iż nielegalny obrót wyrobami tytoniowymi generuje bardzo wysokie zyski, nie jest wykluczone, że część środków inwestowanych jest w finansowanie międzynarodowych grup przestępczych oraz w międzynarodowy terroryzm.

Nie mniej ważnym aspektem na rynku nielegalnych wyrobów tytoniowych jest aspekt zdrowotny. Palenie wyrobów tytoniowych pochodzących z legalnych źródeł jest niebezpieczne dla zdrowia i życia człowieka, a palenie wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł wydaje się bardziej niebezpieczne z uwagi na fakt, że nie zawsze wiadomo jakiej jakości tytoń zawierają papierosy, które są wprowadzane do nielegalnego obrotu.

[1] Źródło: Raport Biura OLAF, TASK GROUP CIGARETTE Konferencja Malta 2008 r.

W konsekwencji trzy czynniki takie jak:

- straty Budżetu państwa,
- powstawanie, rozwój i działalność grup przestępczych, oraz
- zagrożenie dla zdrowia i życia obywateli,

spowodowały, że Służba Celna opracowała *Strategię działania Służby Celnej w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi,* która określiła kierunki działań Służby Celnej, cele i sposoby ich realizacji.

Cele Strategii

Strategia zawiera główny cel, którym jest niedopuszczenie do wzrostu podaży na rynku krajowym wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł. Koncentruje się również na takim określeniu i ukierunkowaniu działań Służby Celnej, które spowodują, że przemyt papierosów stanie się nieopłacalny za względu na wysokie ryzyko ujawnienia i wynikające z tego konsekwencje prawne i finansowe.

Jako *podstawowe cele Strategii* wskazano:

1. ograniczenie podaży na rynku krajowym wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł,
2. przeciwdziałanie przemytowi wyrobów tytoniowych przez terytorium Polski jako kraju tranzytowego do innych krajów Unii Europejskiej,
3. uzyskanie społecznego poparcia dla realizacji *Strategii*.

Każdy z *podstawowych celów* zawiera *cele pośrednie*, których realizacja została zaplanowana na lata 2009-2011.

Cele pośrednie to:

1. ograniczenie przemytu wyrobów tytoniowych na obszar Polski,
2. zwiększenie skuteczności kontroli,
3. ograniczenie nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi na obszarze Polski,
4. ograniczenie nielegalnego przewozu wyrobów tytoniowych przez terytorium Polski,
5. doskonalenie współpracy z administracjami celnymi innych państw Unii Europejskiej,
6. podjęcie kampanii medialnej.

Ażeby osiągnąć wyznaczone w *Strategii* cele, poprzez realizację określonych działań niezbędnym było między innymi:

- zwiększenie liczby funkcjonariuszy celnych w komórkach organizacyjnych realizujących zadania kontrolne (na przejściach granicznych, w kontrolnych grupach mobilnych),

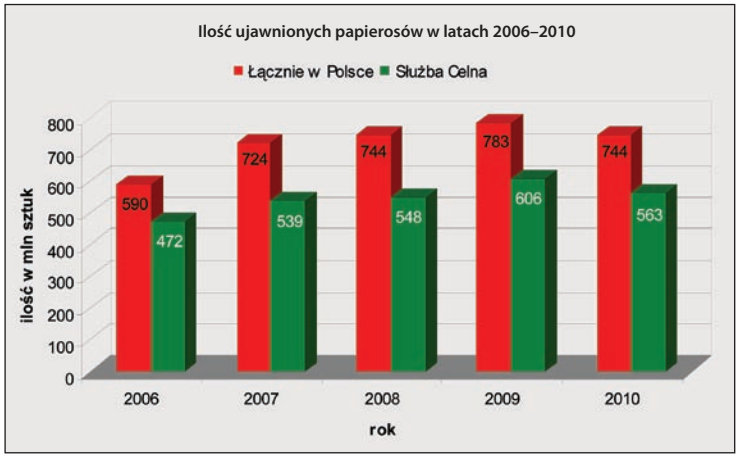
- zapewnienie środków finansowych na zakup stacjonarnych urządzeń do prześwietlania wagonów kolejowych, mobilnych urządzeń RTG, oraz psów przeznaczonych do wykrywania przemytu wyrobów tytoniowych,
- wprowadzenie zmian organizacyjnych i uprawnień, które pozwolą na samodzielne realizowanie zadań bez konieczności wsparcia innych organów, które umożliwią dostęp do informacji z działań operacyjnych prowadzonych przez inne służby
- podjęcie kampanii medialnej, w celu uświadomienia społeczeństwu przestępczego charakteru przemytu i jego negatywnych skutków dla społecznych i gospodarczych interesów państwa.

Realizując cele i założenia Strategii, Służba Celna w 2009 roku zajęła ponad 606 milionów sztuk, a w 2010 roku ponad 563 miliony sztuk nielegalnych papierosów. Wskaźnikiem skuteczności realizacji Strategii przez Służbę Celną może być – oprócz ilości ujawnionych i zajętych wyrobów tytoniowych, liczba postępowań karnych skarbowych wszczętych w związku z ujawnieniami wyrobów tytoniowych.

W 2009 r. organy Służby Celnej wszczęły łącznie 14 657 postępowań karnych skarbowych. W 2010 r. w związku z ujawnieniami wyrobów tytoniowych organy Służby Celnej wszczęły łącznie 34 349 postępowań karnych skarbowych (ponad dwukrotnie więcej, niż w roku 2009).

Ograniczanie podaży na krajowym rynku tytoniowym papierosów pochodzących z nielegalnych źródeł, przede wszystkim z przemytu, jest dla Służby Celnej jednym z priorytetowych zadań. Zadania w tym zakresie realizują także inne krajowe służby odpowiedzialne za ochronę porządku prawnego, jednak w obszarze zwalczania nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi Służba Celna pełni zdecydowanie rolę wiodącą, co ilustrują poniższy wykres.

Uszczegółowiając powyższą informację, należy stwierdzić, iż na przestrzeni ostatnich lat średnio 70 – 80% wszystkich papierosów zajętych w Polsce pochodziło z ujawnień dokonanych przez Służbę Celną, w 2009 r. było to 76,5%, a w 2010 r. – 77%. Pozostałe służby w 2010 roku w sumie dokonały 23% zajęć nielegalnych papierosów (Straż Graniczna – 15%, Policja – 7%, organy skarbowe – 1%).

W 2008 roku w Polsce zajęto łącznie 744 mln sztuk papierosów z czego 548 mln sztuk zajęła Służba Celna. W 2009 roku ogółem służby zajęły 783 mln sztuk papierosów, z czego 606 mln sztuk zajęli funkcjonariusze Służby Celnej. W 2010 r. w sumie dokonano ujawnień ponad 744 mln sztuk papierosów, a udział Służby Celnej w tych ujawnieniach wyniósł ponad 563 mln sztuk.

Realizując wyznaczone w *Strategii* cele, poprzez określone działania należy stwierdzić, że w zakresie wzmocnienia sił Służby Celnej pod kątem uszczelnienia wschodniej granicy państwa w 2009 r. i w 2010 r. w izbach celnych na granicy wschodniej przyjęto nowych funkcjonariuszy do granicznych oddziałów celnych oraz do wydziałów zwalczania przestępczości (WZP). Do działań kontrolnych na granicy skierowano także dodatkowych funkcjonariuszy w wyniku przesunięć wewnętrznych.

W zakresie wzmocnienia środków, które mają uszczelnić wschodnią granicę państwa oraz ograniczyć nielegalny obrót wyrobami tytoniowymi wewnątrz kraju zwiększono liczbę psów służbowych, wyszkolonych do wykrywania wyrobów tytoniowych, oraz dokonano zakupu i wdrożono do eksploatacji nowe urządzenia RTG.

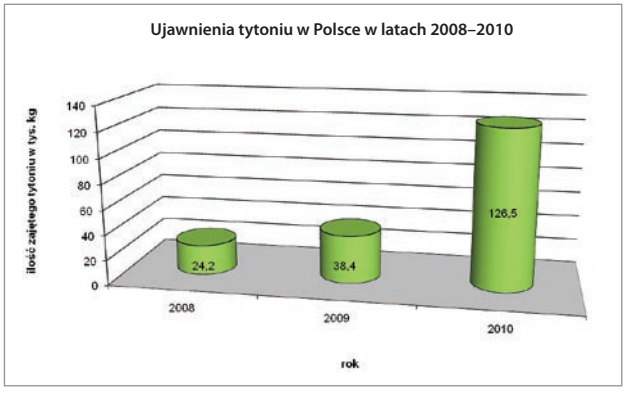
Oprócz wzmocnienia sił i środków pod kątem zwiększenia liczby kontroli, przeprowadzanych przez organy celne zarówno na przejściach granicznych jak wewnątrz kraju, zgodnie ze *Strategią* realizowane są działania, mające na celu zwiększenie skuteczności podejmowanych kontroli. Skoordynowana została współpraca między wydziałami zarządzania ryzykiem a wydziałami zwalczania przestępczości w izbach celnych. Zaowocowało to zwiększeniem skuteczności typowania do kontroli, dokonywanych w oparciu o analizę ryzyka. Profilami ryzyka objęto na przykład zagrożenia w obszarach:

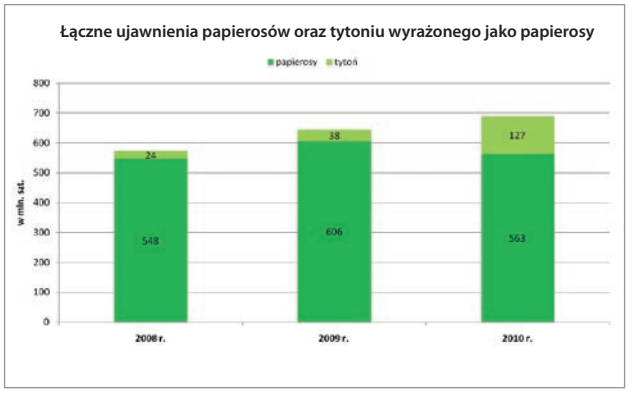
- przemytu papierosów w pociągach z Białorusi i Ukrainy,
- przemytu transportem drogowym z Ukrainy, Rosji i Białorusi,
- przemytu w transporcie drogowym wewnątrzwspólnotowym z Litwy przez Polskę do Niemiec.

Ponadto, objęto monitorowaniem ujawnienia dokonywane przez wszystkie służby odpowiedzialne za ochronę porządku prawnego w Polsce i na tej podstawie poddano analizie działalność grup przestępczych, trudniących się przemytem wyrobów tytoniowych. Stale doskonalona jest współpraca z Policją w zakresie przeciwdziałania nielegalnej produkcji papierosów. Rozwijana jest współpraca z operatorami pocztowymi i firmami kurierskimi pod kątem identyfikacji przesyłek mogących zawierać towary nielegalne.

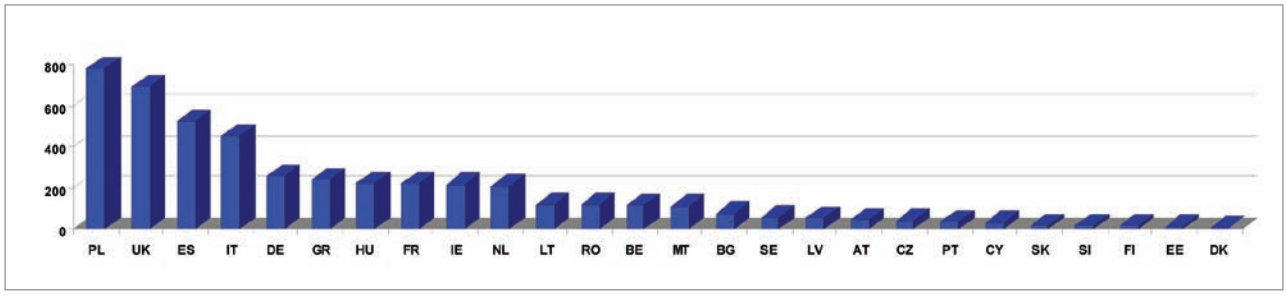
Miernikiem postępu jest zwiększenie ilości ujawnień tytoniu, dokonywanych przez organy celne, w tym w przesyłkach pocztowych i kurierskich. Zjawisko ilustruje wykres:

Pod względem ilości zajmowanych wyrobów tytoniowych w przesyłkach pocztowych i kurierskich, okresowy spadek ujawnień papierosów kompensowany jest wzrostem ujawnień tytoniu:

Potwierdzeniem prawidłowości założeń Strategii oraz dowodem determinacji, jaką Służba Celna wykazuje przy ich realizacji jest porównanie dokonań Polski w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi z dokonaniami innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Od szeregu lat Polska plasuje się w ścisłej czołówce wśród krajów Wspólnoty Europejskiej pod względem ilości ujawnionych i zajętych wyrobów tytoniowych, a w 2009 r. osiągnęła najlepsze wyniki. Za Polską plasują się kraje takie jak Wielka Brytania, Hiszpania, Włochy i Niemcy.

Ilość ujawnionych papierosów przez poszczególne kraje przedstawiona jest graficznie na wykresie, który pochodzi z ostatniego oficjalnego raportu Biura OLAF Komisji Europejskiej. Podana w nim wartość dla Polski obejmuje łączną ilość ujawnionych papierosów przez Służbę Celną, Policję, Straż Graniczną i organy skarbowe.

Departament Kontroli Celno-Akcyzowej
i Kontroli Gier
Ministerstwo Finansów

Zarządzanie zasobami ludzkimi w Służbie Celnej

Zarządzanie zasobami ludzkimi to strategiczne i spójne podejście do zarządzania najbardziej wartościowymi aktywami organizacji – pracującymi w niej ludźmi, którzy indywidualnie i zbiorowo przyczyniają się do realizacji jej celów. Obejmuje ono zarządzanie wynagrodzeniami, rekrutację, rozwój, ocenę efektów pracy i nagradzanie ludzi w organizacji.

Służba Celna w 2008r. stanęła przez koniecznością modyfikacji sposobu zarządzania zasobami ludzkimi dotychczasowy system oparty na braku jednoznacznych przepisów regulujących zasady awansu i wynagradzania, hołdujący zasadzie „uposażenie i stanowisko nie ma związku z wykonywanymi zadaniami", nagradzaniu wyłącznie „za przychodzenie do pracy" został zastąpiony systemem, który obejmuje uposażenie zależne od zakresu wykonywanych zadań, możliwość samodzielnego kształtowania ścieżki kariery zawodowej, system dodatków, ustawiczny rozwój zawodowy, czy wreszcie nagradzanie za wyniki.

Zgodnie z przytoczoną na wstępie definicją zarządzanie zasobami ludzkimi to przede wszystkim zarządzanie wynagrodzeniami czy jak w naszym przypadku uposażeniami funkcjonariuszy. W celu realizacji tego zadania zostały opracowane i wdrożone dwa akty prawne tj. rozporządzenie Ministra

Finansów w sprawie uposażenia zasadniczego funkcjonariuszy celnych oraz zarządzenie Ministra Finansów w sprawie zasad dokonywania opisów i wartościowania stanowisk służbowych funkcjonariuszy celnych.

Rozporządzenie w sprawie uposażeń zasadniczych funkcjonariuszy celnych wprowadza strukturę płac, w której wysokość uposażenia jest ściśle związana z zajmowanym stanowiskiem, im wyższe stanowisko tym wyższe uposażenie. W ramach wprowadzonej struktury niemożliwie jest, aby funkcjonariusz celny zajmujący niższe stanowisko otrzymywał wyższe uposażenie niż jego kolega zajmujący stanowisko wyższe w hierarchii

(oczywiście poza wypadkami gdy na postawie przepisów przejściowych zawartych w ustawie o Służbie Celnej dany funkcjonariusz zachował prawo do dotychczasowego uposażenia). Dodatkowo w ramach jednego stanowiska zostały wprowadzone grupy zaszeregowania umożliwiające tzw. awans poziomy, który omówię w dalszej części artykułu.

Celem opisu i wartościowania stanowisk w Służbie Celnej jest natomiast określenie wartości stanowisk poprzez złożoność, trudność zadań realizowanych na stanowiskach oraz dostosowanie wysokości uposażeń zasadniczych funkcjonariuszy celnych do stopnia trudności zadań realizowanych na danych stanowiskach.

Proces tworzenia zasad opisu i wartościowania, budowany na wzorach wypracowanych w ramach warsztatów z funkcjonariuszami z Niemiec, był długi i żmudy, wymagał zaangażowania wielu osób min in. kierowników poszczególnych komórek organizacyjnych w izbach celnych i urzędach celnych, członków Zespołów lokalnych powołanych w izbach celnych, ekspertów merytorycznych, dyrektorów izb celnych, kierownictwa departamentów pionu celnego MF, przedstawicieli organizacji związkowych. Został recenzowany przez niezależnego eksperta prof. SGH panią Martę Juchnowicz.

Zgodnie z wypracowanymi zasadami stanowiska służbowe w Służbie Celnej opisane zostały poprzez przypisanie zadań z katalogu określonego w wyżej wymienionym zarządzeniu i przypisaniu czasochłonności stanowiskowej. Wartość stanowiska stanowi suma iloczynów wartości zadań realizowanych na stanowisku i ich czasochłonności stanowiskowej. Wartość realizowanych zadań została ustalona zgodnie z punktacją tj. 6 punktów otrzymały zadania koncepcyjne lub analityczne, bardzo złożone i odpowiedzialne, związane z koordynacją projektów, tworzeniem nowych rozwiązań w danym obszarze działalności, opracowywaniem wytycznych lub procedur o najwyższym stopniu złożoności. Natomiast najniżej zwartościowano tj. na 1 punkt, zadania powtarzalne, realizowane w ramach określonych procedur. Przy sporządzaniu opisów stanowisk, osoba dokonująca opisu powinna mieć na celu między innymi dążenie do specjalizacji stanowisk.

W dniu 10 grudnia 2010 r. Szef Służby Celnej zatwierdził opisy stanowisk służbowych we wszystkich izbach celnych i departamentach pionu celnego w Ministerstwie Finansów.

Z uwagi na treść *art. 113* ustawy o Służbie Celnej awans na stanowisko służbowe może nastąpić w przypadku istnienia wolnego stanowiska służbowego i powinien być poprzedzony rekrutacją wewnętrzną. Nowy system awansowania wprowadzony rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie stanowisk służbowych funkcjonariuszy celnych, trybu awansowania oraz dokonywania zmian na stanowiskach służbowych jest jednolity dla całej Służby Celnej. Wprowadza obowiązek dokonywania awansu na stanowiska po ogłoszeniu informacji

Egzamin oficerski

Absolwenci kursu oficerskiego

o wolnym stanowisku i wymaganiach jakie należy spełnić aby je zająć, po dobrowolnym przystąpieniu przez funkcjonariusza do rekrutacji oraz po przeprowadzeniu rekrutacji wewnętrznej. Rekrutacja na dane stanowisko przeprowadzana jest spośród funkcjonariuszy zajmujących bezpośrednio niższe stanowisko, w wypadku gdy rekrutacja taka nie doprowadzi do obsadzenia stanowiska, kierownik urzędu kieruje ogłoszenie do funkcjonariuszy zajmujących bezpośrednio niższe od wskazanego w pierwotnym ogłoszeniu, gdy i tak rekrutacja nie doprowadzi do wyboru kandydata kierownik urzędu, za zgodą Szefa Służby Celnej, kieruje ogłoszenie o naborze na wole stanowisko do funkcjonariuszy innych izb. Nabór zewnętrzny na stanowisko wyższe niż stanowisko młodszego specjalisty może zatem odbyć się jedynie wtedy gdy żaden funkcjonariusz w organizacji nie spełnia wymogów zawartych w ogłoszeniu lub nie wyrazi chęci jego zajęcia. Atutem tego systemu jest jego przejrzystość, o wakującym stanowisku informowani są wszyscy funkcjonariusze celni na portalu intranetowym jednostki organizacyjnej, wybór kandydata na opisane i zwartościowane stanowisko następuje, po dobrowolnym przystąpieniu przez funkcjonariusza, w drodze otwartej rekrutacji wewnętrznej. Mając na względzie, iż stanowisko uzależnione jest od trudności i złożoności zadań, awans uzyskany w opisanym trybie wiąże się ze zmianą zakresu wykonywanych zadań, a także często ze zmianą komórki organizacyjnej. Dlatego też w rozporządzeniu w sprawie stanowisk służbowych funkcjonariuszy celnych, trybu awansowania oraz dokonywania zmian na stanowiskach służbowych, przewidziano możliwość zmiany na stanowisku służbowym poprzez podwyższenie grupy uposażenia o jedną, bez zmiany stanowiska służbowego. Zmiana, taka następuje na wniosek bezpośredniego przełożonego, składany do kierownika urzędu, z zachowaniem drogi służbowej i jest możliwa po odbyciu, przez okres co najmniej roku, służby na stanowisku służbowym w dotychczasowej grupie uposażenia. W przypadku zmiany grupy uposażenia uwzględnia się w szczególności dotychczasowe doświadczenie zawodowe funkcjonariusza oraz ostatnią ocenę okresową, opinię okresową w służbie przygotowawczej albo opinię służbową.

W Służbie Celnej wdrożono także w sposób jednolity dla całej Służby Celnej postępowanie kwalifikacyjne dla kandydatów do służby. Na postępowanie kwalifikacyjne do służby składa się: test wiedzy, rozmowa kwalifikacyjna, ustalenie zdolności fizycznej i psychicznej do służby, przeprowadzenie postępowania sprawdzającego określonego w przepisach o ochronie informacji niejawnych. Postępowanie kwalifikacyjne do służby w Służbie Celnej prowadzone jest w terminie wskazanym przez centralny zespół do spraw postępowania kwalifikacyjnego do Służby Celnej. Takie rozwiązanie pozwala na wykorzystanie jednakowych testów, co z kolei wpływa na zapewnienie jednolitości stosowanych zasad poprzez wprowadzenie takiego samego stopnia trudności postępowania kwalifikacyjnego

w całej Służbie Celnej. Zapewnieniu stosowania jednolitych kryteriów postępowania służy powołanie centralnego zespołu do spraw postępowania kwalifikacyjnego do Służby Celnej, którego zakres zadań obejmie m.in. opracowanie testów wiedzy dla poszczególnych kategorii stanowisk służbowych w Służbie Celnej, opracowanie testów sprawności fizycznej, określenie rodzaju testów psychologicznych, oraz określenie sposobów dokumentowania przebiegu postępowania.

Poza nowym systemem uposażeń, awansu oraz rekrutacji zmodyfikowano także system dodatków w Służbie Celnej. Do istniejących wcześniej dodatków między innymi:

- za długoletnią służbę (który został zwiększony do 25% po 30 latach służby)
- za posiadany stopień (ustawa o Służbie Celnej wprowadziła obowiązek awansowania nie rzadziej niż raz na pięć lat w stopniu służbowym w ramach korpusu lub po spełnieniu ustawowych wymogów awans na stopień ze zmianą korpusu. W latach 2009–2011 awansowano w stopniu służbowym ok. 7,5 tys. funkcjonariuszy osoby, co stanowi 53% stanu zatrudnienia),
- za posiadanie psa (został zwiększony o 100%),
- za wykonywanie dodatkowych zadań (przyznawany na czas wykonywania zadań)

zostały wprowadzone nowe dodatki:

- za wykonywanie zadań kontrolnych w granicznych oddziałach celnych,
- za wykonywanie zadań kontrolnych w komórkach zwalczania przestępczości,
- za wykonywanie zadań egzekucji długów (osoby mające bezpośredni kontakt z przedsiębiorcami, eksporterami, importerami oraz podróżnymi),
- rozszerzono katalog funkcjonariuszy celnych uprawnionych do otrzymania dodatku za realizację zadań z zakresu kontroli o osoby sprawujące nadzór nad realizacją tych zadań,
- dodatki funkcyjne – przyznawane na czas pełnienia funkcji kierowniczej.

Nowe dodatki objęły funkcjonariuszy celnych pełniących służbę na stanowiskach związanych z kontrolą graniczną, zwalczaniem przestępczości oraz egzekucji długów, osoby mające bezpośredni kontakt z przedsiębiorcami, eksporterami, importerami oraz podróżnymi. Skierowane zostały do tych funkcjonariuszy ze względu na wagę lub warunki wykonywanych zadań, i w zakresie tych zadań pełnią funkcje motywacyjne, niezależnie od uposażenia zasadniczego.

Kolejnym elementem modyfikacji zarządzania zasobami ludzkimi w Służbie Celnej jest nowy system szkoleń, wprowadzający zasadę ustawicznego szkolenia począwszy od szkolenia w ramach służby przygotowawczej, poprzez szkolenia doskonalące i podnoszące kompetencje na szkoleniach do korpusu aspirantów lub oficerów kończąc. Ponieważ system szkolenia był przedmiotem obszernego artykułu zamieszczonego na łamach *Wiadomości Celnych* pozwolę sobie jedynie zasygnalizować ten element systemu a większą uwagę poświęcić systemowi oceniania w Służbie. Oceny i opinie okresowe to element w naszej Służbie znany i stosowany od wielu lat, niemniej jednak wymagający poważnej modyfikacji z racji jego niewłaściwego wykorzystywania. Dobrze przeprowadzona ocena okresowa to korzyść dla ocenianego, oceniającego i organizacji. Musi się jednak ona opierać na przeprowadzeniu oceny pracy i sposobu jej wykonywania a nie cech charakteru ocenianego. Powinna poza funkcją czysto ocenną pełnić funkcję korygującą oraz rozwojową czyli wskazywać na elementy wykonywane właściwie, te które wymagają poprawy oraz sposób przeprowadzenia korekty, powinna wskazywać także ścieżkę rozwoju poszczególnych kompetencji. Powinna także wskazać ocenianemu jakie są oczekiwania względem niego i jakie elementy jego pracy wymagają doskonalenia. Powinna ponadto wskazać organizacji jakie są jej zasoby i w jaki sposób powinny być wykorzystywane. Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie ocen okresowych i opinii służbowych funkcjonariuszy celnych umożliwia spełnienie powyższych wymagań przy przeprowadzaniu ocen okresowych. Wprowadza ono zasadę, że ocenę i opinię funkcjonariusza celnego sporządza się, biorąc pod uwagę między innymi: wiedzę specjalistyczną i umiejętność jej wykorzystania, realizację zadań i czynności, rozwój własny i doskonalenie kwalifikacji, planowanie i organizowanie służby, pracę w zespole, zdolności analityczne, samodzielność. W przypadku funkcjonariusza pełniącego służbę na stanowisku kierowniczym dodatkowo uwzględnia się między innymi zdolność zarządzania, umiejętność negocjowania, zarządzanie zmianą. Rozporządzenie wprowadza ponadto zasadę wskazywania propozycji rozwoju zawodowego funkcjonariusza oraz obowiązek zapoznania funkcjonariusza z oceną okresową, a więc konieczność przeprowadzenia rozmowy oceniającej. Został również wprowadzony tryb odwoływania się od oceny okresowej, pozwalający funkcjonariuszowi wykazać swoje racje przed kierownikiem urzędu jeżeli nie zgadza się z ocena dokonaną przez bezpośredniego przełożonego.

Ostatnim, na który chciałabym zwrócić uwagę, ale niezmiernie ważnym elementem systemu zarządzania zasobami ludzkimi jest sposób nagradzania. Nowe rozwiązania zawarte w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie udzielenia wyróżnień funkcjonariuszom celnym wprowadzają obowiązek wskazania okoliczności uzasadniających przyznanie wyróżnienia, uzależnia także przyznanie różnego rodzaju wyróżnień w zależności od rodzaju zachowania funkcjonariusza. I tak:

- wyróżnienia w formie dyplomu można udzielić funkcjonariuszowi pod warunkiem dokonania czynu świadczącego o wyjątkowym zaangażowaniu lub działania kształtującego pozytywny wizerunek Służby Celnej,
- wyróżnienia w formie krótkoterminowego urlopu wypoczynkowego w wymiarze do 10 dni można udzielić funkcjonariuszowi pod warunkiem dokonania czynu świadczącego

o wyjątkowej odwadze lub przejawienia inicjatywy w zakresie efektywności służby,

- wyróżnienia w formie nagrody pieniężnej można udzielić funkcjonariuszowi w szczególności za:
  1) wzorowe wypełnianie powierzonych zadań służbowych,
  2) przejawienie inicjatywy w zakresie doskonalenia organizacji i efektywności służby
     – pod warunkiem że efektem tych działań jest udoskonalenie organizacji lub zwiększenie efektywności służby,
- wyróżnienia w formie nagrody rzeczowej można udzielić funkcjonariuszowi pod warunkiem:
  1) dokonania czynu świadczącego o wyjątkowej odwadze,
  2) podjęcia działania kształtującego pozytywny wizerunek Służby Celnej
     – którego efektem jest odpowiednio udoskonalenie organizacji lub zwiększenie efektywności służby,
- wyróżnienia w formie mianowania na wyższy stopień służbowy można udzielić funkcjonariuszowi pod warunkiem:
  1) przejawienia inicjatywy w działaniu, której efektem jest udoskonalenie organizacji lub zwiększenie efektywności służby;
  2) doskonalenia kwalifikacji zawodowych przydatnych do służby.

Odznaka honorowa może być nadana funkcjonariuszowi pod warunkiem, że przyczynił się do osiągnięć Służby Celnej, a w szczególności w uznaniu:

1) osiągnięć w wieloletniej i nienagannej służbie w Służbie Celnej;
2) osiągnięć w popularyzacji i wdrażaniu do praktyki nowych rozwiązań ekonomiczno-finansowych oraz usprawnień w dziedzinie organizacji i techniki służby;
3) działalności naukowej i dydaktycznej w dziedzinie Służby Celnej;
4) osiągnięć w dziedzinie rozwijania stosunków celnych z odpowiednimi instytucjami zagranicznymi.

Informację o udzieleniu funkcjonariuszowi wyróżnienia wraz z podaniem formy wyróżnienia kierownik urzędu podaje do wiadomości funkcjonariuszy komórki organizacyjnej Służby Celnej, w której wyróżniony funkcjonariusz pełni służbę. Wprowadzone rozwiązania nakazują prowadzenie sposobu nagradzania transparentnie. Zakładają że wyróżnienie przyznaje się za szczególne osiągnięcia i jest przyznawane możliwe w najbliższym czasie od zaistnienia zdarzenia.

Nowy system zarządzania zasobami ludzkimi wprowadza w Służbie Celnej jasne zasady awansu, nagradzania, wynagradzania, rekrutacji i w dalszej perspektywie (jeżeli będzie właściwie stosowany) przyniesie zwiększenie satysfakcji z pełnienia służby funkcjonariuszom i spowoduje sprawniejsze funkcjonowanie naszej organizacji.

Maria Wójtowicz
Z-ca Dyrektora Departamentu Służby Celnej
Ministerstwo Finansów

System kontroli zarządczej w Służbie Celnej

Wprowadzenie do ustawy o finansach publicznych instytucji kontroli zarządczej jest odpowiedzią na potrzebę stałego doskonalenia metod działania jednostek sektora finansów publicznych. Zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy o finansach publicznych: „Kontrolę zarządczą w jednostkach sektora finansów publicznych stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy". Przyjęcie przez ustawodawcę takiej definicji kontroli zarządczej obejmuje szerokie spectrum w sferze przedmiotowej. Wskazuje z jednej strony na wagę, jaką przypisuje się tej funkcji zarządzania, z drugiej zaś, na odmienne od tradycyjnego, holistyczne traktowanie kontroli. Uwzględnia bowiem dodatkowo takie aspekty funkcjonowania organizacji, jak ryzyko czy środowisko kontroli. Z praktycznego punktu widzenia kontrolę w ujęciu zarządczym rozumieć należy jako przyjęty w organizacji system wspomagający zarządzanie, dający pewność, że cele organizacji zostaną osiągnięte. Tezę tę potwierdza zarówno sposób prezentacji kontroli zarządczej określony w wydanych przez ministra finansów standardach kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, jak i treść samych standardów. Już we wstępie stwierdza się, że za najistotniejszy element kontroli zarządczej należy uznać system wyznaczania celów i zadań oraz system monitorowania ich realizacji. Wskazuje to z jednej strony na fakt, że kontrola zarządcza ma ścisły związek z osiąganiem przez organizację celów, z drugiej zaś, że stanowi system, a więc pewną uporządkowaną logicznie całość. Kolejnym ważnym elementem kontroli zarządczej jest zarządzanie ryzykiem w odniesieniu do celów i zadań. Wynika to zarówno z art. 68 ust. 2 pkt 7 ustawy, jak i standardów 7, 8 i 9. Następny element to dokumentacja, zawierająca „opisy procedur wewnętrznych, instrukcje, wytyczne, zakresy obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników i inne dokumenty wewnętrzne stanowiące dokumentację systemu kontroli zarządczej". Traktuje o tym standard 10. Ponadto, stanowi ona element niezbędny do realizacji celu określonego w art. 68 ust. 2 pkt 1 ustawy. Wydaje się, że opis procedur wewnętrznych należy odnosić zarówno do realizo-

wanych procesów, jak i poszczególnych działań/czynności. Innym elementem składowym kontroli zarządczej jest system przepływu informacji, na który składają się informacja i komunikacja. Wynika to z art. 68 ust. 2 pkt 6 oraz standardów 16, 17 i 18. Równie ważny jest system samooceny, o czym stanowi standard 20. Mowa tu o systemie, bowiem zgodnie ze standardem, samoocena powinna być ujęta w ramy procesu odrębnego od bieżącej działalności i udokumentowana. Wedle standardów, na system kontroli zarządczej składa się zatem co najmniej sześć istotnych elementów, które z funkcjonalnego punktu widzenia należałoby traktować jako podsystemy.

W swej istocie zaproponowana przez ustawodawcę kontrola zarządcza nie jest li tylko „porównaniem stanu faktycznego ze stanem wymaganym, rozpatrywaniem czegoś; dochodzeniem czegoś, wnikaniem, wglądem w coś; nadzorem nad czymś albo nad kimś" (definicja słownikowa pojęcia kontrola) i nie można jej utożsamiać i ograniczać do czynności kontrolnych wykonywanych przez pracowników komórek kontroli. Kontrolę tę należy rozumieć raczej w sposób wywodzący się z angielskiego pojęcia *management control*, oznaczającego panowanie nad kimś lub nad czymś. To system, który zbiera i wykorzystuje informacje do oceny skuteczności organizacji w kontekście przyjętej przez nią strategii. Ma on sprawić, by jednostki administracji publicznej osiągały cele przed nimi postawione. Funkcjonalnie kontrola zarządcza jest procesem zarządzania, czyli praktyką świadomego i ustawicznego kształtowania organizacji. Tak rozumiana kontrola ma wyraźnie aktywny charakter, w odróżnieniu od tradycyjnie rozumianej kontroli. Wymaga to jednak spojrzenia na administrację jak na sprawnie działającą organizację, a więc według kanonów nauki o zarządzaniu.

Założenie to legło u podstaw formułowania jednolitego systemu kontroli zarządczej dla Służby Celnej. Opracowaniem systemu zajął się Zespół powołany Decyzją Nr 36/SC Ministra Finansów z dnia 11 października 2010 roku. W skład Zespołu weszli przedstawiciele Ministerstwa Finansów i czterech izb celnych: w Białej Podlaskiej, Białymstoku, Olsztynie i Poznaniu. Efektem prac Zespołu było opracowanie pt. „System kontroli zarządczej w Służbie Celnej". Opracowanie uzyskało aprobatę Szefa Służby Celnej 25 marca 2011r. i zostało przekazane celem wdrożenia w całej Służbie Celnej. Pieczę nad realizacją harmonogramu wdrożenia sprawuje Zespół.

Opracowany system kontroli zarządczej sformułowano w oparciu o tezę, że w Służbie Celnej istnieje związek pomiędzy:

- zasobami strategicznymi organizacji, mającymi charakter niematerialny (kultura organizacyjna, ludzie, procesy, systemy),
- elementami kontroli zarządczej przedstawionymi w standardach kontroli zarządczej (środowisko wewnętrzne, cele i zarządzanie ryzykiem, mechanizmy kontroli, informacja i komunikacja, monitorowanie i ocena),
- strukturą organizacyjną. W przypadku Służby Celnej jest to o tyle ważne, że jej struktura organizacyjna jest najczęściej zdeterminowana przepisami prawa i system kontroli zarządczej musi tę zależność uwzględniać.

Mając na uwadze przedstawione uwarunkowania, zaprojektowano model kontroli zarządczej dla Służby Celnej (rysunek nr 1). Stanowi on swego rodzaju schemat teoretyczny, umożliwiający zrozumienie mechanizmów funkcjonowania kontroli zarządczej. Idea modelu opiera się na podejściu procesowym. Punktem wyjścia jest sformułowanie misji, wizji, a następnie wieloletniej strategii działania organizacji. Nawiązując do strategii, należy opracować roczny plan działania, w którym zawarte będą szczegółowe, zhierarchizowane cele organizacji wraz z miernikami ich osiągnięcia. Hierarchiczne ustalenie celów organizacji (zależność przyczynowo-skutkowa) umożliwia określenie podstawowych funkcji i zadań, które trzeba podjąć, aby cele zostały osiągnięte. Ustalanie celów wraz z doborem środków ich realizacji składa się na planowanie w organizacji. Skutkiem niewłaściwego przygotowania planów może być jej niepowodzenie.

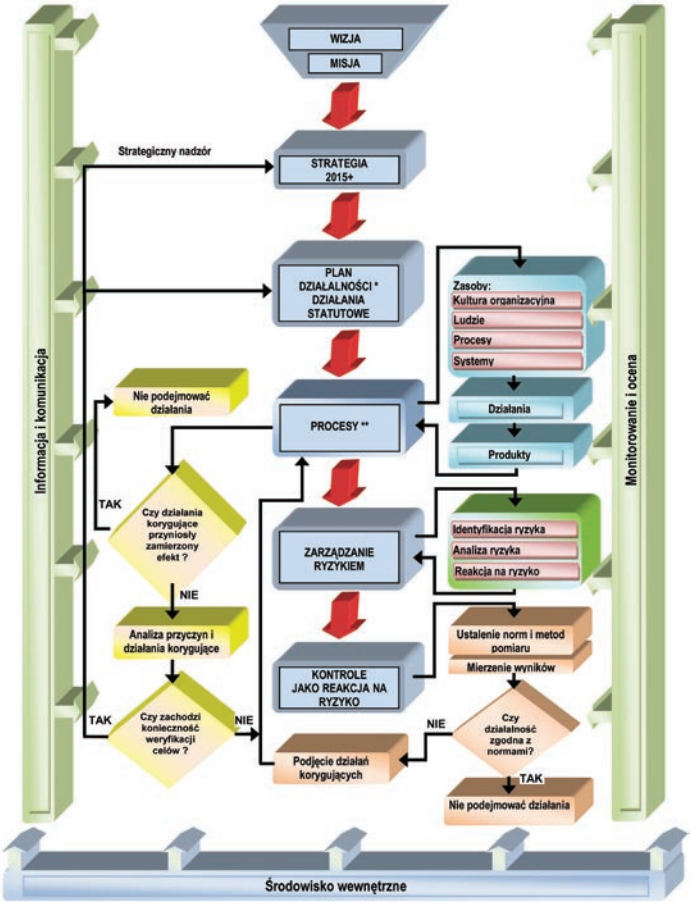
Dla systemów kontrolnych prawidłowo sformułowane cele organizacji mają istotne znaczenie, bowiem przekształcają się w cele kontroli. Mierniki osiągnięcia celów stają się przy tym elementami systemu kontroli. Według jednej z metod formułowania celów działania SMART, prawidłowo określony cel powinien być: *specific* – specyficzny, konkretny, jednoznacznie określony; *measurable* – mierzalny, by można było stwierdzić, czy faktycznie został osiągnięty; *attractive* – atrakcyjny, warty zrealizowania z punktu widzenia wykonawcy; *realistic* – realny do osiągnięcia w wyznaczonym czasie, przy dostępnych zasobach i kompetencjach; *timed* – określony w czasie.

Każdy z mierników osiągnięcia celów powinien mieć określone cechy:

1. Być elementem łańcucha zależności przyczynowo-skutkowych opisujących strategię organizacji, to znaczy powinien zapewniać ich spójność z poziomami określonymi w dokumentach strategicznych oraz mierzyć tylko to, na co wykonawca zadania ma bezpośredni wpływ.
2. Uwzględniać czynniki przyszłego sukcesu, czyli mierzyć rzeczy istotne z punktu widzenia realizacji celów strategicznych.
3. Mieć określoną wartość poznawczą. Głównym założeniem formułowania mierników jest możliwość odzwierciedlenia w nich ilościowego i jakościowego stopnia osiągnięcia postawionych celów.

Tworzenie mierników jest niezmiernie istotne, bowiem ich zestaw:

- precyzuje wizję przyszłości organizacji dla wszystkich jej pracowników;
- daje całościowy obraz strategii, który umożliwia każdemu pracownikowi zrozumienie, w jaki sposób przyczynia się do sukcesu organizacji;
- sprzyja koncentracji wysiłków.

Rysunek 1. Schemat systemu kontroli zarządczej

* cele, zadania, mierniki wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania

** Do czasu wdrożenia zarządzania procesowego w Służbie Celnej identyfikacja ryzyka odbywa się w poszczególnych obszarach działań Służby Celnej

Osiąganie celów odbywa się w trakcie pewnych procesów. Istotne jest zatem, by organizację zorientować procesowo, to znaczy określić i opisać procesy, zhierachizować je oraz opracować zasady zarządzania nimi. Ważne jest również określenie mierników sprawności i efektywności procesów, które będą stanowiły uzupełnienie wskaźników pozwalających ocenić stan kontroli zarządczej.

Kolejnym elementem jest identyfikacja i analiza ryzyka w toku procesów, procedur i podejmowanych działań. Proponowane rozwiązanie składa się z trzech etapów:

1. identyfikacja ryzyka,
2. analiza ryzyka,
3. reakcja na ryzyko.

Odpowiedzią na ujawnione ryzyko są kontrole, których efektem mogą być działania korygujące zorientowane na procesy, po czym na zasadzie sprzężenia zwrotnego sprawdza się, czy przyniosły one zamierzony efekt. Niekiedy mogą zaistnieć okoliczności wymagające nie tylko interwencji doraźnych, nakierowanych na modyfikację procesów, ale również zmian planu działania czy strategii (nadzór strategiczny). Mamy wówczas do czynienia z podwójnym sprzężeniem zwrotnym.

Całość systemu kontroli zarządczej spinają dwa istotne bloki działań: komunikacja i monitorowanie. Dobra komunikacja – wymiana koniecznych informacji pomiędzy szczeblami zarządzania, zarówno w układzie pionowym, jak i poziomym – jest warunkiem sprawności i efektywności funkcjonowania kontroli zarządczej. Z kolei monitorowanie skupia takie działania, jak samoocena (proponuje się metodykę CAF) czy audyt. W trakcie monitorowania ustalane są wskaźniki efektywności i sprawności działania oraz metodyka analizy wskaźnikowej dla różnych szczebli zarządzania. Ich właściwy dobór umożliwia ocenę stanu kontroli zarządczej w określonym czasie oraz na różnych szczeblach zarządzania w organizacji.

Jak wspomniano na wstępie, determinantą skutecznego wdrożenia kontroli zarządczej jest holistyczne podejście do organizacji. W toku prac zespołu doszło do roboczego spotkania z zespołem zajmującym się wdrożeniem w Służbie Celnej zarządzania procesowego. W efekcie opracowano i uzgodniono wspólne dla obu przedsięwzięć obszary działań/ryzyka dla Służby Celnej oraz słownik pojęć. Planuje się dalszą ścisłą współpracę.

Aktualnie trwają prace nad opracowaniem systemu wyznaczania celów i zadań oraz systemu monitorowania. Oba opracowania bazują na koncepcji identyfikacji celów i ich monitorowania na trzech poziomach funkcjonalnych tj. poziomie organizacji, poziomie procesów oraz poziomie stanowiska pracy. Uwzględniać będą przy tym zarówno sposoby ich zaprojektowania jak i sposoby zarządzania. W przygotowaniu jest również opracowanie dotyczące stymulowania kultury organizacji. Przedsięwzięcia te stanowią kolejne etapy w rozwijaniu kontroli zarządczej by mogła ona stanowić użyteczne narzędzie „panowania nad organizacją".

Na marginesie rozważań na temat kontroli zarządczej warto wspomnieć, że rozwiązanie przyjęte przez Służbę Celną jest bodaj jedynym, spośród znanych w jednostkach sektora finansów publicznych, podejściem interdyscyplinarnym tj. rozpatrywaniem problemów z punktu widzenia nauki o zarządzaniu, prawa, administracji i prakseologii. Jest przy tym rozwiązaniem nowatorskim i nowoczesnym. Zbliżone rozwiązania stosuje się od niedawna z powodzeniem w niektórych wiodących organizacjach o charakterze biznesowym. Zatem przyjęty w Służbie Celnej system kontroli zarządczej daje rękojmię powodzenia naszej organizacji

dr Mariusz Matysek
Izba Celna w Białej Podlaskiej

Zarządzanie zmianą

W dniu 05 maja 2011 roku Szef Służby Celnej zatwierdził dokument „Procedura zarządzania zmianą w Służbie Celnej".

Czy jakiekolwiek procedury w tym zakresie są nam potrzebne?

Czy rzeczywiście musimy się zmieniać jako instytucja?

Odpowiadając w dużym skrócie na tak postawione pytania warto zacytować Petera Druckera, który stwierdził, że organizacja która utrwala dzisiejszy poziom wizji, sprawności i dokonań traci zdolność adaptacyjną i nie będzie zdolna do przetrwania w zmiennym jutrze, skoro zmiana jest jedynym nieodmiennym przeznaczeniem człowieka.

Służba Celna, jako organizacja otwarta na nowe wyzwania przyjęła kierunek działania oparty o zarządzanie i planowanie strategiczne, który wymaga wypracowywania optymalnych rozwiązań w poszczególnych obszarach jej funkcjonowania. Zatem zajęcie się tematyką zarządzania zmianą znajduje swoje uzasadnienie.

Idea stworzenia procedury w zakresie zarządzania zmianą została zapisana w Strategii działania Służby Celnej na lata 2010 – 2015, jako jedna z inicjatyw strategicznych.

Treść dokumentu „Procedura zarządzania zmianą w Służbie Celnej" jest dostępna na stronie intranetowej Służby Celnej CORINTIA. Natomiast przedmiotowy artykuł ma na celu przedstawienie w wielkim skrócie historii tworzenia dokumentu, jego założenia, a tym samym zaprezentowanie głównej myśli, która kryje się za zapisami zawartymi w procedurze.

Prace nad dokumentem zostały rozpoczęte w 2010 roku przez zespół powołany Decyzją Szefa Służby Celnej.

Zespół składał się z przedstawicieli Departamentu Służby Celnej oraz izb celnych wszystkich szczebli (od najniższego do najwyższego) osób z różnym doświadczeniem, prezentujących często różny punkt widzenia. Zróżnicowany skład zespołu dawał szansę, że wypracowany dokument będzie zrozumiały na wszystkich poziomach organizacji i znajdzie praktyczne wykorzystanie.

Na pierwszym spotkaniu zespołu Dyrektor Departamentu Służby Celnej Grzegorz Smogorzewski określił zakres prac stojących przed zespołem, których wynikiem miała być zatwierdzona procedura.

Na tym samym spotkaniu został przeprowadzony eksperyment, który polegał na tym, że każdy z dwunastu uczestników (łącznie z Dyrektorem G. Smogorzewskim) zdefiniował to co rozumie przez pojęcie zmiany i zarządzania zmianą.

Co się okazało – można się domyśleć - każda z osób przedstawiła zupełnie inną definicję w tym zakresie. Inaczej rzecz ujmując, każdy z członków zespołu posługiwał się innym językiem, innymi pojęciami, a w konsekwencji miał inną wizję przyszłego dokumentu. Dzięki temu wszyscy wówczas zrozumieliśmy, że musimy uzgodnić wspólny kierunek prac, podjąć decyzję co do treści i formy przyszłego dokumentu.

Naszej pracy przyświecało kilka prostych założeń:

- Po pierwsze zgodnie z zleceniem procedura powinna mieć zastosowanie zarówno do małych zmian, czyli obejmujących swoim oddziaływaniem urząd celny, izbę celną oraz tych dużych organizowanych zazwyczaj na poziomie centralnym.
- Kolejnym założeniem, które przyjął zespół była zasada „nie szkodzić" – tym samym procedura w swoim końcowym kształcie nie powinna utrudniać wprowadzania zmiany. Natomiast powinna stanowić pomoc wszystkim tym, którzy będą rzeczywiście chcieli we właściwy sposób przeprowadzać i wdrożyć zmiany.
- Trzecim założeniem było to, aby stworzyć taki dokument, który nie trafi na przysłowiową „półkę", a będzie stanowił pomoc, poprzez wskazania w nim zawarte.

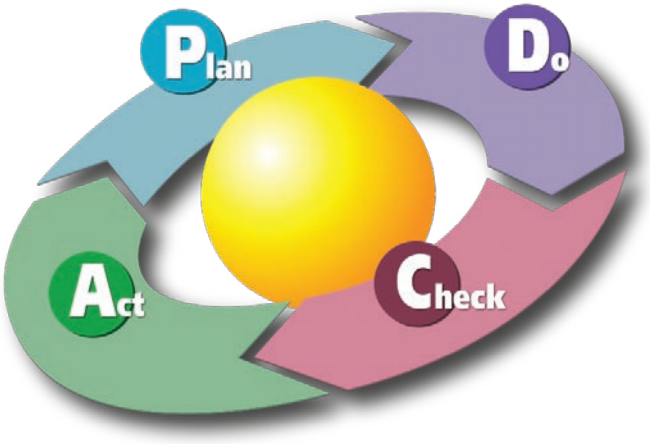
Jednocześnie zdawaliśmy sobie sprawę, iż skuteczne wprowadzenie zmian uzależnione jest od szeregu czynników, bowiem każda zmiana wiąże się z dość podobnym ciągiem odczuć odbieranych przez poszczególnych członków organizacji w czasie zachodzenia zmiany m.in.:

- strach przed zmianą rodzący pytanie dlaczego ma ona miejsce;
- odczucie potrzeby uzyskania wiedzy, jak wykonać zmianę;
- odczucie posiadania zdolności nabycia nowych umiejętności i zachowań w trakcie zmiany;
- odczucie potrzeby wsparcia realizacji zmiany.

Biorąc powyższe pod uwagę, jak również konieczność znalezienia sposobu wypracowania procedury zarządzania zmianą, w oparciu o wybór najlepszego podejścia do tego zagadnienia, spośród wielu istniejących specjalistycznych opracowań w tym zakresie, które mogłyby posłużyć jako swoisty punkt podparcia dla naszych prac – oparliśmy się o rozwiązania proponowane przez Williama Edwardsa Deminga, który stworzył całościową filozofię i podejście do zarządzania.

Przyjęto, iż zmiana ma charakter procesowy dlatego należy przewidzieć stałe doskonalenie zasad zarządzania zmianą w organizacji, co doskonale obrazuje „cykl Deminga".

Poniżej diagram wraz z opisem cyklu Deminga.

ZAPLANUJ (ang. Plan): Zaplanuj lepszy sposób działania, lepszą metodę.
WYKONAJ, ZRÓB (ang. Do): Zrealizuj plan na próbę.
SPRAWDŹ (ang. Check): Zbadaj, czy rzeczywiście nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty.
ZASTOSUJ (ang. Act): Jeśli nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty, uznaj go za normę (obowiązującą procedurę), zestandaryzuj i monitoruj jego stosowanie.

Zainteresowanych szerszym pogłębieniem wiedzy na temat metodyki opracowanej przez Deminga zachęcamy do przeczytania publikacji w tym zakresie, natomiast w tym miejscu chcemy w bardzo krótkim zarysie przybliżyć jego filozofię zarządzania, z uwagi na wykorzystanie jej przy opracowywaniu dokumentu przez zespół.
Opiera się ona na trzech filarach:

- Stałym doskonaleniu (zasada doskonalenia), która wyraża następującą myśl: doskonalimy wszystko, a nie tylko końcowy efekt naszej pracy; doskonalimy wszyscy; doskonalimy stale, a nie tylko do momentu poprawy.
- Współpracy i życzliwości (zasada jedności). Podkreślającej doniosłość wzajemnych relacji osób zatrudnionych, ukrytych w rozmowach i dyskusjach.
- Myśleniu systemowym (zasada racjonalności). Podkreślającej roztropność w podejmowaniu decyzji (rozważaj wszelkie możliwe skutki, bierz pod uwagę wszystkie okoliczności, wykorzystuj obiektywne źródła informacji).

W rozdziale 4 dokumentu *Procedura zarządzania zmianą w Służbie Celnej*, znajdują się niektóre z tez Deminga. Właściwie stosowane tworzą odpowiednią atmosferę oraz niezbędne warunki do przeprowadzenia tak trudnego procesu, jakim jest zmiana.

Ponieważ tworzony dokument dla Służby Celnej miał być procedurą, a nie podręcznikiem z zakresu zachowań ludzkich stąd temat ten z uwagi na swoje znaczenie musiał być zasygnalizowany, ale nie był pogłębiany. Rozważając tą kwestie braliśmy pod uwagę obszerność i dostępność materiałów, książek odnoszących się do czynnika ludzkiego w procesie zmian oraz faktu, iż na kursach dla oficerów młodszych są już przeprowadzane szkolenia, które dotykają tej tematyki.

Przedstawiona w dokumencie procedura zarządzania zmianą, stanowi ramowy model postępowania przy wprowadzaniu zmiany. Niemniej jednak trzeba mieć na uwadze, że należy ją odpowiednio adaptować do zakresu oddziaływania danej zmiany.

Zamieszczony w rozdziale 4 dokumentu schemat obrazujący proces zarządzania zmianą pozwala na lepsze jego zrozumienie.

Dla tych osób, które jeszcze nie miały okazji zapoznania się z wypracowanym dokumentem przedstawiamy schemat obrazujący proces zarządzania zmianą.

Jednocześnie należy nadmienić, iż wypracowanie ostatecznego kształtu dokumentu odbywało się podczas burzliwych dyskusji, bowiem zarówno samo zagadnienie ZMIANA, jak i praca nad wypracowaniem skutecznej procedury jej wprowadzenia, budziło wiele emocji.

Niemniej jednak podejście i współpraca całego zespołu pozwoliło zażegnać konflikty i wypracować dokument w jego obowiązującej formie.

W tym miejscu chcemy zaznaczyć, że zespół przyjął kierunek działania podparty:

- wytyczeniem i zrozumieniem wspólnego celu,
- wcześniejszym zaplanowaniem terminów i miejsca spotkań,
- zaplanowaniem niezbędnych środków do zorganizowania spotkań,
- dostosowaniem tempa prac do wypracowanego harmonogramu, co dało możliwość odpowiedniego rozłożenia prac w czasie
- i wreszcie zaangażowaniem wszystkich członków zespołu w osiągnięcie wspólnego celu, co pozwoliło na zrealizowanie zamierzonego efektu – jakim był wypracowany i zaakceptowany dokument.

Mamy nadzieję, iż przedstawiona w dokumencie *Procedura zarządzania zmianą w Służbie Celnej*, nie będzie martwym opracowaniem ale będzie żywa, poprzez korzystanie z zapisów w niej zawartych. Jednocześnie będzie ona stanowiła zachętę do dzielenia się własnymi doświadczeniami, przy wprowadzaniu zmian w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Służby Celnej.

Rodzi się pytanie – czy nam jako Służbie Celnej uda się w odpowiedni sposób wdrażać zmiany, które chcąc czy nie chcąc nieuchronnie nas czekają?

Oczywiście trudno przewidzieć przyszłość i jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Nie mniej jednak posiadamy dziś narzędzie, które wprawdzie nie może niczego gwarantować, lecz w istotny sposób zwiększa prawdopodobieństwo właściwego podejścia i realizacji zarówno „małej jak i dużej zmiany".

Małgorzata Matuszewska
Departament Służby Celnej
Ministerstwo Finansów
Piotr Pilżys
Izba Celna w Łodzi

INTRASTAT – czy centralizacja, to dezorganizacja?

Wzrost liczby zgłoszeń INTRASTAT dokonywanych elektronicznie z początkowych 65% na obecnie prawie 85%, racjonalizacja zatrudnienia i podniesienie stopnia specjalizacji pracowników, a także ujednolicenie zasad postępowania oraz zwiększenie płynności przyjmowania i obsługi zgłoszeń, to pozytywne skutki centralizacji INTRASTAT w Izbie Celnej w Szczecinie. Co ważne, zmiany docenił również główny odbiorca danych INTRASTAT – Główny Urząd Statystyczny oceniając pozytywnie jakość i kompletność zbioru statystycznego za 2010 r.

Centralizacja zadania

Od 1 lutego 2011 r. na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie zgłoszeń INTRASTAT (Dz.U. nr 216, poz. 1422) organem celnym właściwym miejscowo w sprawach zgłoszeń INTRASTAT, w tym w sprawie wezwań, upomnień i postępowań w sprawie kary pieniężnej jest Dyrektor Izby Celnej w Szczecinie. Przed tą datą komórki INTRASTAT funkcjonowały we wszystkich 16 izbach celnych, stąd centralizacja tego zadania w jednym ośrodku była przedsięwzięciem o dużym stopniu skomplikowania z uwagi na ogólnopolski charakter oraz konieczność synchronizacji działań podejmowanych w wielu płaszczyznach. Podnoszone były także głosy, że centralizacja tak dużego zadania, to jego dezorganizacja.

Do czego dążono

Cele i założenia bazowe jakie autorzy zmian przed sobą stawiali:

- centralizacja obsługi zgłoszeń INTRASTAT,
- zgłoszenia INTRASTAT wyłącznie w formie elektronicznej,
- pozytywny efekt w obszarze bilansu kadrowego.

Obszary działania

W celu osiągnięcia wyznaczonych założeń podjęto szereg działań skupionych w czterech obszarach:

„Obszar 1" działania legislacyjne – weszło w życie Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie zgłoszeń INTRASTAT (Dz.U. nr 216, poz. 1422). Tutaj pełny sukces osiągnięto w zakresie realizacji założeń, tj. przejęcie przez Dyrektora Izby Celnej w Szczecinie obowiązków związanych z przyjmowaniem zgłoszeń INTRASTAT i ich obsługą, a także w sprawach wezwań, upomnień oraz w sprawie kary pieniężnej. Natomiast częściowy sukces został osiągnięty jeśli chodzi o elektroniczną formę zgłoszenia INTRASTAT jako formę podstawową. Zgłoszenie w formie pisemnej może być dokonane w uzasadnionych przypadkach, po uprzednim poinformowaniu organu celnego.

Centralnej komórce INTRASTAT szefuje Anna Brutkowska Naczelnik Wydziału

Implementacja pełnej elektronizacji możliwa będzie wyłącznie po wprowadzeniu zmian w ustawie Prawo celne.

„Obszar 2" działania okołoprawne:

- została opracowana nowa *Instrukcja wypełniania i przesyłania zgłoszeń INTRASTAT,* którą opublikowano na stronach internetowych Ministerstwa Finansów, izb celnych oraz Głównego Urzędu Statystycznego. *Instrukcja* zawiera ujednolicony zbiór przepisów wspólnotowych i krajowych regulujących zasady dokonywania zgłoszeń INTRASTAT oraz opis procedury dokonywania zgłoszenia elektronicznego za pomocą systemu teleinformatycznego poprzez: witrynę internetową CELINA - WebCel oraz e-mail.
- podjęto szeroko zakrojone działania promocyjne – od listopada 2010 r. izby celne prowadziły akcję informacyjną i promocyjną. Wysyłano informacje do podmiotów oraz organizowano bezpłatne szkolenia z zakresu tworzenia i wysyłania elektronicznych zgłoszeń INTRASTAT.

W efekcie tych działań już na przełomie roku większość izb celnych przyjmowała 60 - 70% zgłoszeń w formie elektronicznej (5 izb ponad 70%).

Tendencja wzrostowa w zakresie elektronizacji zgłoszeń INTRASTAT utrzymała się także po wdrożeniu zmian, co przedstawia poniższa tabela:

01.02.2011-24.02.2011	25.02.2011-24.03.2011	25.03.2011-24.04.2011	25.04.2011-24.05.2011	25.05.2011-24.06.2011	25.06.2011-24.07.2011
90,75 %	84,28 %	84,86%	83,36%	87,17%	84,26%

„Obszar 3" działania informatyczne – podjęto szereg działań zmierzających do poprawy niezawodności systemu Celina, m.in. baza danych systemu CELINA (baza centralna) oraz baza podsystemu INTRASTAT zlokalizowana jest na nowo zakupionym serwerze bazodanowym o dużej wydajności oraz dane centralne z systemu CELINA oraz dane z podsystemu INTRASTAT ulokowano na nowej wydajniejszej macierzy. Ponadto dzięki zaimplementowaniu kolejkowania zgłoszeń INTRASTAT oraz uruchomieniu dodatkowego kanału komunikacji (poczta e-mail) a także wydzieleniu strony WebCel dla podsystemu INTRASTAT uniezależniono użytkowników systemu CELINA od użytkowników podsystemu INTRASTAT, którzy w dniach 8-12 każdego miesiąca zakłócali obsługę zgłoszeń celnych. Dostęp do bazy INTRASTAT odbywa się poprzez serwery terminalowe ulokowane w IC w Krakowie ze stacji klienckich usytuowanych w IC w Szczecinie.

W efekcie zwiększono wydajność i niezawodność systemu CELINA i podsystemu INTRASTAT - brak awarii po wdrożeniu zmiany, a także zwiększono wydajność systemu CELINA, co umożliwi wdrożenie w pełnym zakresie funkcjonalności „bezpapierowej" obsługi zgłoszeń w procedurach przywozowych.

„Obszar 4" działania organizacyjno-kadrowe – proces wdrożenia centralizacji zadania INTRASTAT w Izbie Celnej w Szczecinie obejmował: przygotowanie założeń obsady stanowisk pracy oraz określenie struktury organizacyjnej i systemu pracy w komórce, a także zaplanowanie i przeprowadzenie szkoleń zakończonych pisemnym testem wiedzy.

Równolegle prowadzono działania ukierunkowane na przystosowanie pomieszczeń budynku w Lubieszynie do potrzeb Wydziału INTRASTAT, w tym przygotowanie stanowisk pracy, opracowanie instrukcji w sprawie zasad przekazywania dokumentacji oraz przejęcie dokumentacji z pozostałych izb celnych.

Zespół INTRASTAT

Stan osobowy centralnej komórki INTRASTAT

Struktura	Etatyzacja
Referat I (obsługa zgłoszeń)	20
Referat II (obsługa zgłoszeń)	19
Referat III (obsługa zgłoszeń)	19
Referat IV (obsługa zgłoszeń)	19
Wydział (prowadzenie postępowań, analizy, PDR, inne)	11
SUMA	**88**

Struktura wewnętrzna centralnej komórki INTRASTAT		
Referaty	Podział wg grup towarowych (obsługa zgłoszeń)	Podział wg identyfikatorów NIP podmiotów zobowiązanych (procedura upominawcza, analiza danych VAT)
I	Dział CN: 1-40	**0000000000 – 5470048685**
II	Dział CN: 41-71	**5470048686 – 6912040363**
III	Dział CN: 72-84	**6912040364 – 8261332521**
IV	Dział CN: 85-99	**8261332522 – 9999999999**

Po zmianach, w celu zapewnienia podmiotom bezpośredniego kontaktu ze specjalistami, w każdej izbie celnej został powołany Konsultant wiedzy w zakresie INTRASTAT.

Podsumowanie

Centralizacja INTRASTAT zakończyła się sukcesem, na wszystkich płaszczyznach, tj. merytorycznej, informatycznej i organizacyjnej. Osiągnięto zamierzone korzyści w postaci centralizacji zadania, zwiększenia procentowego udziału zgłoszeń przekazywanych elektronicznie oraz ogólnego bilansu kadrowego.

Dodatkowo uzyskano poprawę i możliwości rozwoju systemu CELINA oraz elastyczność w kształtowaniu instrukcji INTRASTAT.

Warto podkreślić, że osiągnięcie tak pozytywnych wyników centralizacji zadania, to efekt ciężkiej pracy i zaangażowania funkcjonariuszy celnych, w tym szczególnie Wydziału INTRASTAT Izby Celnej w Szczecinie oraz podmiotów składających deklaracje.

Nie można tutaj też ominąć akcji informacyjnej dotyczącej aktualizacji danych w PDR, którą funkcjonariusze Wydziału INTRASTAT przeprowadzili na początku lipca br. W tym celu wysłano około 15 tysięcy

wiadomości e-mail do podmiotów. Dodatkowo w przypadku podmiotów, które nie podały adresów mailowych, zobowiązano konsultantów ds. INTRASTAT w izbach celnych do przekazania stosownej informacji tym podmiotom.

Wynikiem akcji jest znaczny wzrost składanych aktualizacji dotyczących PDR oraz lawinowy wzrost zapytań w tym zakresie. Od dnia rozpoczęcia akcji informacyjnej do połowy sierpnia, codziennie do Wydziału wpływa ponad 200 wniosków o aktualizację danych w PDR.

	Marzec 2011	Kwiecień 2011	Maj 2011	Czerwiec 2011	Lipiec 2011
Ilość spraw wpływających (narastająco)	8272	10164	14193	15526	20870
Ilość spraw załatwionych (narastająco)	269	2710	8657	12325	16443

Cele do realizacji zakładane przez Wydział INTRASTAT IC Szczecin to:

- Zwiększenie ilości stanowisk analitycznych w Wydziale.
- Weryfikacja procedur - określenie procesów w komórce INTRASTAT.
- Analiza tempa pracy - ponowna etatyzacja.
- Wyspecyfikowanie wskaźników decydujących o kompletności i jakości zbioru – wprowadzenie monitorowania.

Zatem, na postawione w tytule pytanie: czy centralizacja, to dezorganizacja? Myślę, że odpowiedzi i wnioski po lekturze niniejszego artykułu nasuwają się same.

Monika Woźniak-Lewandowska
Izba Celna w Szczecinie

Zdolności kontrolne tuż przed zakończeniem realizacji programu modernizacji

Realizacja program wieloletniego „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009-2011" obejmowała następujące obszary:

- zakup i wymiana sprzętu transportowego,
- wyposażenie funkcjonariuszy celnych w broń palną,
- zakup, wymiana i modernizacja sprzętu laboratoryjnego,
- zakup, wymiana i modernizacja sprzętu do kontroli i łączności,
- budowa nowych i modernizacja użytkowanych obiektów,
- wzmocnienie motywacyjnego systemu uposażeń i wynagrodzeń w Służbie Celnej.

Mobilny skaner

Zakup i wymiana sprzętu transportowego

W latach 2009-2011 ze środków budżetowych, przewidzianych w programie wieloletnim „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009-2011"zakupiono łącznie 549 szt. Samochodów, z tego:

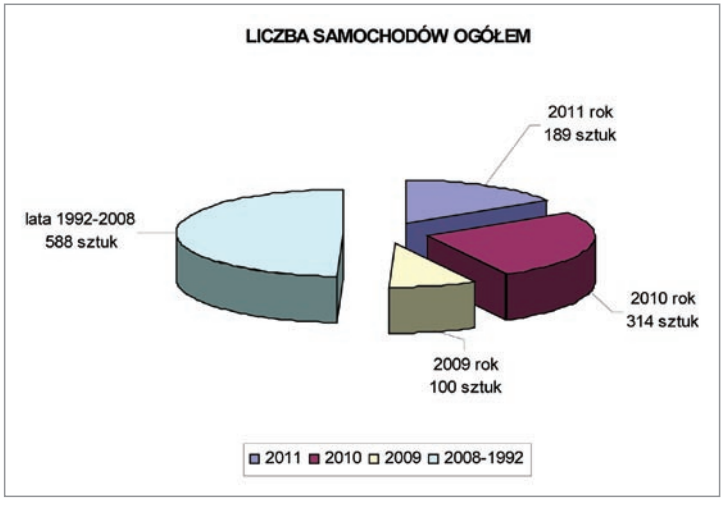
- 263 samochody osobowe typu combi,
- 190 samochodów osobowych typu combi-van,
- 15 samochodów osobowych typu sedan,
- 39 samochodów przeznaczonych do przewozu psów służbowych,
- 23 mikrobusy,
- 17 samochodów ciężarowych do 3,5 t.,
- 1 samochód ciężarowy do 5 t.,
- 1 autobus.

Zakupione samochody przeznaczone zostały głównie na wyposażenie komórek realizujących zadania kontrolne Służby Celnej, których zakres uległ zmianie w związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej.

Systematycznie dokonywano również wymiany samochodów ze znacznym zużyciem technicznym, ze względu na bezpieczeństwo oraz ponoszone koszty napraw. Samochody ciężarowe stanowią zabezpieczenie transportu dla towarów, które zostały zajęte przez Służbę Celną w wyniku działań związanych ze zwalczaniem przestępczości, głównie przemytu oraz nielegalnego obrotu wyrobami akcyzowymi.

Na koniec 2011 r. Służba Celna będzie poosiadała 1191 różnego typu środków transportu, z czego 549 samochodów zakupiono w ramach realizacji programu wieloletniego „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009–2011".

Struktura posiadanych samochodów wg roku nabycia:

Wyposażenie funkcjonariuszy celnych w broń palną

W związku z nadaniem ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej funkcjonariuszom celnym nowych uprawnień, w 2010 r. zakupiono 1241 szt. broni na potrzeby funkcjonariuszy pełniących służbę w Wydziałach Zwalczania Przestępczości, oddziałach celnych granicznych, tj. w komórkach gdzie funkcjonariusze celni narażeni są na zagrożenie życia lub zdrowia (obszar przygraniczny, praca w porze nocnej, zorganizowane grupy przestępcze).

Zakup, wymiana i modernizacja sprzętu laboratoryjnego

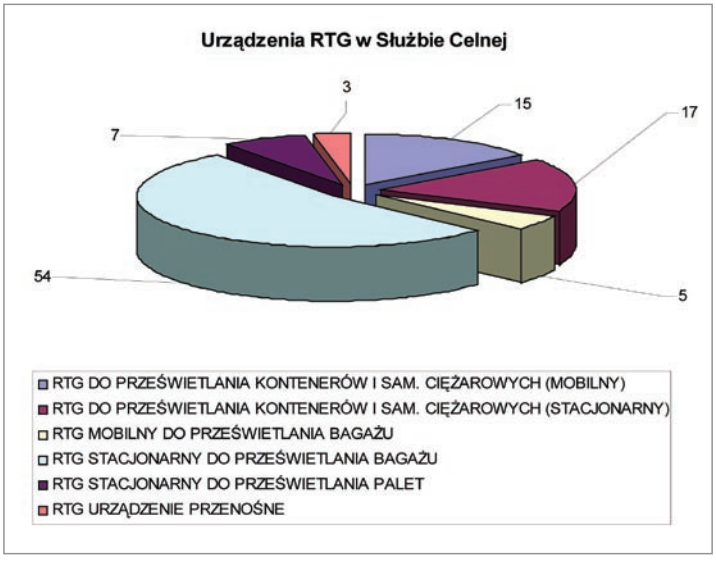
Środki, jakimi w ramach realizacji programu wieloletniego „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009–2011" dysponowała Służba Celna pozwoliły kompleksowo odnowić infrastrukturę Centralnego Laboratorium Celnego oraz czterech regionalnych laboratoriów celnych. Ze środków programu wieloletniego zakupiono 62 urządzenia laboratoryjne, wzmacniając potencjał badawczy laboratoriów.

Zakup, wymiana i modernizacja sprzętu do kontroli i łączności

W celu wzmocnienia zdolności kontrolnych funkcjonariuszy celnych, ze środków programu wieloletniego realizowane są zakupy sprzętu do kontroli celnej oraz do łączności, w tym urządzenia rentgenowskie:

- 6 urządzeń stacjonarnych do prześwietlania samochodów ciężarowych, autobusów i samochodów osobowych na drogowe przejścia graniczne w:
  - Grzechotkach (Izba Celna w Olsztynie, granica PL-RU) do prześwietlania samochodów ciężarowych, autobusów i samochodów osobowych,
  - Bezledach (Izba Celna w Olsztynie, granica PL-RU),
  - Medyce (Izba Celna w Przemyślu, granica PL-UA),
  - Korczowej (Izba Celna w Przemyślu, granica PL-UA),
  - Gdyni (Izba Celna w Gdyni),na potrzeby Bałtyckiego Terminala Kontenerowego,
  - Budzisku (Izba Celna w Białymstoku, zaplecze granicy PL-LT – dla Referatu Grupa Mobilna),
- 2 urządzenia do prześwietlania wagonów kolejowych na kolejowych przejściach granicznych w:
  - Medyce (Izba Celna w Przemyślu, granica PL-UA),
  - Hrubieszowie (Izba Celna w Białej Podlaskiej, granica PL-UA),
- 3 urządzeń do prześwietlania bagażu, przesyłek kurierskich i pocztowych na potrzeby:
  - Izby Celnej w Olsztynie,
  - Izby Celnej w Przemyślu,
  - Izby Celnej we Wrocławiu.

Po zrealizowaniu programu modernizacji struktura urządzeń rentgenowskich użytkowanych przez Służbę Celną będzie następująca:

Poza urządzeniami rentgenowskimi, realizując program wieloletni zakupiono:

- 44 detektory przemytu, w tym 18 na potrzeby jednostek granicznych,
- 30 wideoendoskopów, w tym 15 na potrzeby jednostek granicznych,
- 10 boroskopów i 9 fiberoskopów,
- 3 mobilne strzelnice kontenerowe, przeznaczone do szkoleń funkcjonariuszy Służby Celnej, posiadających broń służbową, które będą zlokalizowane w Izbach Celnych w Rzepinie i Białej Podlaskiej oraz w Centrum Edukacji Zawodowej Resortu Finansów w Otwocku- Świdrze,
- specjalistyczne oprogramowanie i urządzenia do sprawdzania linii papilarnych,
- 22 zestawy videokonferencji, umożliwiające lepszą komunikację w ramach Służby Celnej,
- sprzęt dla komórek „obserwacji", w związku z nadanymi uprawnieniami w tym zakresie,
- zintegrowany System Bezpieczeństwa dla Obiektów Granicznych Administracji Celnej – modernizacja – *CAIFS II, granica PL-RU, PL-BY, PL-UA*.

Budowa nowych i modernizacja użytkowanych obiektów

W ramach programu wieloletniego „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009–2011", realizowane jest 28 zadań inwestycyjnych, z czego 19 inwestycji polegało na budowie lub modernizacji obiektów oddziałów i urzędów celnych, a w 4 przypadkach opracowano dokumentację w celu realizacji inwestycji po 2011 r.:

- rozbudowa i przebudowa nieruchomości dla potrzeb Urzędu Celnego i Oddziału Celnego w Pruszkowie – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- budowa i przebudowa Oddziału Celnego w Toruniu, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu dla potrzeb Urzędu Celnego i Oddziału Celnego w Toruniu – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- pozyskanie i adaptacja nieruchomości dla Urzędu Celnego w Bielsku-Białej – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- budowa siedziby Urzędu Celnego i Oddziału Celnego w Zamościu – kontynuacja w ramach budżetu w latach 2012-2014 r.,
- budowa Oddziału Celnego i Urzędu Celnego w Przemyślu – kontynuacja w ramach budżetu w 2012 r.,
- budowa siedziby dla Urzędu Celnego i Oddziału Celnego w Zielonej Górze – kontynuacja w ramach budżetu w latach 2012-2014 r.,
- rozbudowa siedziby Urzędu Celnego i Oddziału Celnego w Gorzowie Wielkopolskim – kontynuacja w ramach budżetu w latach 2013-2015 r.,
- modernizacja infrastruktury parkingowej Oddziału Celnego w Kielcach – zakończenie inwestycji w 2011 r.
- budowa siedziby Oddziału Celnego w Tomaszowie Lubelskim – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- przejęcie w trwały zarząd i przebudowa nieruchomości dla Urzędu Celnego w Szczecinie – kontynuacja w ramach budżetu w 2012 r.,
- przebudowa siedziby Urzędu Celnego w Kaliszu – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- adaptacja przejętej nieruchomości na potrzeby Urzędu Celnego w Koszalinie – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- przebudowa dachu w oddziale Celnym w Nysie – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- zakup nieruchomości na potrzeby Urzędu Celnego w Częstochowie – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- modernizacja placu odpraw Oddziału Celnego w Stalowej Woli – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- wykonanie sieci i przyłącza wodociągowego oraz kanalizacyjnego dla Oddziału Celnego we Wrocławiu – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- wykonanie sieci i przyłącza wodociągowego oraz kanalizacyjnego dla Oddziału i Urzędu Celnego w Legnicy – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- budowa systemu gaszenia i przyłącza wodociągowego dla urzędu Celnego w Łodzi – zakończenie inwestycji w 2011 r.,

– a także inne zadania inwestycyjne poprawiające warunki funkcjonowania Służby Celnej:

- budowa Centralnego Magazynu Mundurowego Służby Celnej w Rzepinie – zrealizowano w 2010 r.,
- pozyskanie i adaptacja nieruchomości dla potrzeb Referatu Grup Mobilnych w Budzisku – zrealizowano w 2010 r.,
- budowa nowej siedziby dla Izby Celnej w Katowicach – zakończenie inwestycji w 2011 r.,
- budowa siedziby Izby Celnej w Krakowie – kontynuacja po 2011 r.,
- rozbudowa Ośrodka Szkolenia Psów Służbowych w Pruszkowie – kontynuacja w ramach budżetu po 2011 r.,
- rozbudowa siedziby Izby Celnej w Białymstoku – kontynuacja w ramach budżetu po 2011 r.,
- rozbudowa klimatyzacji w pomieszczeniach Izby Celnej w Gdyni – zrealizowano w 2010 r.

Marek Fellmann
Naczelnik Wydziału
Departament Służby Celnej
Ministerstwo Finansów

Urząd Celny w Pruszkowie – budowa i modernizacja

Pamiętam dzień, w którym po raz pierwszy przyjechałam do Urzędu Celnego w Pruszkowie. To był 15 czerwiec 2003 roku i moje nowe miejsce pełnienia służby. 30-letni budynek, a właściwie piętrowy barak nie nastrajał optymistycznie. Przed budynkiem leszowy czarny parking dla pojazdów funkcjonariuszy i interesantów, a wewnątrz ściany z olejną, szarą lamperią, posadzki z wyszczerbionymi płytkami, obskurne toalety.

W 2004 roku, gdy Służba Celna przejęła nowe zadania z zakresu podatku akcyzowego w obrocie krajowym i szczególnego nadzoru podatkowego, a wraz z nimi grupę nowych pracowników, dla których należało wygospodarować miejsca wykonywania pracy, co wpłynęło na znaczne zagęszczenie w pokojach biurowych. I tak trudne warunki pracy jeszcze się pogorszyły. Mimo usilnych starań i dokonywania drobnych kosmetycznych zmian niewiele można było zdziałać.

Przełomem był rok kiedy to została podjęta decyzja o zakupie terenu od Państwowych Magazynów Usługowych, od których dzierżawiono teren oraz budynki najpierw Posterunku, potem Oddziału Celnego, a następnie Urzędu Celnego w Pruszkowie. Pełną parą roboty ruszyły od 2009 roku, kiedy podpisano z wykonawcą DORBUD S.A. umowę przedwstępną dotyczącą budowy nowej siedziby Urzędu Celnego w Pruszkowie przy ulicy Przejazdowej 25 wraz z rozbudową otaczającej infrastruktury oraz modernizacją budynków już istniejących. Podwaliną przyjętego do realizacji projektu była rola Urzędu Celnego w Pruszkowie jaką pełni realizując zadania Służby Celnej na Mazowszu.

Pierwszym etapem realizacji inwestycji było oddanie w marcu bieżącego roku nowoczesnego budynku

Przed modernizacją

Budowa

Budowa

administracyjno-biurowego, portierni i rampy rozładunkowej. Obecnie w końcowej fazie realizacji jest budynek kontrolno-magazynowy z wagą najazdową i plac odpraw celnych. Ostatni etap inwestycji, którego zakończenie ma nastąpić jeszcze w tym roku, obejmie oddanie do użytku obecnie modernizowanego, dotychczasowego piętrowego budynku biurowego.

Całość terenu będąca w niedalekiej przyszłości dużym kompleksem Służby Celnej jest na bieżąco porządkowana i zagospodarowywana; budowane są podjazdy, miejsca parkingowe, chodniki i tworzone są tereny zieleni oraz ustawiane są w ławki, kosze na śmiecie.

W efekcie tej imponującej inwestycji możliwej dzięki środkom finansowym zabezpieczonym przez Ministerstwo Finansów zwiększyła się nie tylko powierzch-

nia biurowa i komfort pracy około 180 funkcjonariuszy celnych i pracowników cywilnych, ale przede wszystkim spełnione zostały standardy i warunki obsługi klientów i interesantów Urzędu Celnego w Pruszkowie i Oddziału Celnego I w Pruszkowie.

Bez wątpienia ten nowy obiekt Urzędu Celnego w Pruszkowie usytuowany w zielonej peryferyjnej i niekoniecznie ładnej części miasta poprawił jej estetykę, na terenie której coraz częściej lokalizację znajdują duże firmy ze znaną marką. Tym bardziej cieszą słowa uznania Pana Jana Starzyńskiego Prezydenta miasta Pruszkowa wyrażone dla tego wspaniałego projektu. Podkreślił On bowiem, że *Dzięki takim inicjatywom Pruszków zyskuje na znaczeniu*. Nowy obiekt Urzędu Celnego w Pruszkowie z zadowoleniem został także przyjęty przez interesantów i współpracujące z Urzędem podmioty gospodarcze.

Po modernizacji

Zważywszy, że poprawiając warunki służby i pracy w Urzędzie Celnym w Pruszkowie, przez wiele lat stawiano małe kroczki to kompleks budynków Służby Celnej realizowany od lutego 2009 roku jest krokiem milowym na mapie Mazowsza i to jeszcze postawionym w iście rekordowym tempie. Życzę Służbie Celnej więcej tak wspaniałych nowych inwestycji i tak imponującego tempa budowy.

Naczelnik Urzędu Celnego w Pruszkowie
nadkomisarz celny Iwona Pofelska

W Białej Podlaskiej wybudowano urząd i oddział celny oraz rozbudowano budynek izby celnej

Każdy, kto miał okazję zobaczyć zrealizowaną inwestycję przyzna, że nowe budynki urzędu celnego, oddziału celnego i izby celnej wyglądają naprawdę imponująco. W ciągu zaledwie dwóch lat, w miejscu gdzie był jedynie pusty plac, powstały obiekty, które są jednymi z najnowocześniejszych, jakimi dysponuje administracja celna. Jest to też jedna z największych inwestycji w kraju, których głównym beneficjentem jest Służba Celna.

Petenci i funkcjonariusze z niecierpliwością czekali na efekt końcowy, a zwłaszcza na oddanie do użytku nowych siedzib oddziału i urzędu celnego. Warunki, w jakich jeszcze do niedawna przyjmowani i obsługiwani byli interesanci zdecydowanie nie należały do komfortowych. Pomieszczenia urzędu i oddziału celnego były ciasne i niedostosowane do dzisiejszych potrzeb. Zbyt duża liczba osób i sprzętu w stosunkowo niewielkich pokojach biurowych nie wpływała ani na komfort pracy funkcjonariuszy, ani na komfort obsługi klientów cła.

Przypomnijmy:

- Budynek będący siedzibą **Izby Celnej w Białej Podlaskiej** został przekazany do użytku w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia i pierwotnie przeznaczony był dla Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Białej Podlaskiej. Dla potrzeb administracji celnej został zmodernizowany i adaptowany na zgodny z ówczesnymi potrzebami stan etatowy. Ze względu na stale rosnące obroty gospodarcze Polski z zagranicą, zwiększający się ruch transgraniczny oraz zmiany w strukturze Służby Celnej po 1 maja 2004 r. - w tym przejęcie bezpośredniej odpowiedzialności za ochronę zewnętrznej granicy Unii Europejskiej - liczba funkcjonariuszy Izby Celnej w Białej Podlaskiej oraz jednostek jej podległych znacząco wzrosła, a przez to dotychczasowa siedziba stała się niewystarczająca. Dodatkowym utrudnieniem było też to, że część komórek izby celnej zlokalizowana była poza jej siedzibą.

  Oprócz powyższego stan infrastruktury informatycznej i jej zabezpieczenia utrudniał wdrożenie nowoczesnych systemów informatycznych (w tym Systemu Informacyjnego Schengen), mających poprawić bezpieczeństwo wschodniej granicy UE. Istniejące główne centrum komputerowe (serwerownia) było niewystarczające dla potrzeb izby celnej i podległych jednostek. W przypadku awarii tego centrum (pożar, kradzież itp.) paraliżowi uległaby działalność wszystkich jednostek podległych izbie celnej (w tym strategicznych jednostek granicznych) i samej izby.
- Na potrzeby **Urzędu Celnego w Białej Podlaskiej** wykorzystywany był - wspólnie z Urzędem Kontroli Skarbowej - budy-

nek znajdujący się przy ul. Brzeskiej. Tam również warunki lokalowe były niewystarczające w odniesieniu do faktycznych potrzeb. W efekcie część komórek urzędu celnego musiała być umieszczona na przejściu granicznym w Koroszczynie, co utrudniało sprawne funkcjonowanie jednostki. A co można powiedzieć o samych pomieszczeniach biurowych? Pierwsze, co się nasuwa to fakt, że były ciasne, niejednokrotnie zagrzybione i wymagające generalnego remontu. Przykładowo stanowisko informacji celno-akcyzowej wydzielone było z części pomieszczenia przeznaczonego dla służby ochrony obiektu, a poczekalnia dla petentów była mała, często niewystarczająca, biorąc pod uwagę liczbę interesantów dokonujących zgłoszeń pojazdów sprowadzonych z krajów Unii Europejskiej.

- Warunki zdecydowanie niedostosowane do obsługi klientów miał również **Oddział Celny w Białej Podlaskiej**. Mieścił się w jednopiętrowym budynku o powierzchni ok. 400 m^2. Oprócz oddziału celnego znajdowały się tam również niektóre komórki izby i urzędu celnego. Z uwagi na złe warunki lokalowe (sala obsługi klienta o powierzchni ok. 9 m^2) w oddziale nie były przyjmowane ani obsługiwane deklaracje AKC-U. Poza tym budynek był wynajmowany, co obciążało budżet państwa dodatkowymi kosztami wynajmu. Niedostatki powierzchniowe dotyczyły też placów – czekając na obsługę celną kierowcy TIR-ów blokowali cały jeden pas jezdni, co powodowało utrudnienia komunikacyjne oraz stwarzało niebezpieczeństwo wypadków drogowych.

Obecnie klienci urzędu celnego korzystają z przestronnego parkingu

Plac odpraw przy starej siedzibie oddziału celnego

Nowoczesny kompleks obiektów Służby Celnej w Białej Podlaskiej oznacza przede wszystkim poprawę warunków obsługi interesantów. O tym, jak znacząco się one zmieniły świadczy chociażby szereg udogodnień i możliwości oferowanych w zakresie obsługi towarowej przez oddział celny. To, co odróżnia starą siedzibę oddziału od nowej to przede wszystkim:

- sterowanie ruchem pojazdów na placu opraw celnych:
  - przewoźnicy korzystają z placu odpraw mogącego pomieścić 70 samochodów ciężarowych (na placu odpraw przy ul. Brzeskiej było 30 miejsc postojowych dla ciężarówek; co prawda kolejne 70 pojazdów mieściło się na przylegającym do placu odpraw parkingu, niemniej był to parking płatny, a poza tym wielu kierowców traktowało go jako miejsce na dłuższe postoje, więc niejednokrotnie tworzyły się tam korki);
  - wjazd pojazdów na plac odpraw odbywa się od godziny 7^{00} do godziny 18^{00}, wyjazd do godziny 20^{00},
  - wjazd na plac następuje dopiero wtedy, gdy gotowe są dokumenty do dokonania odprawy celnej (elektroniczna informacja w systemie),
  - każdemu pojazdowi zostaje wyznaczone miejsce postojowe;
- sala obsługi klienta:
  - nowoczesna, przestronna sala odpraw - poczekalnia z wygodnymi sofami oraz stolikami do wypełniania dokumentów,
  - informacje dla kierowców, istotne z punktu widzenia odprawy (np. na jakim etapie realizacji jest zgłoszenie celne), wyświetlane są na 42-calowym ekranie monitora;
  - dostęp do kasy oddziału celnego (bezpośredni z sali obsługi),
  - wyodrębnione miejsce do przyjmowania deklaracji AKC-U,
  - parking dla interesantów oddziału celnego;
- warunki pracy funkcjonariuszy celnych:
  - pomieszczenia klimatyzowane, nowy sprzęt komputerowy,
  - w dyspozycji kierownika zmiany znajduje się pomieszczenie, z którego może obserwować pracę podległych mu funkcjonariuszy celnych,
  - wyodrębnione pomieszczenie, w którym dokonywane są np. przesłuchania,
  - powielarnia,

Sala obsługi interesantów w starej siedzibie urzędu, będąca jednocześnie przechodnim korytarzem

Także pomieszczenia dla klientów są wygodne i przestronne

Wszystko to usprawnia obsługę interesantów i stanowi wizytówkę administracji celnej – miesięcznie w Oddziale Celnym w Białej Podlaskiej dokonuje się ok. 13 tys. odpraw.

Niebagatelne znaczenie ma również fakt, że obecnie wszystkie jednostki Służby Celnej w Białej Podlaskiej – izba, urząd i oddział celny – znajdują się w jednym miejscu (wcześniej rozrzucone były w trzech różnych lokalizacjach). Takie rozwiązanie jest wygodne zarówno dla petentów, którzy mogą kompleksowo załatwić formalności, jak i dla funkcjonariuszy celnych.

Także prędkość przekazu informacji drogą elektroniczną – dzięki inwestycji w nowoczesny sprzęt informatyczny – jest nieporównywalnie większa niż poprzednio, gdy, z uwagi na przeciążenie serwerów, dochodziło do awarii.

Nie sposób też nie wspomnieć o poprawie warunków parkowania pojazdów. W kompleksie przy ulicy Celników Polskich 21-23 jest w sumie około 260 miejsc parkingowych.

W dyspozycji urzędu celnego są również w pełni wyposażone 4 pokoje gościnne.

Całkowita wartość inwestycji przy ul. Celników Polskich wyniosła 9,6 mln euro. Zgodnie z porozumieniem finansowym zawartym pomiędzy Dyrektorem Izby Celnej w Białej Podlaskiej a Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, pełniącym funkcję Instytucji Pośredniczącej, dofinansowanie w wysokości 85% całkowitego kosztu realizacji projektu przyznało Norweskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Minister Finansów zagwarantował środki finansowe w kwocie 1,4 mln euro.

Marzena Siemieniuk
Izba Celna w Białej Podlaskiej

- monitorowany budynek kontrolny, który umożliwia rozładunek towarów bez udziału osób postronnych,
- waga,
- rampa, przy której nakładane są zamknięcia celne,
- zaplecze socjalne (prysznic, toalety, pomieszczenie socjalne).

Nowoczesny Oddział Celny w Toruniu

Stworzenie udogodnień infrastrukturalnych dla klientów Służby Celnej to główny cel jaki przyświeca sprawnie realizowanym inwestycjom związanym z budową i modernizacją Oddziału i Urzędu Celnego w Toruniu

Starania związane z powstaniem nowych budynków Oddziału Celnego w Toruniu trwały kilka lat. Przełom przyniósł rok 2008, kiedy to udało się pozyskać środki finansowe z Ministerstwa Finansów i rozpocząć prace projektowe związane z budową i modernizacją Oddziału i Urzędu Celnego w Toruniu.

Jednakże o tym, że Toruń będzie dysponował nowoczesnym kompleksem obiektów przystosowanych do obsługi obrotu towarowego przesądziły decyzje o zabezpieczeniu

Pomieszczenia magazynowe przed modernizacją i obecnie

Portiernia przed modernizacją

Portiernia w trakcie wyburzania w lipcu br.

Fundamenty pod nową dyspozytornię Urzędu i Oddziału Celnego w Toruniu

Nowoczesny budynek Oddziału Celnego w Toruniu

Pomieszczenia do kontroli szczegółowej wyposażone w wagę przejazdową

środków ma ich realizację z funduszy zagwarantowanych w uchwale Rady Ministrów w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009-2011".

Ciężki sprzęt budowlany wjechał na teren należący do Oddziału i Urzędu Celnego w Toruniu jesienią 2009 roku i rozpoczęły się wielkie zmiany – duża część terenu przy ulicy Batorego 61 stała się placem budowy.

Zakres prowadzonych prac jest imponujący i obejmuje nie tylko wzniesienie czterech nowych budynków, remont dwóch innych i magazynu, ale także praktycznie uzbrojenie całego terenu i utwardzenie dróg.

Powstanie, m.in.: nowy plac odpraw celnych, do którego doprowadzone zostaną odrębne drogi – wjazdowa i wyjazdowa; parking dla 70 tirów; nowoczesny budynek kontrolno-magazynowy wyposażony w wagę przejazdową z możliwością rozładunku towarów na bocznej i czołowej rampie; przestronna sala obsługi klienta z poczekalnią i zapleczem

higieniczno-sanitarnym; sala operacyjna dla funkcjonariuszy i biuro kierownika oddziału z bezpośrednim podglądem na plac odpraw.

Poprawie ulegnie kwestia bezpieczeństwa na terenie Oddziału i Urzędu Celnego w Toruniu, ponieważ cała nieruchomość będzie ogrodzona, a dyspozytornia stanie się również centrum monitoringu. Wykonanie nowego przyłącza energetycznego i położenie nowej sieci elektrycznej oraz zabezpieczenie kompleksu obiektów w zasilanie awaryjne pozwoli na zachowanie ciągłości pracy jednostek.

Zmodernizowana zostanie także infrastruktura telekomunikacyjna oraz wymieniona sieć ciepłownicza.

Łączne koszty całej inwestycji wyniosą ponad 18 milionów złotych. Z pewnością jej efektem będzie poprawa warunków kontroli, zwiększenie satysfakcji klientów Oddziału i Urzędu Celnego w Toruniu, a także polepszenie warunków pracy funkcjonariuszy celnych.

Ukończenie inwestycji planowane jest na koniec 2011 roku.

Mariusz Ziarnowski
Izba Celna w Toruniu

Trzy inwestycje w województwie śląskim

Jednym z głównych kierunków wsparcia inwestycyjnego w uchwale modernizacyjnej, obok rozwoju infrastruktury wewnętrznych oddziałów celnych w pasie przygranicznym, jest budowa zaplecza w dużych miastach Polski, dla zapewnienia jednostkom Służby Celnej odpowiednich warunków lokalowych. Uchwalony wieloletni Program doposażenia administracji celnej, stworzył możliwości nadrobienia zaniedbań w zakresie rozwoju infrastruktury Służby Celnej.

Dzięki uchwale modernizacyjnej z dnia 16 września 2008 roku, w ciągu zaledwie dwóch miesięcy na terenie województwa śląskiego uroczyście otwarte zostaną trzy nowe siedziby jednostek Służby Celnej: Urzędu Celnego w Częstochowie, Urzędu Celnego w Bielsku-Białej oraz Izby Celnej w Katowicach.

8 sierpnia br. dokonano aktu uroczystego otwarcia siedziby Urzędu Celnego w Częstochowie. Nowo otwarty, pięciokondygnacyjny budynek Urzędu Celnego w Częstochowie znajduje się przy ul. Rydza Śmigłego 26. Zlokalizowany jest w dzielnicy przemysłowej „Ostatni Grosz", w której znajdują się siedziby wielu prężnie działających podmiotów gospodarczych z terenu Częstochowy. Zajmuje powierzchnię 1431 metrów kwadratowych. Przy budynku znajduje się parking na 30 miejsc postojowych. Obecna siedziba stanowi docelową lokalizację Urzędu Celnego w Częstochowie.

Uroczyste otwarcie Urzędu Celnego w Częstochowie odbyło się 8 sierpnia 20011 roku

Kolejnym zadaniem inwestycyjnym realizowanym przez Izbę Celną w Katowicach, dzięki środkom wieloletniego Programu doposażenia administracji celnej, jest zaprojektowanie i wykonanie przebudowy budynku administracyjno-biurowego na siedzibę Urzędu Celnego w Bielsku- Białej (wraz z parkingiem i budynkiem garażowo-pomocniczym), przy ul. T. Regera 30. Długotrwała procedura negocjacyjna w sprawie zakupu nieruchomości została zakończona 30 lipca 2009 roku. Nowa siedziba Urzędu Celnego w Bielsku- Białej zlokalizowana jest w dzielnicy Wapienica, położonej na południe od centrum Bielska- Białej. Pięciokondygnacyjny budynek Urzędu usytuowany jest na działce o powierzchni 1815 metrów kwadratowych. Nieruchomość stanowi docelową lokalizację Urzędu Celnego w Bielsku-Białej, którego komórki usytuowane były dotychczas w kilku budynkach na terenie Bielska-Białej, (ul. Traugutta 2 i Warszawska 45), Czechowic-

Dziedzic i Cieszyna. Wokół budynku wykonano parking na 25 miejsc postojowych, z dostępem regulowanym monitorowana zaporą. Od strony elewacji tylnej istnieje plac parkingowy dla 4 samochodów służbowych. Na kompleksie niezabudowanych działek o łącznej powierzchni 2156 metrów kwadratowych, powstał oświetlony parking samochodowy o powierzchni 1730 metrów kwadratowych oraz parterowe budynki pomocnicze: trzystanowiskowy garaż dla pojazdów specjalistycznych, podręczny magazyn akt oraz magazyn gospodarczy. Uroczyste otwarcie nowej siedziby Urzędu Celnego w Bielsku-Białej planowane jest na 29 sierpnia b.r.

Nowa siedziby Urzędu Celnego w Bielsku-Białej

Jednym ze sztandarowych przykładów szybkiej realizacji inwestycji dzięki uchwale modernizacyjnej, po latach zaniedbań spowodowanych brakiem środków finansowych, jest budowa nowej siedziby Izby Celnej w Katowicach. Biorąc pod uwagę złe warunki pracy, wysokie koszty najmu pomieszczeń, pogarszanie wizerunku Służby Celnej na poziomie lokalnym w związku z brakiem własnej siedziby, pod koniec 2006 roku podjęto decyzje o wznowieniu prac nad realizacją tej inwestycji, przerwanej w związku z brakiem środków finansowych w roku 2002, na nieruchomości nabytej w 1999 roku przez reprezentującego interes Skarbu Państwa Prezesa Głównego Urzędu Ceł. W listopadzie 2008 roku Prezydent Miasta Katowice udzielił pozwolenia na budowę i zatwierdził projekt budowlany siedziby Izby Celnej w Katowicach przy ul. Słonecznej 34 wraz z sieciami uzbrojenia podziemnego i zagospodarowaniem terenu. Ostatecznie, po podpisaniu umowy z wykonawcą robót w dniu 29 lipca i przekazaniu placu budowy, w sierpniu 2009 roku rozpoczęto prace budowlane. W czasie kolejnych dwóch lat konsekwentnie realizowano przyjęty harmonogram rzeczowo-terminowo-finansowy. W efekcie prowadzonych działań, po latach wynajmowania pomieszczeń w starym, zniszczonym budynku przy Pl. Grunwaldzkim w Katowicach, została stworzona możliwość pracy we właściwych warunkach, z odpowiednim zapleczem socjalnym i sanitarnym. Nowa siedziba Izby Celnej w Katowicach przy ul. Słonecznej 34, która uroczyście otwarta zostanie 18 września 2011 roku, posiada 7 poziomów (piwnica, parter, 5 pięter). W centralnej części każdej kondygnacji zlokalizowane zostały bloki sanitarno-techniczne i socjalne, składające się z sanitariatów, pokojów śniadań z pomieszczeniem porządkowym, pomieszczenia urządzeń kserograficznych. W pomieszczeniach piwnic zlokalizowano m.in. salkę ćwiczeń fizycznych z zapleczem szatniowo-sanitarnym, archiwa, skarbiec, magazyn broni. Zastosowane rozwiązania w zakresie pomieszczeń biurowych, spełniają wymagania określone przepisami BHP oraz ergonomii. Zabezpieczone jest bezpieczeństwo użytkowania, a obiekt dostosowany jest do korzystania przez osoby niepełnosprawne. Zrealizowane założenia projektowe mają zapewnić maksymalną racjonalizację zarzadzania energią, w celu optymalizacji kosztów utrzymania budynku, przez system umożliwiający pełną kontrolę nad zużyciem energii. Przy budynku biurowym umiejscowiono odpowiednie zaplecze magazynowe o charakterze wysokiego składowania i garażowe dla pojazdów dostawczych i specjalistycznych oraz parking.

Nowa siedziba Izby Celnej w Katowicach przy ul. Słonecznej 34

Aldona Węgrzynowicz
Jakub Galeja
Izba Celna w Katowicach

Finansowanie modernizacji

Działania związane z procesem modernizacji Służby Celnej mogły zostać zrealizowane dzięki zaangażowaniu środków pochodzących z budżetu państwa oraz pozyskanych ze środków pomocowych. Począwszy od 2010 r. źródłem finansowania zakupu sprzętu do kontroli jest również rezerwa celowa budżetu państwa przeznaczona na wspieranie zwalczania przemytu i podrabiania wyrobów tytoniowych.

Uchwałą Nr 187/2008 Rady Ministrów z dnia 16 września 2008 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009–2011" Służbie Celnej przyznano środki z budżetu państwa na lata 2009 – 2011 w łącznej kwocie 672.209 tys. zł.

Środki te, na skutek nowelizacji ustawy budżetowej na 2009 rok oraz wprowadzonych ograniczeń w trakcie opracowywania budżetu państwa na 2010 rok uległy w poszczególnych latach zmniejszeniu. Po dokonanych ograniczeniach Służba Celna dysponowała na cały okres realizacji programu kwotą 542.341 tys. zł. W poszczególnych przedsięwzięciach finansowanie przedstawia się następująco:

w tys. zł

Lp	Wyszczególnienie zadań	2009 rok		2010 rok		2011 rok
		Limit wydatków wg uchwały Rady Ministrów	Limit wydatków wg znowelizowanej ustawy budżetowej	Limit wydatków wg uchwały Rady Ministrów	Środki dostępne w ustawie budżetowej	Limit wydatków wg uchwały Rady Ministrów dostępny w ustawie budżetowej
1	Zakup i wymiana sprzętu transportowego	9 370	4 685	18 032	14 980	13 674
2	Wyposażenie funkcjonariuszy Służby Celnej w broń palną	5 000	0	300	5 300	300
3	Zakup, wymiana i modernizacja sprzętu laboratoryjnego	2 500	350	4 000	3 840	4 500
4	Zakup, wymiana i modernizacja sprzętu do kontroli oraz łączności	42 000	21 000	67 000	52 000	74 488
5	Budowa nowych i modernizacja użytkowanych obiektów	29 614	12 450	78 628	57 797	72 275
6	Wzmocnienie motywacyjnego systemu uposażeń i wynagrodzeń w Służbie Celnej	104 716	58 890	86 964	86 964	58 848
Ogółem		193 200	97 375	254 924	220 881	224 085

Wprowadzone zmniejszenia spowodowały konieczność ograniczenia planowanych zadań i realizacji zadań priorytetowych.

Zmniejszenie w 2009 r. środków na wzmocnienie motywacyjnego systemu uposażeń i wynagrodzeń w Służbie Celnej nie ograniczyło zakresu podwyższania uposażeń w tym roku lecz spowodowało jedynie przesunięcie w czasie – zamiast planowanego podwyższenia od 1 stycznia 2009 r., zmiany wprowadzono od 1 lipca 2009 r. Roczne skutki tych zmian uwzględniono w ustawie budżetowej na 2010 rok na kolejne lata.

Proces modernizacji Służby Celnej finansowany w ramach programu wieloletniego, ze środków rezerwy celowej na wspieranie zwalczania przemytu i podrabiania wyrobów tytoniowych oraz ze środków pomocowych skutkuje wydatkowaniem w latach 2009 -2011 kwoty 626.878 tys. zł na poniższe przedsięwzięcia:

w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie w latach 2009-2010 oraz przewidywane wykonanie w 2011 r.			
		Środki budżetowe w ramach uchwały Nr 187/2008 Rady Ministrów	Środki budżetowe - współfinansowanie	Środki pomocowe i celowe	RAZEM
1	Zakup i wymiana sprzętu transportowego	32 348	1 369	7 761	41 478
2	Wyposażenie funkcjonariuszy Służby Celnej w broń palną	4 688	0	0	4 688
3	Zakup, wymiana i modernizacja sprzętu laboratoryjnego	8 709	484	2 745	11 938
4	Zakup, wymiana i modernizacja sprzętu do kontroli, systemów teleinformatycznych oraz łączności	125 648	11 650	49 975	187 273
5	Budowa nowych i modernizacja użytkowanych obiektów	142 754	5 669	32 122	180 545
6	Wzmocnienie motywacyjnego systemu uposażeń i wynagrodzeń w Służbie Celnej	200 956	0	0	200 956
Ogółem		515 103	19 172	92 603	626 878

Opracowała Cecylia Zarębska

Programy pomocowe

Służba Celna od 1999 roku aktywnie korzystała z programów pomocowych. W latach 2009 – 2011 zrealizowanych zostało 19 następujących projektów pomocowych przeznaczonych dla Służby Celnej:

Transition Facility

- Transition Facility 2005 „Wzmocnienie potencjału analitycznego administracji celnej" TF 2005/17-488.02.08
- Transition Facility 2006 „Dalsze Wzmocnienie Polskiej Służby Celnej" 2006/018-180.02-03

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

- Rozbudowa zintegrowanego systemu bezpieczeństwa dla obiektów granicznych administracji celnej na zewnętrznej granicy UE – CAIFS II nr PL 0231
- Rozwój zintegrowanego systemu łączności dla administracji celnej – PL0443
- Podniesienie bezpieczeństwa obszaru Schengen poprzez doposażenie laboratoriów – PL0433
- Budowa urzędu celnego oraz oddziału celnego wraz infrastrukturą techniczną wyposażeniem oraz rozbudowa budynku izby celnej w Białej Podlaskiej – realizowany przez IC Biała Podlaska – PL0342
- „System doskonalenia zawodowego kadr Izby Celnej w Gdyni w związku z reformą aparatu celnego i skarbowego" – realizowany przez IC Gdynia – PL0299
- „System podwyższenia kwalifikacji zawodowych pracowników Izby Celnej w Toruniu w związku z reformą aparatu skarbowego i celnego" – realizowany przez IC Toruń – PL0279
- „Kształcenie bez granic – Podniesienie wiedzy i umiejętności pracowników administracji publicznej w celu wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego" – realizowany przez IC Białystok – PL0429
- „Razem bezpieczniej - Rozbudowa infrastruktury służb publicznych w celu wzmocnienia bezpieczeństwa narodowego i ochrony terytorium Wspólnoty" – realizowany przez IC Białystok – PL0428
- Dobrze wykształcony funkcjonariusz – nowa jakość polskiej administracji publicznej – realizowany przez IC Biała Podlaska – PL0431
- Doposażenie grup mobilnych w 4 przewoźne urządzenia rentgenowskie do prześwietlania pojazdów i kontenerów – PL0070

Grant biura OLAF – HERKULES II

- Zakup systemów rentgenowskich do kontroli przesyłek dla Polskiej Służby Celnej
- Zakup systemu skanującego ZBVan dla Polskiej Służby Celnej
- „Profesjonalny funkcjonariusz celny zapewnia ochronę interesów Unii Europejskiej"
- „Przygotowanie kadr Służby Celnej do realizacji Programu Antykorupcyjnego Polskiej Służby Celnej 2010 – 2013+"

Fundusz Granic Zewnętrznych

- „Szkolenia dla funkcjonariuszy celnych z zakresu wykorzystania i obsługi systemów SIS i VIS"
- „Przeprowadzenie szkoleń doskonalących dla przedstawicieli Służby Celnej i Straży Granicznej" – w trakcie realizacji

Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Litwa 2007--2013 – EWT

- „Bezpieczna Unia Europejska – wzmocnienie współpracy transgranicznej służb celnych Polski i Litwy" – projekt realizowany przez Izbę Celną w Olsztynie w partnerstwie z Izbą Celną w Białymstoku i Terytorialnym Urzędem Celnym w Kownie

Spektroskopowy mikroskop ramanowski

Projekty finansowane z Programu Środki Przejściowe (Transition Facility) ukierunkowane były na wzmocnienie i rozwój potencjału instytucjonalnego i administracyjnego Służby Celnej oraz wdrażanie dorobku wspólnotowego acquis communautaire. Umowy twinningowe koncentrowały się przede wszystkim na podniesieniu wiedzy i kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy celnych, przejęcia know-how oraz najlepszych praktyk i rozwiązań stosowanych w administracjach celnych państw członkowskich UE.

W latach 2009-2011 Służba Celna w ramach Środków Przejściowych zrealizowane zostały również projekty inwestycyjne takie jak: opracowanie i wdrożenie systemu hurtowni danych Ari@dna oraz budowa pilotażowego systemu

zarządzania dokumentami dla polskiej Służby Celnej (IntrAS).

Od ponad 4 lat Służba Celna aktywnie korzystała z pierwszej edycji środków Pomocowych Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG).

Środki Norweskiego Mechanizmu Finansowego przeznaczane zostały na inwestycje sprzętowe i infrastrukturalne przyczyniające się do wzrostu bezpieczeństwa obszaru Schengen, ochrony zewnętrznej granicy UE oraz zwalczania przestępczości. W latach 2009-2011 Służba Celna realizowała sześć projektów w ramach MNF w wyniku których została wyposażona w m.in. w zintegrowany system bezpieczeństwa na 25 obiektach granicznych na zewnętrznej granicy UE, o wartości ok. 19,6 mln zł. W ramach projektu został zainstalowany system telewizji dozorowej CCTV na 14 przejściach granicznych od podstaw włącznie z rozbudową o dodatkowe rejestratory obrazu, a także rozbudowano i zmodernizowano już istniejący system, który został zakupiony w ramach projektów pomocowych Phare 2001, TF 2004. Ponadto został zainstalowany system kontroli ruchu na 3 przejściach granicznych oraz system automatycznego rozpoznawania numerów rejestracyjnych pojazdów i kodów kontenerów na 10 przejściach granicznych. W kwietniu 2011 r. Służba Celna, zakończyła wdrażanie Projektu „Rozwój zintegrowanego systemu łączności dla administracji celnej" o wartości ok. 13,5 mln zł. przeznaczonego dla grup mobilnych na terenie 7 izb celnych. W ramach powstałych oszczędności przy realizacji projektu PL0070 zostały zakupione cztery samochody eskortujące mobilne urządzenia RTG. Że środków NMF doposażone zostały również laboratoria celne w 4 specjalistyczne urządzeni badawczo-pomiarowe o wartości ok. 3,2 mln zł tj. chromatografy gazowe i cieczowe oraz spektrometr Ramana.

Chromatograf gazowy z detektorem mas

System łączności bezprzewodowej

We wrześniu 2010 r. Izba Celna w Białymstoku zakończyła realizację projektu „Razem bezpieczniej – rozbudowa infrastruktury służb publicznych w celu wzmocnienia bezpieczeństwa narodowego i ochrony terytorium Wspólnoty", w ramach którego zakupiono system skanowania mobilnego ZB-Van. Wartość umowy na dostawę przedmiotowego urządzenia wyniosła 4,2 mln zł.

W kwietniu 2011 r. Izba Celna w Białej Podlaskiej zakończyła realizację projektu pt. „Budowa urzędu celnego oraz oddziału celnego wraz infrastrukturą techniczną wyposażeniem oraz rozbudowa budynku izby celnej w Białej Podlaskiej". Wartość inwestycji wyniosła ponad 37 mln zł. Projekt obejmował budowę budynków Urzędu Celnego i Oddziału Celnego oraz rozbudowę budynku Izby Celnej w Białej Podlaskiej. Ponadto, budowę budynku kontrolno-magazynowego i budynku magazynowo-garażowego, rozbudowę infrastruktury transportowej i parkingów, zakup i instalację infrastruktury technicznej i systemów zabezpieczeń jak również zakup i instalację wyposażenia biurowego i szkoleniowego.

W ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego Izby Celne w Toruniu, Białymstoku, Białej Podlaskiej i Gdyni pozyskały środki finansowe na organizację i przeprowadzenie szeregu cykli szkoleniowych oraz możliwości ukończenia studiów podyplomowych. Głównym celem przedmiotowych projektów było podwyższenie kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy celnych jak również ich doskonalenie zawodowe.

Służba Celna zrealizowała również projekty pomocowe w ramach programów pomocowych takich jak:

EWT (Europejska Współpraca Terytorialna); Projekt „Bezpieczna Unia Europejska – wzmocnienie współpracy transgranicznej służb celnych Polski i Litwy" realizowany

wspólnie przez IC Białystok i IC Olsztyn oraz partnera z Litwy w ramach I naboru wniosków Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Litwa 2007-2013. Celem bezpośrednim projektu było doposażenie mobilnych grup kontrolnych po obu stronach granicy w sprzęt łącznościowy, specjalistyczne środki transportu (samochody oznakowane, nieoznakowane, samochody dla przewodników psów służbowych oraz samochody terenowe); doposażenie dwóch Punktów Kontaktowych znajdujących się po polskiej i litewskiej stronie granicy w sprzęt komputerowy i lingwistyczny, a ponadto przeprowadzenie cyklu wspólnych warsztatów i działań operacyjnych. Wartość „Polskiej" części projektu wyniosła około 1 mln Euro.

HERKULES II – program pod patronatem Europejskiego Urzędu do Spraw Zwalczania Nadużyć Finansowych w Brukseli. W ramach tego programu zrealizowany został zakup urządzeń rentgenowskich do kontroli przesyłek pocztowych dla Izb Celnych w Szczecinie, Poznaniu, Katowicach i Przemyślu oraz zakup systemu skanującego ZBVan dla Izby Celnej w Olsztynie. Łączny budżet tych projektów wyniósł jak również dwa projekty szkoleniowe…

Fundusz Granic Zewnętrznych. W ramach Funduszu zostały realizowane szkolenia z zakresu wykorzystania i obsługi systemów SIS i VIS, natomiast w trakcie realizacji jest projekt, w partnerstwie ze Strażą Graniczną i obejmujący szkolenia związane z obsługą klienta, zarządzaniem kryzysowym oraz zarządzaniem zmianami. Dodatkowo w ramach projektu przeprowadzone są szkolenia językowe z języka angielskiego, rosyjskiego i ukraińskiego. Zakończenie realizacji tego przedsięwzięcia jest planowane nastąpi do końca czerwca 2012 r.

Anna Stawiarska
Naczelnik Wydziału
Zagranicznych Środków Pomocowych
Departament Służby Celnej
Ministerstwo Finansów

Elektroniczna akcyza i podatek od gier za pomocą e-ZEFIR

e-ZEFIR to „Moduł Komunikacji Elektronicznej Systemu ZEFIR z Podatnikami"- podatku akcyzowego, podatku od gier oraz opłaty paliwowej – nowa funkcjonalność w Systemie Rozliczeń Celno-Podatkowych i Finansowo Księgowego ZEFIR

Z dniem 1 października 2011 r., zgodnie z wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 września 2011 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów deklaracji, które mogą być składane za pomocą środków komunikacji elektronicznej Dz.U.Nr 207 poz. 1231,* w ramach Systemu Rozliczeń Celno-Podatkowych i Finansowo-Księgowego ZEFIR jest możliwość przesyłania za pomocą środków komunikacji elektronicznej deklaracji dla podatku akcyzowego oraz deklaracji dla podatku od gier.

Celem wprowadzenia elektronicznej obsługi deklaracji dla podatku akcyzowego i podatku od gier zgodnie ze Strategią działania Służby Celnej 2015+ jest m.inn.:

- umożliwienie przekazywania, przechowywania i przetwarzania deklaracji podatkowych w postaci elektronicznej,
- rozbudowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego poprzez: umożliwienie wszystkim obywatelom efektywnego korzystania z Internetu i elektronicznych usług publicznych oraz upowszechnienie świadczenia usług Służby Celnej drogą elektroniczną.

Jest to kolejna usługa elektroniczna świadczona przez Służbę Celną.

Budowa modułu e-ZEFIR poprzedzona była analizą: środowiska, podstaw prawnych oraz wymagań funkcjonalnych i technicznych. Analiza środowiska obejmowała zapoznanie się z rozwiązaniami przyjętymi w projektach: e-Deklaracje, ePUAP oraz stosowanym wariantem w systemach celnych (CELINA, ECS/ICS) oraz w systemie akcyzowym EMCS. W wyniku analizy rozwiązań j.w. powstały trzy koncepcje, które były porównywane pod względem funkcjonalności uwzględniając kryteria skalowania z zakresu deklaracji dla podatku akcyzowego, deklaracji dla podatku od gier, informacji o opłacie paliwowej oraz innych informacji w tym obszarze. Zostały określone silne i słabe strony poszczególnych wariantów, w efekcie których wybrano najbardziej optymalne rozwiązanie i zrealizowano funkcjonalność przy wykorzystaniu komponentów zastosowanych w systemach celnych.

Analiza podstaw prawnych pozwoliła na określenie obowiązujących i przygotowanie potrzebnych zmian legislacyjnych wynikających m.in. z Ordynacji Podatkowej.

Jako obowiązujące podstawy prawne dot. elektronicznych deklaracji dla podatku akcyzowego i podatku od gier możemy wymienić:

- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa art. 3a; art. 3b (Dz.U. Nr 137 poz. 926 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym. (Dz. U. Nr 130 poz..1450 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64 poz. 565 z dnia 20 kwietnia 2005 r. z późn. zm.)

- Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie sposobu przesyłania deklaracji i podań oraz rodzajów podpisu elektronicznego, którymi powinny być opatrzone (Dz. U. Nr 259, poz. 1769, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 171 poz.1016)

Natomiast została przygotowana zmiana legislacyjna do Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie określenia rodzajów deklaracji, które mogą być składane za pomocą środków komunikacji elektronicznej z dnia 19 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 246, poz. 1817 z późn. zm.), w wyniku której opublikowano w Dz.U. Nr 207 poz. 1231 Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 września 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów deklaracji, które mogą być składane za pomocą środków komunikacji elektronicznej

Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 października 2011 r. i tak dla części deklaracji stosuje się, począwszy od rozliczenia za m-c wrzesień 2011 r. oraz dla części deklaracji stosuje się z dniem 1 stycznia 2012 r., począwszy od rozliczenia za m-c styczeń 2012 r.

Pierwsze główne elektroniczne deklaracje mogą być przesyłane w październiku 2011r., począwszy od rozliczenia **za miesiąc wrzesień 2011 r. tj.:**

- deklaracja dla podatku akcyzowego AKC4/AKC-4zo
- deklaracja podatek akcyzowy od alkoholu etylowego AKC-4/A
- deklaracja podatek akcyzowy od wina, napojów fermentowanych i wyrobów pośrednich AKC-4/B
- deklaracja podatek akcyzowy od piwa AKC-4/C
- deklaracja podatek akcyzowy od paliw silnikowych (z wyłączeniem gazu) AKC-4/D
- deklaracja podatek akcyzowy od samochodów osobowych AKC-4/E
- deklaracja podatek akcyzowy od wyrobów tytoniowych AKC-4/F
- deklaracja podatek akcyzowy od energii elektrycznej AKC-4/H
- deklaracja podatek akcyzowy od paliw opałowych AKC-4/I
- deklaracja podatek akcyzowy od gazu AKC-4/J
- deklaracja podatek akcyzowy od olejów smarowych AKC-4/K
- deklaracja dla podatku od gier POG-5
- załącznik do deklaracji POG-5 dla podatku od gier POG-5/A
- załącznik do deklaracji POG-5 dla podatku od gier POG-5/C
- załącznik do deklaracji POG-5 dla podatku od gier POG-5/D

Natomiast od stycznia 2012 r. planowana jest elektroniczna obsługa w Systemie ZEFIR/e-Zefir niżej wymienionych deklaracji i informacji (pierwsze elektroniczne deklaracje będą składane **za okres – styczeń 2012 r.**):

- deklaracja podatkowa od nabycia wewnątrzwspólnotowego energii elektrycznej AKC-EN
- deklaracja w sprawie przedpłaty akcyzy AKC-PA (…)
- informacja o alkoholu etylowym w składzie podatkowym INFA
- informacja o winie, napojach fermentowanych i wyrobach pośrednich w składzie podatkowym INF-B
- informacja o piwie w składzie podatkowym INF-C
- informacja o paliwach silnikowych w składzie podatkowym (z wyłączeniem gazu) INF-D
- informacja o wyrobach tytoniowych w składzie podatkowym INF-F
- informacja o paliwach opałowych w składzie podatkowym INF-I
- informacja o gazie w składzie podatkowym INF-J
- informacja o olejach smarowych w składzie podatkowym INF-K
- deklaracja dla podatku od gier przeznaczona dla płatników podatku od gier urządzających turniej gry pokera (POG-P),
- deklaracja o wysokości akcyzy pobranej i wpłaconej przez płatnika AKC-P
- informacja o dopłatach w grach liczbowych, loteriach pieniężnych i grze telebingo (GHD-1)
- informacja w sprawie opłaty paliwowej
- deklaracja dla podatku od gier POG-4
- załącznik do deklaracji POG-4 dla podatku od gier POG-4/R
- załącznik do deklaracji POG-4 dla podatku od gier przeznaczony dla podatników prowadzących salony gier na automatach (POG-4/A)
- deklaracja uproszczona nabycia wewnątrzwspólnotowego AKC-U (gdzie obowiązek podatkowy powstał po dniu 31.12.2011 r.)
- zgłoszenie o planowanym nabyciu wewnątrzwspólnotowym wyrobów akcyzowych z akcyzą zapłaconą na terytorium państwa członkowskiego (gdzie planowana data dostawy wypada po dniu 31.12.2011 r.)

Określenie pierwszego okresu rozliczeniowego na wrzesień 2011 r. dla deklaracji, które mogą być składane w formie elektronicznej od dnia 1 października 2011 r., podyktowane zostało pilotażowym charakterem wdrożenia elektronicznej obsługi głównych deklaracji dla podatku akcyzowego i głównych deklaracji dla podatku od gier. Taki tryb postępowania pozwoli na analizę procesu składania deklaracji w okresie październik – grudzień 2011 r., która zostanie wykorzystana przy wdrożeniu rozwiązań umożliwiających składanie pozostałych deklaracji w ww. podatkach, od początku 2012 r.

Zarówno od października 2011r. jak i od stycznia 2012 r. w.w deklaracje mogą być składane w Systemie ZEFIR/e-Zefir wyłącznie w formie elektronicznej (nie jest wymagana forma papierowa).

Nadal pozostaje dotychczasowa możliwość składania deklaracji w formie papierowej.

W przypadku składania deklaracji w formie papierowej obsługa przez użytkowników wewnętrznych pozostaje bez zmian.

Natomiast deklaracja przesłana w formie elektronicznej w Systemie ZEFIR będzie posiadała status „e-przesłana elektro-

nicznie". Obsługa dokumentu w tym statusie będzie analogiczna do obsługi dokumentu w statusie „o-otwarty", przy czym dokument będzie wypełniony danymi. Po przejściu walidacji merytorycznej można wykonać operację „zatwierdź", po której dokument przejdzie do statusu „y-zatwierdzony". Każdy dokument przesłany do Systemu ZEFIR w formie elektronicznej będzie posiadał dodatkowe pole informacyjne, zawierające oryginalne dane dokumentu w postaci XML wraz z informacją o podpisie elektronicznym i wynikami walidacji dokumentu w module e-ZEFIR oraz funkcję pozwalającą na wysłanie informacji zwrotnej do przedsiębiorcy.

Elektroniczne deklaracje dla podatku akcyzowego i elektroniczne deklaracje dla podatku od gier mają postać dokumentów XML. Specyfikacje XML zostały udostępnione na stronie Ministerstwa Finansów w zakładce „Systemy informatyczne":
http://www.mf.gov.pl/index.php?const=2#n
oraz na stronie:
https://www.e-clo.pl/ZEFIR/eZefir/

Specyfikacja XML deklaracji zawiera:
- specyfikację bazową zawierającą:
  - zestaw ogólnych zasad, zastosowanych konwencji,
  - definicji typów bazowych,
  - definicji wspólnych danych słownikowych,
  - definicji wspólnych reguł.
- specyfikację dokumentów AKC:
  - AKC-4/AKC-4zo wraz załącznikami AKC-4/A, AKC-4/B, AKC-4/C, AKC-4/D, AKC-4/E, AKC-4/F, AKC-4/H, AKC-4/I, AKC-4/J, AKC-4/K.
- specyfikację dokumentu POG-5 wraz z załącznikami POG-5/A, POG-5/C, POG-5/D.

Przesyłane drogą elektroniczną deklaracje muszą być **opatrzone elektronicznym podpisem kwalifikowanym**, jednakże przedsiębiorcy/podatnicy mogą korzystać z certyfikatów elektronicznego podpisu kwalifikowanego wykorzystywanych do podpisywania innych dokumentów (nie ma konieczności posiadania osobnego certyfikatu elektronicznego podpisu kwalifikowanego do podpisywania deklaracji akcyzowych i podatku od gier). Centra certyfikowane dla elektronicznego podpisu kwalifikowanego to m.inn. Unizeto Technologies S.A., Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A. – PWPW, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. – KIR.

Jako medium komunikacji elektronicznej dla podmiotów jest wykorzystywany **swoisty interfejs użytkownika -** strony WWW w technologii kompatybilnej z większością popularnych przeglądarek – referencyjne to: Firefox 5 (lub nowsza wersja) – open source, Internet Explorer 8 (lub nowsza wersja) – dostarczana wraz z systemem operacyjnym.

Dedykowany interfejs WWW posiada funkcje:
- **ogólnodostępnego** (dostępny zawsze i nie wymagający logowania) umożliwiającego:
  - przegląd/pobranie specyfikacji, słowników, reguł, instrukcji itp.,
  - wysyłanie podpisanych plików XML,
  - pobieranie Urzędowego Poświadczenia Odbioru (UPO) na podstawie numeru referencyjnego nadawanego przez system,
- **autoryzowanego** (dostępny dopiero po zalogowaniu przeznaczonych dla podmiotów, które wysłałay deklarację w formie elektronicznej) umożliwiającego:
  - przegląd własnych dokumentów wysłanych w formie elektronicznej z ostatnich trzech miesięcy,
  - pobranie wybranego własnego dokumentu,
  - zarządzanie kontem użytkownika.

Urzędowe Potwierdzenie Odbioru (UPO) wydane przez elektroniczną skrzynkę podawczą systemu teleinformatycznego po przeprowadzeniu prawidłowej weryfikacji struktury logicznej, poprawności danych oraz autentyczności dokumentów: zapewnia integralność złożonych dokumentów zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, stanowi dowód i potwierdza termin złożenia dokumentów. Oprócz UPO podmiot może otrzymać komunikat informacyjny np. potwierdzenie przyjęcia dokumentu do Systemu ZEFIR, komunikat o błędach na deklaracji wynikający z walidacji merytorycznej w Systemie ZEFIR, informacja o korektę, informacja, że może być wystawione wezwanie do zapłaty.

Deklaracja dla podatku akcyzowego oraz deklaracja dla podatku od gier składana za pomocą środków komunikacji elektronicznej musi być podpisana przez osobę upoważnioną. Elektroniczna deklaracja może być również podpisana przez pełnomocnika podatnika.

Upoważnienie do składania elektronicznych deklaracji składane jest na papierowym formularzu do naczelnika Urzędu Skarbowego właściwego w sprawie ewidencji podatników i płatników:
- UPL-1 – pełnomocnictwo do podpisywania deklaracji składanej za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- OPL-1 – zawiadomienie o odwołaniu pełnomocnictwa.

Proces weryfikacji elektronicznej deklaracji dla podatku akcyzowego oraz deklaracji dla podatku od gier przedstawia się jak niżej:

Przed otrzymaniem podpisanego elektronicznie komunikatu ***UPO,*** każdy przesłany dokument musi pozytywnie przejść weryfikację:
- zgodności ze schematem (dla każdego rodzaju dokumentu na stronach portalu e-Zefir jest dostępny schemat w postaci XSD),
- poprawności podpisu elektronicznego,
- zgodności pełnomocnictwa w przypadku gdy dokument jest podpisany przez pełnomocnika (w przypadku pełnomocnictw weryfikacja odbywa się na podstawie dokumentów UPL-1/OPL-1 złożonych w organach administracji skarbowej, nie ma potrzeby przedstawiania dodatkowych zaświadczeń).

W przypadku negatywnej oceny któregoś z wyżej wymienionych kroków, Podmiot otrzyma w odpowiedzi komunikat ***Rejection*** wraz z listą błędów bądź niezgodności.

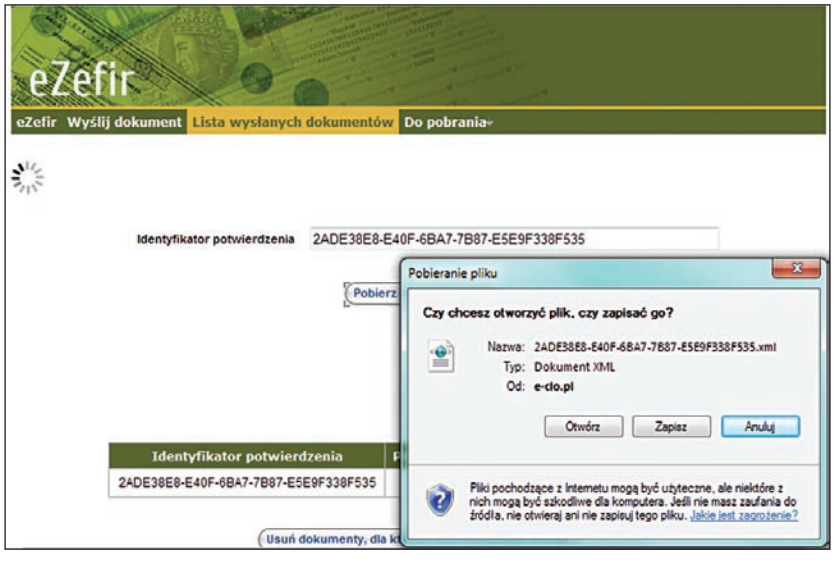
Po wygenerowaniu i udostępnieniu ***UPO*** system e-Zefir dokonuje w kolejnym etapie weryfikacji merytorycznej zawartości deklaracji. Wynik tej walidacji jest przekazywany do systemu ZEFIR wraz z dokumentem źródłowym. Rejestrator deklaracji może dokonać ręcznie korekty deklaracji lub wezwać Podmiot do złożenia korekty. W obu tych przypadkach do Podmiotu wysłany zostanie drogą e-mail komunikat ***Info.***

Poniżej przykładowe zrzuty z ekranu modułu e-ZEFIR :

ZEFIR – pierwsza podstrona:

Lista wysłanych dokumentów – po wpisaniu identyfikatora a następnie kliknięciu „Pobierz potwierdzenie":

Wprowadzenie **Modułu Komunikacji Elektronicznej Systemu ZEFIR z Podatnikami – e-ZEFIR** niesie za sobą wiele korzyści, do najważniejszych należy zaliczyć:

- ułatwienie w procesie obsługi poszczególnych deklaracji,
- skrócenie czasu załatwiania spraw ,
- informacja on-line o stanie sprawy (deklaracja przyjęta, zweryfikowana, odrzucona itp.),
- oszczędność czasu i kosztów związanych z przygotowaniem i wysyłką dokumentów, w tym ewentualnego pobrania formularzy papierowych, ręcznego wypełniania, podpisów, pieczętowania, kopertowania i wreszcie dostarczenia/wysyłki do właściwego dla podatnika urzędu celnego,
- oszczędność materiałów biurowych niezbędnych do przygotowania deklaracji,
- możliwość wysłania deklaracji z dowolnego miejsca z dostępem do Internetu,
- eliminowanie ryzyka nieterminowego złożenia deklaracji (wywiązania się z obowiązku podatkowego),
- eliminowanie ryzyka zagubienia bądź zniszczenia deklaracji.

Poniżej kilka liczb z obszaru przesyłania deklaracji i rozliczania podatku akcyzowego i podatku od gier realizowanych przez Służbę Celną:

Rok 2010:

- liczba złożonych deklaracji akcyzowych i podatku od gier: **773 795**
- kwota wymierzonego podatku akcyzowego: **55 684 475 997,32 zł**
- kwota wymierzonego podatku od gier: **1 656 811 127,47 zł**
- **liczba stron złożonych „papierowych" formularzy: 2 348 170 (prawie 4 700 ryz papieru)**

I – VII 2011:

- liczba złożonych deklaracji akcyzowych i podatku od gier: **431 131**
- kwota wymierzonego podatku akcyzowego: **31 986 019 242,26 zł**
- kwota wymierzonego podatku od gier: **856 427 831,24 zł**
- **liczba stron złożonych „papierowych" formularzy: 1 307 765 (prawie 2 650 ryz papieru)**

Teresa Brach Krajowy Koordynator Systemu ZEFIR
Wojciech Marmuźniak Z-ca KKS ds. technicznych
Izba Celna w Krakowie

Tworzymy Krajowe Centrum RTG w Gdyni

Wstęp

Współcześnie Służba Celna działa w szybko zmieniającym się środowisku. Wymaga ono od niej elastycznego reagowania na zmiany wzorców produkcji i konsumpcji, wzrost handlu międzynarodowego, globalne zagrożenia takie jak terroryzm i przestępczość zorganizowana oraz na nowe zagrożenia, jakie stanowi przykładowo handel towarami niebezpiecznymi.

Służba Celna odgrywa kluczową rolę w ochronie szeroko rozumianych interesów Wspólnoty, zaś wśród jej istotnych zadań należy wskazać utrzymywanie stałej równowagi pomiędzy potrzebą ochrony społeczeństwa i podmiotów gospodarczych Wspólnoty, a ułatwieniami w obrocie towarowym. Działając w szybko zmieniającym się i pełnym wyzwań środowisku, organy celne muszą być w stanie utrzymać najwyższy poziom usług, które świadczą obecnie na rzecz obywateli i podmiotów gospodarczych w UE, gwarantując szerokie zastosowanie nieinwazyjnych metod kontroli, wspomagających nadzór i usprawniających przepływ towarów i technologii. Realizacja tego zadania nie jest możliwa bez wdrażania systemowych rozwiązań usprawniających metody pracy oraz zapewniających efektywną ogólną koordynację podejmowanych działań we wszystkich ich wymiarach.

Administracja Celna od wielu lat poddawana jest procesom długotrwałych, fundamentalnych reform, których skuteczność determinowana jest przez takie istotne czynniki, jak właściwa organizacja pracy i efektywne zarządzanie zasobami. Opracowanie i wdrożenie spójnego podejścia służącego dalszemu dostosowaniu i ulepszaniu wspólnych metod pracy poprzez stały rozwój i strategiczne inwestycje w umiejętności, kompetencje i zasoby w szczególności w odniesieniu do kontroli, w tym także z wykorzystaniem urządzeń RTG stanowi jeden z kluczowych elementów i mierników skuteczności i wydajności Służby Celnej w tym wymiarze jej aktywności.

W krajowym Centrum RTG

Projekt *Krajowe Centrum RTG*

Odpowiedzią na tę właśnie potrzebę było przygotowanie projektu *Krajowe Centrum RTG* oraz jego realizacja w ramach powołanych uchwałą RIR z dnia 2 marca 2011r. struktur zarządczych. Istota projektu sprawowadza się do zapewnienia mechanizmów i rozwiązań organizacyjnych oraz funkcjonalnych, wspomagających sprawne i skuteczne działanie organów celnych oraz elastyczne reagowanie na wszelkie potrzeby wynikające ze zmiany otoczenia celnego. Zasadniczym celem jego realizacji jest wspomaganie modernizacji metod pracy, rozwoju kompetencji funkcjonariuszy i pracowników oraz realokacji zasobów w skuteczny i wydajny sposób, w odniesieniu do szczególnego obszaru aktywności Polskiej Służby Celnej, jakim są kontrole z wykorzystaniem urządzeń RTG.

Utworzona w wyniku realizacji projektu jednostka Krajowe Centrum RTG zapewniała będzie kompleksową koordynację oraz monitoring efektywności wykorzystania posiadanych przez Służbę Celną urządzeń RTG oraz wspomagała procesy zarządzania tym zasobem w szczególności poprzez:

- określenie jednolitych standardów kwalifikacji i umiejętności oraz podwyższenie poziomu wyszkolenia funkcjonariuszy wykonujących zadania z zakresu interpretacji obrazów RTG do założonych standardów;
- stworzenie podstaw wsparcia technicznego i merytorycznego dla koordynacji i nadzoru wykonywania zadań kontrolnych z wykorzystaniem urządzeń RTG oraz
- stworzenie wsparcia merytorycznego dla potrzeb strategicznego zarządzania zasobami RTG Służby Celnej.

Jednym z kluczowych procesów w systemie kontroli z wykorzystaniem urządzeń skanujących jest proces zarządzania zasobami Służby Celnej oraz kontrolami w sposób gwarantujący optymalizację wykorzystania tych urządzeń. Determinantami efektywności tego procesu są wspomaganie kontroli z wykorzystaniem urządzeń skanujących wynikami analizy ryzyka oraz zapewnienie właściwego obiegu informacji, który ma zasadniczy wpływ na identyfikację i ocenę ryzyk.

Powyższe implikowało przyjęciem przez Radę Projektu *Krajowe Centrum RTG* za jedną z kluczowych oczekiwanych korzyści wypływających z realizacji projektu, optymalizację procesów zarządzania urządzeniami skanującymi, pozostającymi w dyspozycji Służby Celnej, oraz kontrolami z wykorzystaniem tych urządzeń w skali ogólnokrajowej. Wśród pozostałych korzyści uzyskanych w oparciu o produkty wytworzone przez projekt należy wskazać zdefiniowane w Założeniach Projektu *Krajowe Centrum RTG*, v.4.0 (lipiec 2011):

- wspomaganie podnoszenia jakości oraz skuteczności prowadzonych kontroli w oparciu o efektywne wykorzystanie zasobów RTG, w tym profesjonalizację kadry,

- zapewnienie organizacyjnych i funkcjonalnych rozwiązań dla procesów szkolenia kadry interpretatorów obrazów RTG,
- stworzenie spójnego środowiska zarządzania i wsparcia systemu kontroli realizowanej przez Służbę Celną oraz zapewnienie efektywnego i wszechstronnego wsparcia dla procesów zarządzania kontrolą z wykorzystaniem urządzeń RTG,
- dostarczenie systemowych rozwiązań umożliwiających zarządzanie zasobami RTG pozostającymi w dyspozycji Służby Celnej,
- docelowo również umożliwienie przekazywania w ramach całego pionu kontroli w czasie rzeczywistym informacji dotyczących kontroli przy użyciu urządzeń RTG oraz posiadanych zasobów, w szczególności projekt zapewni wsparcie on-line dla zarządzania kontrolą w tym obszarze oraz wsparcie interpretatorom w trakcie wykonywanych czynności w sytuacjach wymagających weryfikacji uzyskanych obrazów z innymi o podobnym charakterze, znajdującymi się bazach Krajowego Centrum RTG.

Dekompozycja obszaru projektu *Krajowe Centrum RTG*

Kryterium funkcjonalne pozwala wyróżnić cztery kluczowe produkty pośrednie projektu w postaci:

- centralnego repozytorium obrazów,
- centrum analizy obrazu,
- centrum monitorowania wykorzystanie urządzeń RTG oraz
- centrum doskonalenia zawodowego.

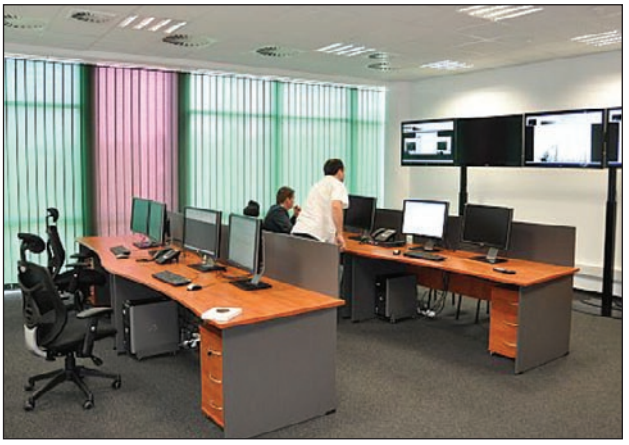
Jakkolwiek funkcjonalnie ich charakter jest komplementarny, poszczególne produkty pośrednie są ściśle od siebie zależne, co w konsekwencji powoduje, że założone korzyści projektu mogą zostać osiągnięte w pełni wyłącznie poprzez kompleksową jego realizację.

Centralne repozytorium obrazów stanowi produkt, którego szczególnym przeznaczeniem będzie centralne gromadzenie obrazów RTG wraz z opisami. Jego wytworzenie warunkowało będzie nie tylko praktyczną możliwość wspomagania pracy osób wykonujących zadania związane z kontrolami z wykorzystaniem urządzeń RTG, ale przede wszystkim sprawność i skuteczność zadań realizowanych w ramach pozostałych płaszczyzn funkcjonalnych Krajowego Centrum RTG.

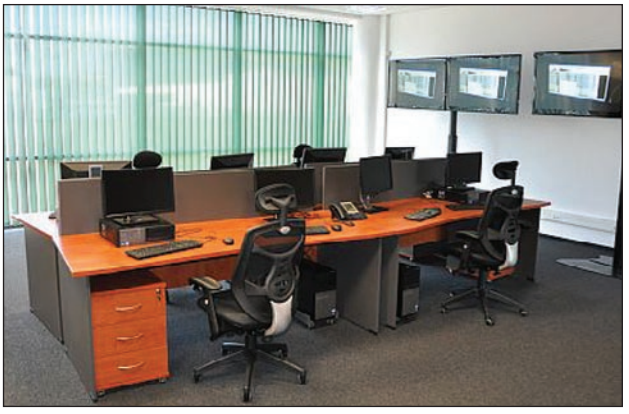
Centrum analizy obrazu jest produktem, który w swej istocie zapewniał będzie w szczególności profesjonalne wsparcie funkcjonariuszom celnym obsługującym urządzenia RTG w procesie decyzyjnym związanym z analizą obrazu oraz profesjonalne wsparcie w zakresie analizy zebranych w repozytorium obrazów RTG pod kątem szkoleniowo dydaktycznym.

Nadrzędnym celem centrum monitorowania wykorzystania urządzeń RTG jest optymalizacja wykorzystania urządzeń skanujących i procesów zarządczych zasobami Służby Celnej oraz kontrolami z wykorzystaniem urządzeń skanujących w skali ogólnokrajowej. Wspólnie z płaszczyzną centrum analizy obrazu, produkt zapewni wsparcie analityczne w zakresie zleconym przez Ministerstwo Finansów.

Serce Krajowego Centrum RTG bije w centrum doskonalenia zawodowego. Tworzona platforma szkoleniowa zapewni właściwe przygotowanie funkcjonariuszy celnych w zakresie obsługi urządzeń RTG i interpretacji obrazu w ramach jednolitego systemu szkoleń. Ponadto, będzie miała szansę tworzyć ogólnokrajowe i międzynarodowe forum wymiany doświadczeń interpretatorów obrazów, osób obsługujących urządzenia skanujące oraz przedstawicieli służb celnych realizujących zadania z szeroko rozumianego zakresu kontroli celnej.

Sala CAO

Sala CMW

Sala analityczna

Sala narad

Formuła realizacyjna projektu

Formuła realizacyjna projektu zakłada, że produkty pośrednie zostaną wytworzone przede wszystkim w oparciu o zasoby własne Służby Celnej i resortu finansów. Do kluczowych należą zasoby profesjonalnej wiedzy i umiejętności oraz doświadczenia zawodowego, jakimi dysponują funkcjonariusze i pracownicy Izby Celnej w Gdyni, wspomagani przez funkcjonariuszy i pracowników Izb Celnych w Olsztynie, Białymstoku, Białej Podlaskiej, Przemyślu, Szczecinie, Toruniu i Warszawie, poprzez ich zaangażowanie w prace struktur organizacyjnych projektu, tj. Zespołu Projektowego i utworzonych w jego ramach Zespołów Specjalistycznych oraz wiedza ekspertów powołanych do niezależnych Zespołów Ekspertów, w szczególności w Departamencie Informatyki Ministerstwa Finansów.

Mając na uwadze specyfikę projektu, jego realizacja przebiega w dwóch fazach projektowych, każda organizowana etapami. Na pierwszą fazę składają się działania związane z przedstawieniem produktów pośrednich w wersji testowej użytkownikom projektu. W fazie tej realizowane są w szczególności działania logistyczne, których zwieńczeniem było techniczne otwarcie Krajowego Centrum RTG jako komórki organizacyjnej Izby Celnej w Gdyni. Wydarzenie to zbiegło się w czasie z konferencją organizowaną 8 października br. w związku z inauguracją działalności Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, którą uświetnił swoją obecnością Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Jerzy Buzek. Wśród zaproszonych do udziału w konferencji gości, Służbę Celną reprezentował Zastępca Szefa Służby Celnej Dyrektor Departamentu Służby Celnej Grzegorz Smogorzewski. Przy tej okazji, Dyrektor Smogorzewski przybliżył Przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego Jerzemu Buzkowi strukturę i zadania Służby Celnej w kontekście zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa rynku wewnętrznego oraz ideę Krajowego Centrum RTG, zaprezentował również nowo utworzoną jednostkę.

Wpis do Księgi pamiątkowej

Drugą fazą projektu objęte zostaną działania związane z testowaniem funkcjonalności produktów pośrednich projektu oraz przygotowaniem do dostarczenia produktu końcowego projektu. Faza ta opierała się będzie w zasadniczej mierze na działaniach koncepcyjnych i informatycznych, których docelowym efektem będzie stworzenie mechanizmów i rozwiązań organizacyjnych oraz funkcjonalnych Krajowego Centrum RTG. Specyfika tej fazy powoduje, że kluczowe dla jej realizji będzie zaangażowanie właściwych, o odpowiednim profilu kompetencyjnym zasobów ludzkich. Dodatkowo, druga faza projektu realizowana będzie w odmiennym od pierwszej otoczeniu, bowiem projekt *Krajowe Centrum RTG* realizowany będzie równolegle z funkcjonowaniem Referatu Krajowe Centrum RTG. Takie szczególne uwarunkowania realizacyjne znajdują swoje uzasadnienie w odmienności i komplementarności zarazem zadań, jakie stoją przed projektem i Referatem. Zadania projektowe ukierunkowane zostaną na tworzenie organizacyjnych i funkcjonalnych mechanizmów i rozwiązań, których praktyczny wymiar w strategicznej i operacyjnej płaszczyźnie otoczenia celnego zapewni Referat.

Wizyta premiera Jerzego Buzka

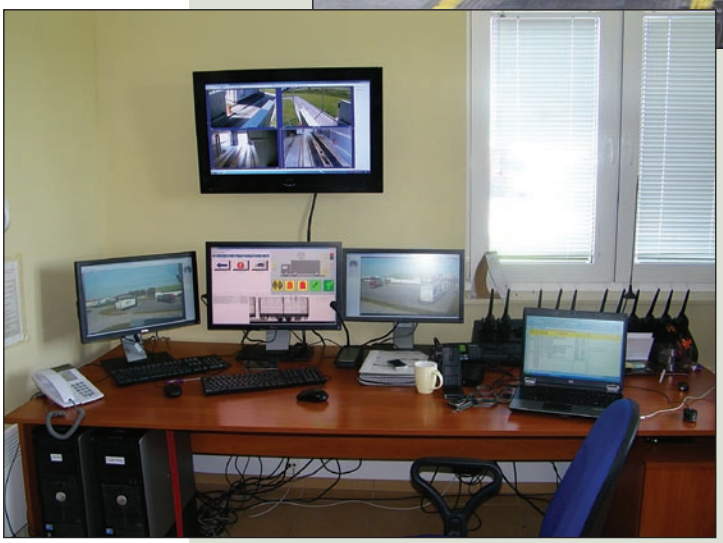
Wszystkich Państwa chętnych do współpracy z Zespołem Projektowym *Krajowego Centrum RTG* serdecznie zapraszamy.

Na niniejszy artykuł składają się wybrane fragmenty Założeń Projektu „Krajowe Centrum RTG", v. 4.0., lipiec 2011r.

Anna Struzik
Izba Celna w Gdyni

Modernizacja w obiektywie

SKANER RAPISCAN EAGLE G4500

DPG BEZLEDY – BAGRATIONOWSK – urządzenie rentgenowskie produkcji Rapiscan Systems Limited, model EAGLE G4500, do prześwietlania pojazdów (samochodów ciężarowych, autobusów i samochodów osobowych).
Zakup zrealizowano na podstawie umowy zawartej w dniu 30 czerwca 2010r. przez Izbę Celną w Białymstoku z firmą Rapiscan Systems Limited z Wielkiej Brytanii w ramach Programu „Modernizacja Służby Celnej w latach 2009-2011".

Skaner EAGLE G4500 w Bezledach

Cechy – Urządzenie może być zastosowane do weryfikacji deklaracji celnych i lokalizacji potencjalnych zagrożeń, takich jak materiały wybuchowe, broń, narkotyki, i innego rodzaju przemytu ukrytego w pojazdach, kontenerach, skrzyniach zamontowanych w i na pojazdach, czy też pojazdów typu van i osobowych. Wysokiej jakości obrazy ze skanowania i zaawansowane narzędzia programowe mogą pomóc interpretatorom obrazu w szybkim wykrywaniu przemycanego towaru ukrytego w pojazdach /kontenerach bez konieczności ich otwierania.
Wysoka przepustowość – Urządzenie może kontrolować pojazdy w obu kierunkach tak do przodu jak i do tyłu. Skaner może skanować więcej niż jeden kontener/pojazd za pojedynczym przejściem.

Modernizacja sprzętu laboratoryjnego. Zakup 64 spejalistycznych urządzeń wzmacniających potencjał badawczy laboratoriów

Budowa nowych i modernizacja użytkowanych obiektów. W ramach programu modernizacyjnego realizowane jest 28 zadań inwestycyjnych

Fiberoskop o śr. 6mm
z artykulacją w 2 kierunkach

Fiberoskop o śr. 8mm
z artykulacją we wszystkich
kierunkach

Modernizacja sprzętu do kontroli. Zakupiono 44 detektory przemytu, 30 wideoendoskopów, 10 boroskopów i 9 fiberoskopów

Modernizacja – zakup 19 nowoczesnych urządzeń skanujących różnego typu

SŁUŻBA CELNA

zawsze na straży wartości

Służba
Celna